

KORAK NAPREJ

Priprave na kongres so pokazale, kaj vse je pri nas še nerešenega in kje bo treba najbolj zagristi. Socialistični samoupravni sistem naše družbe dovoljuje izredno široko demokracijo, ko gre za reševanje problemov, ki zadevajo bodisi samoupravno ali politično življenje. Vendarle pa vse še le ni tako utečeno, da ne bi kdaj prišlo do konfliktnih situacij. Odpravili jih bomo, ko bo samoupravljanje celoviteje zaživelo, ko bo s svojim bistvom prodrlo v zavest slehernega posameznika, ko bo dovolj močno, da zruši pojave teokratizma, birokracije, anarholiberalizma ipd.

Gre za tri bistvena področja v naši praksi: za krepitev ma-

terialnega položaja delavcev, za uresničevanje dohodkovnih odnosov in svobodno menjavo dela. Sistemsko smo vsa ta področja lepo opredelili z zakoni, vendar je to dosti premalo. Nikoli ne moremo zadosti poudariti, da je samo delavec tisti, ki mora odločati o najpomembnejših vprašanjih družbenega življenja, da nihče v njegovem imenu nima pravice odločati. Spraviti to v življenje ni preprosta naloga, je pa nujna, ker prinaša napredek v izgradnji samoupravnega socializma. Pokongresna aktivnost bo torej usmerjena v uresničevanje zakonsko že urejenih zadev. Pred nedavnim je predsednik CK ZKS France Popit dejal, da je delavec gospodar,

ki mora misliti na vse. Misel ni tako nova, je pa nadvse pomembna, če si predstavljamo njeno dosledno uresničitev. Lahko jo vzamemo tudi za moto pokongresne aktivnosti.

Izobraževanje in vsestransko usposabljanje je temeljnega pomena za samoupravljanje, zato bo po kongresu treba tudi temu posvetiti zadostno pozornost.

Ob 7. kongresu je imela ZK okoli 60.000 članov, zdaj jih ima nad 100.000. Podatek pove, da sta se vpliv in ugled ZK po-

večala. Delovni ljudje vse bolj spoznavajo in priznavajo pomen vloge ZK, zato se tudi včlanjajo vanjo bolj kot kdaj prej. V Sloveniji je v ZK skoraj dve tretjini mladih, tu pa je treba upoštevati, da še nimajo prave teoretične podlage, zato jim je treba omogočiti idejnopolitično izobraževanje.

V pokongresno obdobje torej stopamo z zavestjo, da je naše delo kot delo vseh delovnih ljudi in ZK dobro, kar nam dokazujejo rezultati v vsakdanji praksi, da pa so pred nami tudi velike naloge, ki jih bomo morali reševati po svojih najboljših močeh.

Z. S.

18. aprila referendum

Za samoupravno preobrazbo interne banke Slovenskih železarn

Pred dvema mesecema smo v železarni sprejeli novi samoupravni sporazum o združitvi v SOZD Slovenske železarne. Ob razpravah o

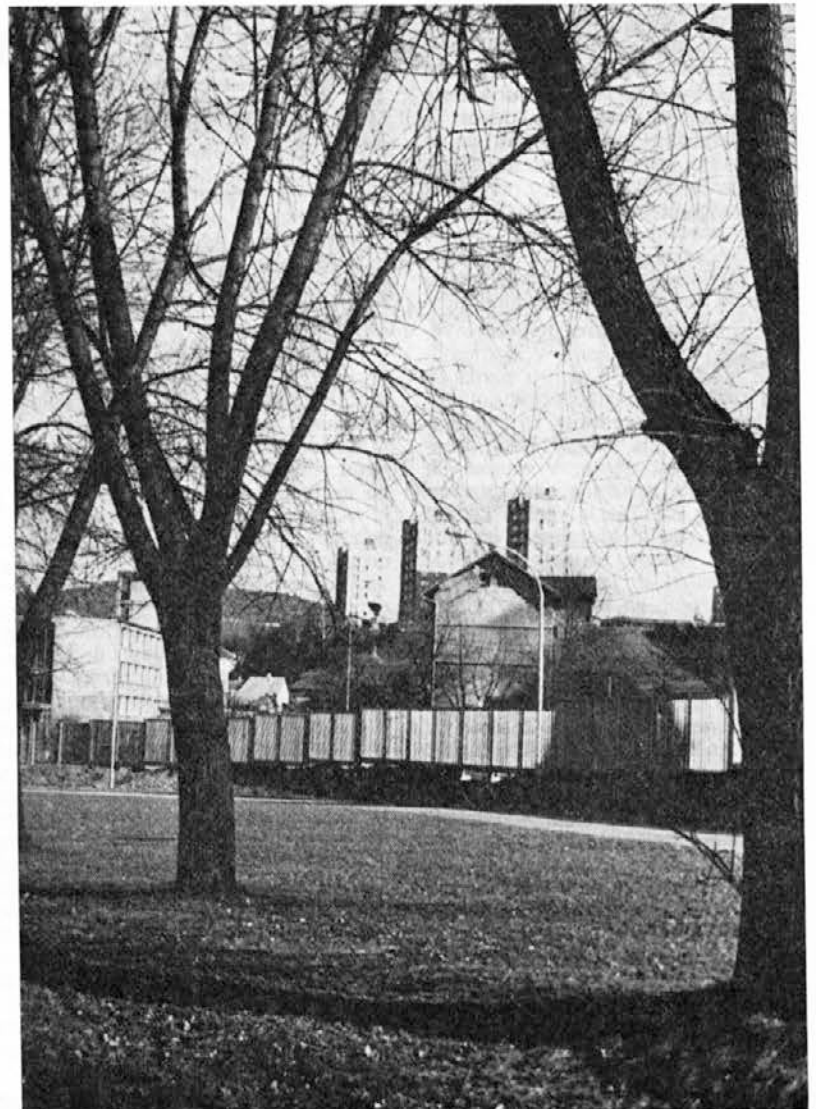
tem aktu so vsi delavci prejeli tudi že predlog samoupravnega sporazuma o združitvi v interno banko Slovenskih železarn. Prvotna namera je bila, da bi oba akta skupaj obravnavali in sprejemali, saj se vsebinsko v marsičem dopolnjujeta oziroma sestavljata celoto, ki odraža samoupravno preobrazbo odnosov v okviru sozda.

Interna banka Slovenskih železarn sicer ni nov institut. Njeno rojstno leto je 1972, ko smo pričeli z združevanjem sredstev za financiranje tekočega poslovanja in kasneje tudi v druge namene. Interna banka je dosegla v tem času precejšen renome in, kot že rečeno, gre pri novem samoupravnem sporazumu v bistvu za samoupravno preobrazbo, za uskladitev odnosov dohodkovne verige med delovnimi organizacijami sozda, kot so bili ti odnosi sicer dogovorjeni s sporazumom o združitvi.

Z novim sporazumom, s prenovljeno ustanovitvijo interne banke, bomo v Slovenskih železarnah organizirali notranji enotni finančni sistem, katerega temeljne enote so temeljne organizacije združenega dela.

(Nadaljevanje na 2. strani)

Delo in dom

IZ VSEBINE

- Rezultati dela delavcev OZD železarne Ravne v l. 1977
- Poglobljeno k reševanju odprtih vprašanj
- Delo DS SZ v preteklih štirih letih
- Poslovanje SZ v letu 1977
- Naš intervju: Po novem bolj
- Mnenja delavcev: Družbena samozaščita v železarni Ravne
- Predstavljamo našega inovatorja
- Za drugačno pojmovanje vloge DPO
- Medsebojna delovna razmerja
- Stanovanjska politika — neizčrpen vir polemiziranja
- Ob 100-letnici rojstva Zofke Kvedrove
- Rekreacija in šport
- Branje: Misterij žene

(Nadaljevanje s 1. strani)

Ker tozdi sicer sami operativno ne izvajajo v celoti svoje finančne funkcije, bodo zato v okviru delovnih organizacij ustanovljene tudi posebne finančne službe ali pa interne banke delovnih organizacij. Vse skupaj spada v okvir akcije celovitega sistema bančništva, ki je osnova operativnega urejanja finančnih zadev z upoštevanjem dohodkovnih odnosov na vseh relacijah združenega dela. Torej bodo tudi te finančne službe oziroma interne banke pomemben dejavnik, kljub temu pa interna banka Slovenskih železarn še v bodoče obdrži pomembno vlogo.

Kljub vsemu bo interna banka Slovenskih železarn za vse tozde in delovne organizacije še v bodoče veliko pomenila. S skupnim izvajanjem finančne funkcije v okviru interne banke si bomo lahko v večji meri izboljšali možnosti financiranja tako tekočega poslovanja kot razvoja. Interna banka mora postati učinkovit instrument, s katerim si bodo njene članice zagotovile večjo finančno varnost.

Eno najpomembnejših področij delovanja interne banke bo prav gotovo združevanje sredstev. Pri združevanju ima interna banka že večletne izkušnje, ki jih ne gre zemariti in pomenijo solidno osnovo za njeno nadaljnje tovrstno delovanje.

Glede na namen porabe sredstev delimo združevanje običajno v dve vrsti, in sicer združevanje sredstev za investicijske naložbe ter združevanje sredstev za financiranje tekočega poslovanja. Obe vrsti sta v vsebinskem pogledu ločeno opredeljeni. V sporazumu je predvideno, da se organizacija poslovanja interne banke podredi posebnostim enega in drugega združevanja sredstev. V tem smislu sporazum govori o investicijskem ter o kratkoročnem poslovanju. V okviru investicijskega poslovanja se združujejo sredstva za naložbe v nove investicije in v trajna obratna sredstva, v okviru kratkoročnega poslovanja pa sredstva za financiranje tekočega poslovanja in zagotavljanje likvidnosti.

Z združevanjem sredstev za investicijske naložbe smo v pomembnejši meri pričeli v okviru sodba že leta 1973. Takrat smo prvič solidarno združevali sredstva za pokrivanje primanjkljaja investicijskih sredstev železarni Štore. V naslednjih letih so bila združena sredstva usmerjena v naložbe v Verigo Lesce, Plamen Kropa in Metalurški inštitut Ljubljana. Vsega skupaj je bilo v interni banki do začetka lanskega leta združenih za investicije in druge dolgoročne naložbe 156,4 milijone din sredstev.

Veliko večji obseg združevanja sredstev pa je bil dogovorjen s samoupravnim sporazumom o temeljnih srednjeročnega načrta Slovenskih železarn za obdobje 1976—1980. S tem sporazumom je bilo dogovorjeno, da bodo vsi tozdi sodelovali pri pomembnejših investicijskih naložbah v Slovenskih železarnah, najmanj z zneskom, ki predstavlja 10 odstotkov predračunske vrednosti investicije. Vsaka temeljna organizacija pa naj bi združenim sredstvom prispevala delež, ki je sorazmeren z njeno normalno akumulacijo, kakor je bilo to samoupravno opredeljeno. Združevanje sredstev mora potekati v skladu z načeli zakona o združenem delu, kar pomeni, da sodelujejo delavci, ki sredstva združujejo, pri delitvi rezultatov in

pri riziku, do katerega prihaja v poslovanju z združenimi sredstvi.

V skladu s srednjeročnim planom so bile v letu 1977 sprejete pomembne investicijske odločitve iz združenih sredstev interne banke Slovenskih železarn. Predračunska vrednost investicijskih naložb skupno znaša 2.728.612.00 din.

Več kot polovica združenih sredstev je odobrenih železarni Ravne, kjer so trenutno največja investicijska vlaganja. Omenimo najpomembne projekte, kot modernizacija kovačnice, modernizacija jeklarne, livarna za posebno litino in ob tem še večje številne manjših projektov, kar vse skupaj pomeni čez 100 milijard Sdin. To z drugimi besedami pomeni, da sta združevanje in uporaba sredstev na širšem nivoju nujno potrebna, saj si sicer razvoja in modernizacije posamezna temeljna organizacija ali delovna organizacija ne bi mogla privoščiti.

Omenili smo še, da je pomembno področje delovanja tudi združevanje sredstev za financiranje tekočega poslovanja, kjer je eden glavnih namenov kratkoročno kreditiranja delovnih organizacij v okviru Slovenskih železarn, kadar gre za pokrivanje primanjkljaja obratnih sredstev ali za ohranitev likvidnosti, kar je bilo v preteklih letih večkrat prisotno. Naslednje pomembno področje, kjer so angažirana sredstva, ki jih združujemo v okviru kratkoročnega poslovanja interne banke, je tudi financiranje nabave osnovnih surovin, predvsem starega železa in ferolegur, rude, reprodukcijskega materiala in podobnega.

V prihodnje se bo pestrost poslovanja v okviru kratkoročnega kreditiranja, še obogatila. Eden od poslov je na primer kreditiranje prodaje stiskalnice proizvodnje železarne Ravne Industriji motornih vozil Novo mesto, kjer bodo seveda angažirana še druga sredstva. Pomembno torišče dela je tudi združevanje sredstev rezerv, ki jih morajo po posebnih predpisih oblikovati vsi tozdi, in nekatera druga vprašanja.

Kot že rečeno, smo že v preteklosti vsa ta in podobna vprašanja reševali prek obstoječe interne banke in gre tudi v bistvu za samoupravno preobrazbo. Dolej je bilo upravljanje interne banke zaupano delavskemu svetu Slovenskih železarn in njegovim izvršilnim organom, v bodoče bo interno banko upravljal poseben organ, zbor interne banke, ki bo imel dva izvršilna organa, in sicer poslovni odbor ter kreditni odbor. Pri interni banki bo oblikovan tudi odbor samoupravne delavske kontrole. Vsaka delovna organizacija bo v zboru interne banke predstavljena z dvema delegatoma ter z enim delegatom v odboru delavske kontrole, članice pa bodo ustrezno zastopane tudi v izvršilnih organih. Ta sistem upravljanja mora zagotoviti celovitost kontrole nad poslovanjem banke, zlasti da se bo upravljanje z združenimi sredstvi še izboljšalo. To je eden bistvenih pogojev, da bo v prihodnje poslovanje interne banke še bolj uspešno kot do sedaj.

deja

Rezultati dela delavcev OZD železarne Ravne v letu 1977

Poslovni rezultati za leto 1977 so prvič prikazani po TOZD, ki so bile registrirane v letu 1977. Zato tudi ni mogoče izdelati primerjave rezultatov s preteklimi obdobji za posamezne TOZD, pa tudi za DO kot celoto je primerjava s preteklimi obdobji zelo težavna, ker je bila v preteklosti druga metodologija in način ugotavljanja ter razporejanja celotnega prihodka in dohodka.

Naslednja značilnost srednjeročnega obdobja od 1976. do 1980. leta so sprejeti samoupravni sporazumi, ki v znatnih zneskih obremenjujejo dohodek in čisti dohodek temeljnih organizacij. Ker je temeljna organizacija samostojni samoupravni in ekonomski subjekt v smislu ugotavljanja poslovnih rezultatov, je zbir rezultatov temeljnih organizacij v bistvu nepravilna informacija o uspešnem ali neuspešnem poslovanju. V takem zbiru se skriva cela vrsta slabosti v posameznih TOZD, ki se skrivajo za dobrimi poslovnimi rezultati drugih temeljnih organizacij. Nasprotno pa v takem zbiru niso vidni uspešni rezultati tistih temeljnih organizacij, ki so z večjim prizadevanjem dosegle nadporečne rezultate. Ne bi napačno sklepali, če bi trdili, da je precej tega prisotnega tudi v zbiru rezultatov DO Železarne.

Kljub tem pomanjkljivostim pa le ne moremo mimo rezultatov, ki jih je dosegla DO kot celota. S samoupravnimi sporazumi imamo zapisano neomejeno solidarno odgovornost, ki se še posebej odraža na področju formiranja sredstev skup-

ne porabe za zadovoljevanje skupnih potreb vseh delavcev delovne skupnosti Železarne Ravne. Predlogi sklepov za samoupravne organe o združevanju sredstev za skupno zadovoljevanje potreb in skupno pokrivanje sprejetih obveznosti izhajajo prav iz tega, da bomo lahko v bodoče le z močno integracijsko tvorbo uspešno reševali skupne probleme in skupno napredovali ter rasti. Brez močnega združevanja sredstev na področju krepitve materialnih osnov kot tudi na področju zadovoljevanja skupnih potreb ne bomo uspeli slediti potrebam, ki jih vsi delavci Železarne in občani želimo zadovoljevati. Poglejmo, kakšne možnosti delavci DO imamo s skupaj doseženimi poslovnimi rezultati v letu 1977.

Temeljne organizacije so vse skupaj presegle planirane količinske kazalce. Tako je bila planirana blagovna proizvodnja presežena za 4,1 % odprema v tonah za 2,5 %, realizacija za 1,8 %. Tudi izvozne zadolžitve so vrednostno dosežene s 96,8 %, količinsko pa s 84,9 %, kar kaže na uspešno vključevanje železarne na svetovnih trgih. Ugodno razmerje med vrednostjo in količino izvoza kaže na to, da je kvaliteta ravnanskega jekla kljub hudim konkurenčnim pogojem našla kupce na zahtevnih svetovnih trgih tudi za izdelke višje stopnje predelave.

Tudi produktivnost je zabeležena z indeksom 102,0 % na podlagi realizacije in 104,1 % na podlagi blagovne proizvodnje, pri stopnji zaposle-

nosti z indeksom 99,8 % proti planu.

Pri obravnavi finančnih rezultatov ustvarjenega celotnega prihodka, dohodka in čistega dohodka je treba upoštevati, da je poleg dejansko ustvarjenih delovnih rezultatov bilo poračunanih v dohodek tudi 31 mio dinarjev razlik iz prevrednotenega zaloga polizdelkov in izdelkov 1. 1. 1977. Ta znesek je rezultat inflacije in nima nobene zveze z delovnimi uspehi v letu 1977, vendar ga je treba po predpisih peljati skozi celotno delitev dohodka, namesto da bi ga neposredno uporabili za krepitev materialne osnove dela. Tudi tu izvedbeni predpisi niso skladni z določili zakona o združenem delu, ki pravi, da delavci TOZD namenijo tisti del dohodka, ki ni rezultat njihovega dela, neposredno za krepitev materialne osnove.

Pri upoštevanju navedenega so temeljne organizacije dosegle planske zadolžitve celotnega prihodka in dohodka. Le čisti dohodek je za 4 % nižji od planiranega zaradi dodatnih obremenitev dohodka v letu 1977 (pokrivanje dodatnih stroškov železnic in drugi sporazumi, ki so začeli veljati sredi leta 1977.)

V uradnih tabelaričnih pregledih »Poslovni rezultat za leto 1977« so po posameznih TOZD specificirani najpomembnejši podatki, ki dajejo dobro sliko o obremenitvi gospodarstva. Za delovno organizacijo je bil celotni prihodek dosežen s 101,56 % proti planu, dohodek 100,21 % in čisti dohodek s 96,08 %. Pri tem so bila norabljen sredstva prekoračena za 1,83 %. Najpomembnejša ugotovitev pri analizi poslovnih rezultatov za leto 1977 je, da je večina temeljnih organizacij obročala pospešeno amortizacijo in pospešen stanovanjski prispevek. Tako je bila obračunana pospešena amortizacija v višini 69,9 mio din in pospešen stanovanjski prispevek v višini 14,3 mio din. S tem si je železarna kot celota in prav tako temeljne organizacije zagotovila hitrejšo gospodarsko rast in hitrejšo rast družbenega standarda, kot je minimalno predpisano v naši družbi. Posebno pomembna je ta ugotovitev, tudi zato, ker je železarna v fazi močnih investicijskih vlaganj, ki so grajena s precejšnjo lastno udeležbo, predvsem pa bodo velike obremenitve z odplačilom anuitet iz teh investicij. Z združevanjem sredstev v IB SŽ so si posamezne TOZD zagotovile tudi močnejša obratna sredstva, kar je prav tako pomembna krepitev materialne osnove dela.

Na področju stanovanjske izgradnje 10% stanovanjski prispevek ne zagotavlja več tistega trenda pridobivanja stanovanjskega fonda, ki je bil načrtan v preteklosti (100 stanovanj), temveč s temi sredstvi lahko pridobivamo okoli 50 novih družbenih stanovanj in odplačamo obveznosti iz najetih kreditov.

Ena od pomembnih ugotovitev je tudi ta, da smo skoraj v celoti pokrili obveznosti za kreditiranje hitrejšega razvoja manj razvitih območij v federaciji v višini 20,7 mio din ter sredstva rezerv v višini 14,3 mio din. Z združevanjem sredstev je predlagan tudi način pokrivanja obveznosti za šolo v višini 12,3 mio din, ki je brez združevanja sredstev ni mogoče pokriti. Močno solidarnostno združevanje sredstev je predlagano za zagotovitev kritja potreb skupne porabe. Po sedanjih zbranih potrebah bi morali zagotoviti ca. 40,0 mio din sredstev, da bi zagotovili potrebe, ki izhajajo iz sist-

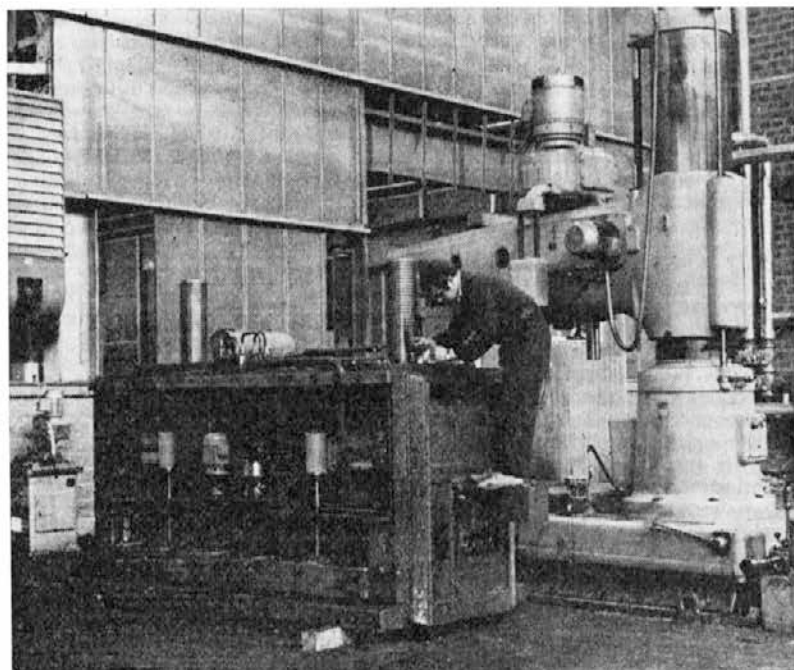
dikalne liste. V tem znesku so zelo močno zastopane potrebe za kritje stroškov prehrane med delom in regresi za letni dopust, ki skupaj znašajo okoli 29 mio din. Ostale potrebe se nanašajo na individualno stanovanjsko gradnjo, toplovod, prispevek za delo družbenopolitičnih organizacij in samoupravnih organov, jubileje, odpravnine, dotacije društvom itd.

Najboljša varianta, ki je bila mogoča, predvideva le 26,9 mio din sredstev, namenjenih za skupno porabo. Nastaja torej deficit, kar pomeni, da ne bo mogoče pokriti vseh potreb iz čistega dohodka leta 1977, temveč bo treba nekatere potrebe kriti iz tekočega dohodka, kar pomeni dodatno obremenitev za leto 1978. Predvsem sta pri tem mišljena regres za letni dopust in sredstva za prehrano med delom, ki jih bo treba delno kriti iz tekočega dohodka. Poleg tega bo treba iskati načine lastne udeležbe za finansiranje rekreacijsko turističnih objektov in počitniških kapacitet, za katere je bila izdelana konstrukcija finansiranja z močno udeležbo sredstev skupne porabe.

Finansiranja razvoja kmetijstva in krajevnih skupnosti po sprejetih samoupravnih sporazumih ni bilo mogoče v celoti uresničiti. Akontacije kmetijstvu, ki smo jih plačevali v letu 1977, presegajo obračunske zneske, ker smo lahko obračunali le 253 tisoč din. Prav tako so prispevek za krajevne skupnosti lahko obračunale le nekatere temeljne organizacije v višini 643 tisoč din.

Na področju pokrivanja obveznosti po samoupravnih sporazumih za razvoj železniških zmogljivosti, razvoj magistralnih in regionalnih cest, luških zmogljivosti, izgradnje energetskih objektov ter PTT storitev so temeljne organizacije obračunale 15,04 mio din prispevkov, kar predstavlja le dobrih 34 % celotne samoupravne obveznosti. Vse temeljne organizacije skupaj niso pokrile 47,8 mio din samoupravno dogovorjenih prispevkov. Ob tem so tudi izločile le del sredstev za potrebe skupne porabe delavcev v DO.

Poglejmo sedaj še nekaj pomembnejših poslovnih rezultatov DO Železarne Ravne:

Delo pri stiskalnicah

Delitev celotnega prihodka	Znesek	Delež	%
CELOTNI PRIHODEK	5.223.091.218,85		
CELOTNI PRIHODEK (brez interne realizacije)	2.309.413.744,48		100
PORABLJENA SREDSTVA	1.440.150.411,05		62,36
a) Materialni stroški	1.294.983.249,69	89,92	
b) Amortizacija predpisana	145.200.934,94	10,08	
DOHODEK	869.177.205,05		37,64
1. Obveznosti iz dohodka	282.898.527,48		32,55
a) ostale obveznosti iz dohodka	212.998.518,77	68,59	
b) amortizacija nad predpisano	69.900.008,71	22,51	
c) obresti	27.640.237,26		3,00
ČISTI DOHODEK	560.117.572,29		64,45
a) OD + prejemki	428.154.397,78	76,44	
b) stanovanjski prispevek	29.242.963,15	5,22	
PRISPEVKI ZA OBČINSKI PROGRAM	13.172.588,49	2,35	
REZERVE	14.295.871,73	2,55	
OSTALO	48.312.271,67	8,63	
SSP	26.939.479,47		
IZGUBA	1.449.131,98	4,81	

Pojasnilo:
Celotni prihodek in porabljena sredstva sta zmanjšana za interno realizacijo med TOZD.

Po posameznih TOZD so bili doseženi zelo različni poslovni rezultati. Nekatere temeljne organizacije so dosegle tolikšni dohodek in čisti dohodek, da so po pokritju vseh obveznosti solidarnostno združevale sredstva za skupno porabo delavcev drugih TOZD. Med te TOZD so se uvrstile: kovačnica, vzmetarna, kalilnica, rezalno orodje in industrijski noži. Za nekatere od teh TOZD lahko argumentirano trdimo, da so sredstva solidarnostnega pokrivanja v celoti ali delno sredstva, ki so nastala na račun predvrednotenja zalog 1. 1. 1977 in po zakonu o združenem delu ne pripadajo v celoti delavcem TOZD, ker niso rezultat njihovega dela. Ostale TOZD niso mogle iz doseženega dohodka in čistega dohodka pokriti vseh obveznosti.

Obveznosti, ki so prikazane v tabeli, so samo tiste, ki jih je bilo mogoče obračunati glede na višino dohodka, medtem ko so obveznosti po samoupravnih sporazumih in zakonih, ki bi jih bilo treba obračunavati, višje in znašajo 47,8 mio din. Pri podatkih je treba tudi upoštevati, da je v dveh TOZD nastala izguba v višini 1,5 mio din, ki ni prikazana. (Glej tabelo desno!)

Zbori delavcev in delavski sveti TOZD so razpravljali o delitvi dohodka za leto 1977. Z upošteva-

Doseženi rezultati po TOZD:

	Cel. doh.	Porab. sred.	Dohodek	Obv. iz doh.	Čist. doh.	OD	Ostalo
Jeklarna	1.366.779	1.285.973	80.806	41.331	39.475	31.765	7.710
Jeklolivarna	381.889	302.734	79.155	24.550	54.605	41.053	13.552
Valjarna	1.202.298	1.098.369	103.929	61.345	42.584	37.433	5.151
Kovačnica	518.078	424.021	94.057	33.154	60.903	23.414	37.489
Jeklovlek	131.873	113.764	18.109	9.557	8.552	6.903	1.649
Kalilnica	21.341	10.980	10.361	3.131	7.230	4.688	2.542
Stroji in deli	439.774	367.101	72.673	26.796	45.877	37.958	7.919
Industrijski noži	109.752	73.926	35.826	14.742	21.084	10.741	10.343
Pnevmatski stroji	84.336	62.743	21.593	6.548	15.045	12.080	2.965
Vzmetarna	96.118	67.604	28.514	9.890	18.624	7.600	11.024
Rezalno orodje	92.822	53.550	39.272	12.868	26.404	18.631	7.773
Energija	215.330	194.681	20.649	11.532	9.117	8.502	615
Elektrotehnične storitve	130.779	105.267	25.512	7.306	18.206	16.977	1.229
SGV	109.430	59.422	50.008	9.126	40.882	39.601	1.366
Transport	30.432	12.255	18.177	5.605	12.572	10.243	2.329
Raziskave in razvoj	38.983	23.135	15.848	2.691	13.157	14.035	486
Priprava proizvodnje	56.388	15.752	40.632	7.952	32.680	30.489	2.191
Komerciala	76.944	39.227	37.717	10.595	27.122	21.011	6.111
Kontrola kakovosti	39.648	12.312	27.336	7.420	19.916	17.102	2.814
Družbeni standard	7.636	3.191	4.445	1.606	2.839	1.377	1.462
Delovna skupnost za finance	17.109	1.580	15.529	900	14.629	12.807	1.822
Delovna skupnost za gospod.	16.932	9.415	7.517	599	6.918	6.081	837
Delovna skupnost za kadrovske splošne zadeve	38.421	16.907	21.514	1.264	20.250	17.661	2.589
DO	5.223.092	4.353.913	869.179	310.508	558.671	428.152	131.968

njem cele vrste okoliščin, med katerimi je zelo pomembno dejstvo, da so osebni dohodki v železarni zastajali za porastom OD v občini in republiki, da je bil porast življenjskih stroškov hitrejši od porasta OD, so delavci spremenili predlog delitve čistega dohodka, tako da se del čistega dohodka nameni za dodatno izplačilo osebnih dohodkov v višini neto 2.000 din na zaposlenega od časa zaposlitve v železarni v letu 1977.

Razprave in odločanje delavcev na zborih in delavskih svetih v temeljnih organizacijah združenega dela o delitvi dohodka in čistega dohodka so privedle do spremembe izdelanega predloga, ki je upošteval izplačano višino osebnih dohodkov v letu 1977 in samoupravno sprejete obveznosti.

Odločitev delavcev, da je treba povečati izplačilo osebnih dohodkov v letu 1977 za 2.000,00 din neto na zaposlenega, je vplivala na spremembo delitve dohodka in čistega dohodka. V posameznih temeljnih organizacijah je imela ta odločitev zelo različne vplive na delitve čistega

dohodka po posameznih namenih, odvisno od višine čistega dohodka. Tistim temeljnim organizacijam, ki so ustvarile toliko čistega dohodka, da so lahko krile tudi dodatno izplačilo osebnih dohodkov in vse obveznosti, se je za znesek izplačanih osebnih dohodkov zmanjšal znesek nerazporejenega čistega dohodka. Med nje spadajo: TOZD kovačnica, kalilnica, industrijski noži, vzmetarna in rezalno orodje. Nekatere temeljne organizacije so zaradi izplačila osebnih dohodkov morale zmanjšati pospešeno amortizacijo in stanovanjski prispevek ali celo izkazati izgubo. Med te spadajo TOZD: energija, elektrotehnične storitve in priprava proizvodnje, medtem ko sta TOZD raziskave in razvoj in strojno gradbeno vzdrževanje celo izkazali izgubo v skupnem znesku 1,5 mio dinarjev.

Ostale temeljne organizacije so izplačilo osebnih dohodkov krile iz zmanjšanih prispevkov za skupno porabo, lastne in skupne rezerve, prispevkov za šolo na Javorniku, krajevno skupnost, kmetijstvo, IB,

zmanjšanih prispevkov za nerazvite in infrastrukturo (ceste, železnice, luke, elektro, PTT).

V celoti za DO se je izplačilo osebnih dohodkov krilo iz naslednjih virov:

1. povečanje izgube	482.249,24
2. zmanjšanje sklada skupne porabe	5.109.726,35
3. zmanjšanje pospeš. amortizacije in stanovanjskega prispevka	4.714.792,85
4. zmanjšanje rezerv	1.917.259,52
5. zmanjšanje prispevka drugim in ostalo	3.523.834,44
Skupaj	15.747.862,40 din

Kritje dodatnega izplačila osebnih dohodkov (kot je iz tabele vidno) je močno poseglo v sredstva temeljnih organizacij združenega dela, ki jih bodo morale temeljne organizacije nadoknaditi v letu 1978 ali v naslednjih letih. Ta trditev je vezana na nekatere že znane predpise, delno pa tudi na dejstvo, da nismo v celoti pokrili nekaterih potreb iz skupne porabe (topli obrok), mimo katerega ne bomo mogli.

Probleme zadovoljevanja skupnih potreb vseh delavcev delovne skupnosti železarne je mogoče rešiti le z močnim združevanjem vseh sredstev skupne porabe posameznih TOZD in združevanjem nerazporejenega dela čistega dohodka posameznih temeljnih organizacij. Predvsem gre za zagotovitev potrebnih sredstev za izgradnjo osnovne šole na Javorniku in za zagotovitev sredstev skupne porabe po sindikalni listi (regrese, topli obrok, odpravnine in jubilaniti).

Da bi zagotovili najnujnejše potrebe, je bil posredovan v razpravo predlog o združevanju 12,3 mio din sredstev za izgradnjo šole na Javorniku in združevanje 26,9 mio din sredstev skupne porabe za ostale potrebe, ki bi jih bilo mogoče v celoti zadovoljiti z okoli 40 mio din.

Komisija za razdelitev sredstev skupne porabe, ki so jo imenovali DS, je obravnavala zahteve in strokovne predloge razdelitve sredstev skupne porabe. Predvsem je nastajalo vprašanje zagotavljanja sredstev za topli obrok. Zaradi sprememb v delitvi dohodka in čistega dohodka je namreč v predhodnem obdobju dveh let mogoče topli obrok pokrivati tudi iz tekočega čistega dohodka. Po tem obdobju pa je treba zagotoviti regresiranje sredstev za naprej, kar bi pomenilo, da bi morali v enem letu (1979) izločiti dvakratni znesek za topli obrok, okoli 40 mio din.

Zaradi navedene dileme je bila problematika obravnavana na poslovodnem svetu, ki je sklenil, da je treba v razpravo posredovati predlog, da se iz sredstev skupne porabe namenijo maksimalno možna sredstva, ki so potrebna za pokrivanje stroškov toplega obroka. Pokrivanje toplega obroka v enem letu v dvakratnem znesku bi pomenilo prevelik tveganje in negotovost, da bi temeljne organizacije uspele ustvariti potrebna sredstva. Poleg tega obstaja za finansiranje drugih potreb več možnosti, medtem ko za pokrivanje toplega obroka samo ena, t. j. sklad skupne porabe. Poslovodni svet je obravnaval tudi ostale zahteve in predloge, ki so posredovani v nadaljevanju.

Glede na razpoložljiva sredstva ne bo mogoče zadovoljiti vseh potreb, ali pa ne v višini, ki je zahtevana.

Predno preidemo h predlogu o delitvi sklada skupne porabe je treba rešiti naslednje pomembne predloge, ki bi jih lahko finansirali iz sredstev skupne porabe, če bi bilo dovolj sredstev. Ker pa sredstev

skupne porabe ni dovolj, predlagamo naslednjo rešitev:

1. Sredstva za individualno stanovanjsko izgradnjo in individualno organizirano stanovanjsko izgradnjo se v najnujnejši višini izdvojijo iz sredstev stanovanjskega prispevka. Višino teh sredstev določi DS delovne organizacije na predlog odbora za družbeni standard in stanovanjske zadeve.

2. Lastna udeležba za finansiranje projekta Ivarčko jezero se zagotovi iz poslovnih sredstev temeljnih organizacij združenega dela, če bo mogoče pridobiti bančna sredstva. Zahtevek je bil že posredovan na Temeljno koroško banko Slovenj Gradec.

3. Delavski svet DO je sprejel tudi osnutek izgradnje počitniškega

Združena sredstva skupne porabe TOZD

26,939.479,47 din

Predlog razdelitve:

	Potrebe:	Predlog:
1. Odpravnine	546.048,00	546.048,00
2. Jubilaniti	1.142.694,00	1.142.694,00
3. Regresi za letni dopust in oskrbni dan	12.004.007,00	12.004.007,00
4. Topli obrok	16.371.115,00	9.776.930,47
5. Dotacije sindikatu in ZK	1.100.000,00	800.000,00
6. Dotacija ZSMS — Železarne	217.000,00	100.000,00
7. Združevanje sredstev za SZ	319.800,00	319.800,00
8. Potrebe samoupr. org. in dotac. društ.	1.515.000,00	1.000.000,00
9. Slikarska kolonija	228.000,00	50.000,00
10. Priključki za toplovod. ogrevanja	1.200.000,00	1.200.000,00

V točki 1, 2, 3 in 4 tekstualnega dela tega predloga so že pojasnjene nekatere zadeve, ki jih je mogoče sofinansirati mimo sklada skupne porabe. Zato v tej obrazložitvi teh predlogov ne bomo ponovno obravnavali.

Zadovoljevanje potreb v tč. 1, 2, 3 predloga je realizirano v celoti in v zneskih, ki so izračunani na podlagi sindikalne liste. V znesku regresov za letni dopust je zajet tudi znesek za brezplačno letovanje delavcev. Višina zneska za topli obrok je določena s sindikalno listo, vendar potrebe ni bilo mogoče pokriti zaradi premajhnih sredstev skupne porabe. Manjkajoča sredstva v višini 6.594.184,53 din bo treba v letu 1978 kriti iz tekočega čistega dohodka in obenem rezervirati sredstva za leto 1979, kar predstavlja veliko obremenitev temeljnih organizacij. Realizacija programa dela sindikata in ZK predvideva sredstva železarne v višini 1.100 mio din. Vendar je s predstavniki sindikata bil dosežen sporazum, da bi bilo mogoče realizirati program brez večjih izpadov, čeprav bodo morale nekatere manjše dejavnosti izostati.

Tudi ZSMS železarne bo morala prilagoditi program dejavnosti razpoložljivim sredstvom, ki so prikazana v predlogu, ali poiskati še druge manjše vire in racionalne rešitve, da bi realizirali osnovni program. Združevanje sredstev za potrebe SOZD SZ bi moralo biti urejeno s posebnim samoupravnim spo-

doma v Portorožu, za kar je bila izdelana finančna konstrukcija in zahtevek za pridobitev bančnih sredstev posredovan Temeljni koroški banki. V predlogu razdelitve sredstev skupne porabe ni mogoče zagotoviti potrebne lastne udeležbe. Poleg tega pa interesi občine Piran niso usklajeni z našimi in dokler se ti interesi ne uskladijo, ni mogoče pristopiti k izvedbi načrtanega razvoja počitniške rekreacije v Portorožu. Gre namreč za to, da želi občina Piran zemljišče, ki ga naj bi pridobila Železarna Ravne, uporabiti v druge namene.

4. Popravilo starega samskega doma na Čečovju in manjše popravilo počitniškega doma v Portorožu je nemogoče kriti iz drugih sredstev, kot so sredstva za tekoče vzdrževanje in sredstva za investicijsko vzdrževanje. Zato pri tako majhnih sredstvih skupne porabe za te namene ni mogoče kriti takih stroškov iz sredstev skupne porabe. Poleg tega pa so to poslovna sredstva, za katera imamo pravico obračunavati investicijsko vzdrževanje.

Z upoštevanjem navedenih rešitev se predlaga, da po razpravi v družbenopolitičnih organizacijah in zborih DS TOZD sprejmejo naslednji predlog delitve sredstev skupne porabe:

kulturno in rekreacijsko dejavnost pa 184.300 din.

Sredstva za potrebe samoupravnih organov so predvidena v višini 1.000.000,00 din. Skupni odbor za kadrovske splošne zadeve se pooblašča, da sprejme program razdelitve sredstev po namenu in izvrši razdelitev.

Za informacijo posredujemo potrebe, ki jih je iz tega zneska treba pokriti:

- za delo samoupravnih organov,
- za socialne pomoči sodelavcem ŽR ali svojcem,
- za dotacije društvom in organizacijam ter kulturne akcije,
- za srečanje ZB SOZD,
- za sodelavce v JLA,
- za obdaritev otrok za novo leto.

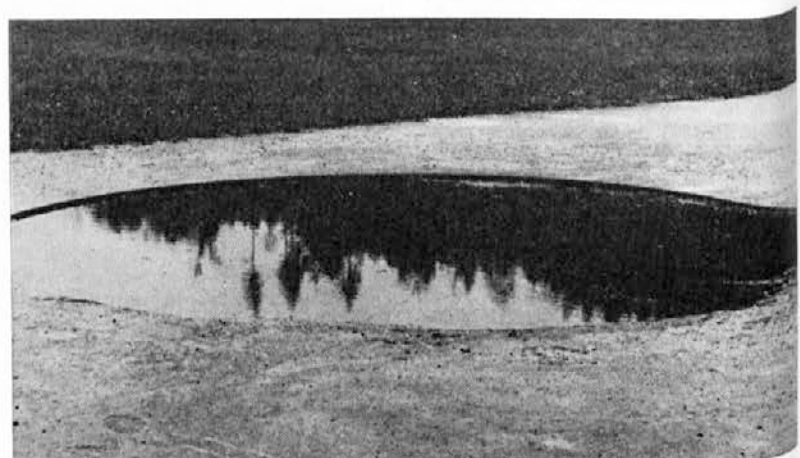
Potrebe za izvedbo slikarske kolonije so bile posredovane v višini 228.000,00 din. Ta postavka je posebej prikazana, ker so v lanskem letu obstajale take potrebe. Predlog je, da se za te namene izdvojijo sredstva v višini 50.000,00 din. Obrazložitev za ta predlog je v tem, da slikarska kolonija pomeni reklamiranje Železarne Ravne in je zato možno del sredstev kriti iz sredstev reklame. Del stroškov za izvedbo slikarske kolonije pa ima dejansko značaj sredstev skupne porabe, ki ne bi smela presegati zneska 50.000,00 din. Ne glede na tak predlog finansiranja slikarske kolonije pa pristojna služba lahko da obračun stroškov za izvedbo slikarske kolonije.

Toplovodno ogrevanje Raven se bo nadaljevalo tudi v letu 1978. Plan samoupravne komunalne interesne skupnosti predvideva ureditev toplovodnega ogrevanja v starem delu Raven (okolica Suhe in Stare ulice) kjer stanuje 40 članov našega kolektiva. Za finansiranje teh priključkov je glede na sedanjo prakso in pogodbo o sofinansiranju železarne dolžna prispevati 1,2 mio din sredstev, kar je tudi predvideno v predlogu. Izpad teh sredstev bi pomenil, da ne bi bilo mogoče nadaljevati z izvajanjem toplovodnega ogrevanja Raven v načrtovanem obsegu, kar bi predstavljalo izredno škodo.

Ostale manjše vloge so zajete v postavki potreb samoupravnih organov in so vloge odstopljene odboru za kadrovske splošne zadeve.

S predlagano delitvijo sredstev skupne porabe bi zadovoljili najnujnejše potrebe, ki jih delavci skupno imamo v letu 1978.

Edo Javornik, dipl. oec.

Zrcalo

Poglobljeno k reševanju odprtih vprašanj

23. marca je bila na Ravnah 3. seja občinske konference ZKS. Na njej so kritično ocenili gospodarske in politične razmere v občini, se dogovorili za učinkovito reševanje odprtih vprašanj, potrdili kandidatno listo za osrednje organe ZKS ter za vzeli svoja stališča o dokumentih za 8. kongres ZKS.

Objavljamo skrajšan referat sekretarja OK ZKS Ravne tov. Eda Pogorevca, s katerim je seznanil navzoče na seji, prav tako tudi sklepe in stališča.

Delavec naj odloča o dohodku s svojega delovnega mesta

V sedanjem obdobju našega razvoja, dela in življenja je poglavito vsebinsko spreminjanje družbeno-ekonomskih odnosov pri pridobivanju, razporejanju in delitvi dohodka. V to morajo biti čim bolj neposredno vključeni delavci v združenem delu.

Uvajanje dohodkovnih odnosov ne more biti enkratno dejanje, sklenjeno s samoupravnim sporazumom, ampak gre za dolgoročni proces, za ampak gre za dolgoročni proces, za nenehno spremljanje dogovorjenih odnosov, za izpopolnjevanje posameznih rešitev, s katerimi bomo še bolj motivirali ustvarjalno delo, dvignili produktivnost dela, povečali dohodek na zaposlenega in si tako zagotovili materialno osnovo samoupravljanja, za zadovoljevanje čedalje večjih potreb in socialno varnost vseh zaposlenih.

Vse očitneje se ponovno potrjuje, da je prelomno vprašanje, kje se odloča izid razredne borbe za oblast, položaj in vlogo minulega dela. To se je ob zaključnih računih za leto 1976 in razdelitvi sredstev na temeljne postavke oziroma kategorije ponovno pokazalo. Gre preprosto za to, kdo vse želi z minulim delom in s tem tudi z rezultati živiga dela gospodariti.

Tem vprašanjem smo lani posvetili precej pozornosti, ko smo obravnavali uresničevanje zakona o združenem delu. Na dvodnevem seminarju s sekretarji v Mežici pa smo na začetku letošnjega leta te naloge ponovno aktualizirali. Predvsem, ker gre za bitko za spremembo družbenoekonomskega položaja delavcev v združenem delu in družbi kot celoti, da bodo s celotnim rezultatom družbenega dela gospodarili delavci v TOZD v neposredni povezanosti in odgovornosti z drugimi delavci. Tega cilja pa ni mogoče doseči le z organiziranjem delavcev v TOZD, ampak z dosledno ureditvijo in izpeljavo odnosov na podlagi minulega dela, tako da bo lahko vsak delavec v povezanosti in odgovornosti do sodelavcev in družbe v celoti odločal o dohodku, razvoju in krepitvi samoupravnih odnosov tako rekoč s svojega delovnega mesta.

Dohodek v TOZD — osnova vsega planiranja in združevanja

Ob prekinitvi dela v Železarni Ravne se je pokazalo, da delavci še ne čutijo dovolj svojega položaja v svoji temeljni organizaciji, niti niso preveč odvisni od rezultatov svojega dela, saj se dohodek po sedanjih samoupravnih sporazumih avtomatično, brez opredeljenih dohodkovnih odnosov koncentrirana na nivoju delovne organizacije. O tem dohodku

ki naj bi bil rezultat dela sleherne temeljne organizacije, pretežno odloča delavski svet delovne organizacije. S tem se že v delovni organizaciji zamegli in razvrednoti položaj in vloga delavcev v TOZD. Še bolj se izgubi ustavna vloga TOZD v sestavljeni organizaciji Slovenskih železarn. Izid referenduma 10. februarja tega leta o sprejemu samoupravnega sporazuma o združitvi v SOZD Slovenske železarne v določeni meri tudi potrjuje to dejstvo, saj so se delavci nekaterih temeljnih organizacij komaj opredelili za združitev dela in sredstev tudi v sestavljeno OZD.

Osnovne organizacije ZKS in sindikata ne bodo smele prezreti tega dejstva, ko bodo analizirale še druge vzroke. Predvsem bo treba ugotoviti, zakaj se po tolikih letih ni bolj utrdila potreba po združevanju sredstev in dela, potreba po skupnem planiranju in obvladovanju trga, sporazumevanju in dogovarjanju. Enako ne bodo smele prezreti tistih samoupravnih sporazumov v temeljnih organizacijah, ki so bili le z minimalno večino glasov sprejeti. Kajti to kaže na to, da v vseh takšnih samoupravnih sporazumih, kjer so bili z minimalno večino sprejeti, delavci niso videli bistvenega zboljšanja svojega samoupravnega in družbeno-ekonomskega položaja v temeljni oziroma delovni organizaciji združenega dela. Torej, pregledati bo treba, kako so bili delavci vključeni pri nastajanju srednjeročnih planov svoje temeljne organizacije, delovne in sestavljene organizacije, pri nastajanju in oblikovanju samoupravnih sporazumov itd. Osnova vsega planiranja in združevanja pa bi moral biti ustvarjeni dohodek v TOZD. Takšna in podobna vprašanja ne veljajo samo za tiste OO ZK in druge družbenopolitične organizacije, v katerih so delavci nezadovoljni in so ponekod celo prekinili delo, ampak to velja za sleherno OO ZK, vsakega komunista, poslovsne organe, delavsko kontrolo in samoupravne organe v katerikoli temeljni organizaciji v naši občini.

Iz vsega tega sledi, da samoupravno združeno delo kot objektivno nujnost in zakonitost našega razvoja lahko uresničujemo edino na podlagi celovitega ekonomskega interesa posameznih in hkrati vseh delavcev, vzajemno odvisnih ter odgovornih pri delu in upravljanju z družbenimi sredstvi.

Vsaka TOZD svoj žiro račun

Da bodo delavci v temeljni organizaciji lahko gospodarili s svojim ustvarjenim dohodkom, ga morajo imeti evidentiranega oziroma vsebovanega na žiro računu svoje temeljne organizacije. Žal pa doslej ni bilo tako. Kaže, da smo na to vsebinsko nalogo v preteklosti nekoliko pozabili ali pa smo se zadovoljili s preveč pavšalnimi odgovori, češ da so sredstva evidentirana na vsako temeljno organizacijo. Dejansko pa novo organizirane TOZD in še nekatere od prej niso imele žiro računov. Kdo je za takšno stanje odgovoren, ni težko odgovoriti. Ali pa bomo v sleherni temeljni organizaciji terjali od poslovsnih organov in strokovnih služb tudi odgovornost za nespoštovanje zakoni-

tosti, je seveda vprašanje, v koliki meri so se osnovne organizacije ZKS in sindikata sposobne spopasti z odpori in nesamoupravnim obnašanjem. V tem bi morali komunisti v samoupravni delavski kontroli, samoupravnih organih, strokovnih službah in mestih s takšnimi delovnimi opravili veliko več narediti. Od njih pa smo dolžni terjati maksimalno odgovornost predvsem zato, ker smo jim zaupali opravljanje odgovornih nalog in so v prvi vrsti bili odgovorni za izboljšanje družbeno-ekonomskega in samoupravnega položaja delavcev, za uresničevanje zakonov v konkretno prakso. Tu se nimamo na nikogar več izgovarjati in tudi ne popuščati. Komunistov ne potrebujemo z rdečo knjižico v žepu, ampak jih potrebujemo zaradi avantgardnosti, revolucionarnosti, spreminjanja razmer, za uresničevanje programa ZKJ in sistemskih zakonov, ki so rezultat revolucionarnih hotenj ZKJ. Zato moramo biti mnogo bolj odločni, kadar gre za krepitev razredne pozicije v TOZD.

Gospodarjenje v občini leta 1977

Po predhodnih informacijah — (podatki še niso dokončni) o zaključnih računih za leto 1977 ponovno beležimo zastoj gospodarske rasti v naši občini. To nam kažejo naslednji globalni kazalci:

1. Celotni prihodek, korigiran za interno realizacijo, je porasel indeksno v primerjavi z letom 1976 na 123,7 %.
2. Porabljen sredstva so znatno presešla stopnjo rasti dohodka in so indeksno porasla na 176 %.
3. Amortizacija po predpisani stopnji je nižja in znaša 80 %.
4. Pospešena amortizacija ni primerljiva z letom 1976 zaradi drugačnega zajemanja, zato jo navajamo v absolutni višini in znaša 79.499.000 din.
5. Dohodek se je povečal na 137 %.
6. Čisti dohodek na 121 %.
7. Izguba se je povečala v primerjavi z letom 1976 od 486.000 din na 45.416.000 din. Pri tej izgubi je Rudnik Mežica udeležen s 36.571.000 din, Tovarna pohištva Prevalje pa s 6.342.000 din. S pokritjem izgube iz lastnih virov temeljnih organizacij ostaja še nekrita izguba za RM 22.157.000 din in za Tovarno pohištva Prevalje 5.276.000 din.
8. Poprečno število zaposlenih po vkalkuliranih urah se je povečalo na 102,6 %.

9. Poprečni osebni dohodki na zaposlenega so porasli od 4.315 na 5.062 din ali 117,3 %.

10. Sredstva za reprodukcijo — to so vsa sredstva za investicije, so porasla na 104,2 %.

11. Dohodek na delavca se je povečal na 133,2 %.

12. Ekonomičnost pa je padla na 94,7 %.

Za nas so zaskrbljujoči stroški, ki prehitro naraščajo. Zaradi tega pada reprodukcijska sposobnost in ekonomičnost gospodarstva. To naj bo resno opozorilo vsem družbenopolitičnim organizacijam, samoupravnim interesnim skupnostim strokovnim službam, poslovsnim in samoupravnim organom, skratka vsem delovnim ljudem, da se maksimalno angažirajo za izboljšanje materialne osnove delavcev v temeljnih organizacijah v gospodarstvu. Za reševanje teh vprašanj imamo celo vrsto možnosti, kot npr.:

— Vzpostaviti dohodkovne odnose, ki bodo motivirali delavca v TOZD za večji dohodek in združevanje dohodka.

— Urediti osebne dohodeke na osnovi vloženega minulega in živiga dela in rezultatov dela vseh delavcev v OZD.

— Nagrajevati ustvarjalno delo, inovacije in racionalizacije, s katerimi se bodo odpravljale slabosti v proizvodnji.

— Združevati sredstva in delo za hitrejšo rast materialne osnove združenega dela.

— Uskladiti vse vrste porabe glede na doseženi dohodek.

— Racionalizirati in omejiti zaposlovanje na reprodukcijskih delovnih opravilih tudi znotraj OZD v materialni proizvodnji.

— Usmeriti naložbe tja, kjer se bodo najbolj obrestovale ter nudile zadosten dohodek in socialno varnost itd.

To pomeni, da se bo v sleherni temeljni organizaciji treba angažirati in ne sme biti delavca, ki v tej akciji nekaj ne bi prispeval.

Zaradi celovitejšega pregleda nad najpomembnejšimi kazalci gospodarjenja v lanskem letu je prav, da pregledamo tudi nekatere podatke s področja negospodarstva (DPS, SIS in DPO).

1. Celotni prihodek v primerjavi z letom 1976 je v letu 1977 indeksno porasel na 127 %.

2. Porabljen sredstva so bila mnogo bolj v mejah planiranega in so porasla na 107 %.

Nad strehami

3. Z zakonom predpisana amortizacija se je povečala na 105 %.

4. Dohodek se je povečal na 136 %.

5. Čisti dohodek na 130 %.

6. Poprečno število zaposlenih se je povečalo na 114 %, vendar podatek ni primerljiv, ker so za leto 1977 morali oddati zaključne račune vsi porabniki družbenih sredstev in se je s tem številom za nove predlagatelje ZR povečalo.

7. Poprečni osebni dohodek se je povečal od 4.822 na 5.312 din ali na 110 %, torej manj kot pri delavcih v gospodarstvu.

Iz teh podatkov se lahko zaključijo, da so se delavci v negospodarstvu ravnali v skladu z resolucijo in planiranimi stopnjami rasti. Zato je vsakršno pavšalno ocenjevanje ob zadnjih dogodkih bilo prenačljeno in se je preveč posploševalo na osnovi posameznih primerov.

Ne glede na primerjavo po zaključnih računih s področja gospodarstva in negospodarstva pa nam mora biti nekaj popolnoma jasno: gospodarska sposobnost v naši občini pada. Zaradi tega pada tudi realna vrednost dohodka oziroma tisti del, ki je namenjen za širitev materialne osnove dela. To nujno terja uskladitev vseh vrst porabe, od osebne, splošne in skupne, pa naj gre za dejavnosti ali investicije. Če tega ne bomo upoštevali v letošnjih planih, bomo prišli v izredno težko situacijo v prihodnjih letih. Zato je treba takoj ukrepati in uskladiti letošnje potrebe z možnostmi oziroma ustvarjenim dohodkom. Vendar pa je treba pri tem upoštevati, da je svobodna menjava dela celovit družbenoekonomski odnos v okviru dohodkovnih odnosov oziroma, da je svobodna menjava dela segment dohodkovnih odnosov in tudi, da je bistvo tega odnosa skupno ustvarjanje dohodka, ki ga realizirajo porabniki storitev.

Celovitost problematike svobodne menjave dela, (kjer je treba ločiti svobodno menjavo dela med delavci TOZD in delavci skupnih služb za opravljanje del, ki so skupnega pomena, ter delavci TOZD materialne proizvodnje z delavci TOZD družbenih dejavnosti oziroma dejavnosti samoupravnih interesnih skupnosti), je seveda mnogo širša, zahtevnejša in v nekaterih elementih tudi zelo zapletena, zato je v tem referatu v celoti ne moremo podati, čeprav s tem ne pozabljamo tudi drugih samoupravnih interesnih skupnosti in njenih problemov.

Ocena družbenopolitičnega razmerja v občini

Letos smo se srečali z nekaterimi težavami, ki so posledice nepravčasno sprejetih samoupravnih sporazumov, pa se je to nakopičilo skoraj vse na začetek leta. Soočili smo se tudi z gospodarskimi izgubami in ustvarili smo premalo dohodka oziroma bolj rečeno ostanka dohodka. Ob zaključnih računih za leto 1977 in razdelitvi sredstev pa pri takšnih gospodarskih in družbenih planih skoraj ni bilo česa razdeliti za poračun osebnih dohodkov.

To je upravičeno povzročilo nezadovoljstvo delavcev, tako da so ponekod prekinili z delom. Gotovo vsem družbenopolitičnim organizacijam, posebej komunistom to ne more biti v ponos, pa tudi tistim ne, ki so prekinili delo, saj bi se morali zavedati širših političnih odgovornosti pred delavskim razredom in

preden so to storili, bi morali izkoristiti vse samoupravne in zakonske možnosti. Ne glede na vse to pa je s tem izrečena kritika na delo osnovnih organizacij ZK in sindikata, ker so se preslabo angažirale za razreševanje odprtih vprašanj takrat, ko so se pojavljala. Razprave o zaključnih računih ne bi smele biti formalne, ampak globoko vsebinske, zato bi se morali nanje bolj temeljito pripraviti, uveljaviti predhodne razprave, preden pride na zbor delavcev, zagotoviti postopek usklajevanja in s tem omogočiti, da pridejo do veljave samoupravni interesi delavcev v TOZD. Preveč smo dopuščali, da so pri tem imele odločilni vpliv le strokovne službe, medtem ko so se predlogi delavcev zavračali brez širših utemeljitev. V preteklosti smo tudi premalo usposabljali delegate, člane delavskih svetov in tudi druge delavce, za to, da bi lahko širše spoznavali problematiko in tako postajali odgovornejši gospodarji celotnega dohodka, vseh pravic in obveznosti, ki so jih med letom sprejemali. Seveda gre tudi kritika poslovnim organom in strokovnim službam, ki niso imele zadostnega posluha za probleme delavcev in se pravočasno pobrigali za njihovo razreševanje.

Osnovne organizacije ZK in sindikata bodo seveda morale širše spregovoriti o vseh teh dogodkih in terjati politično odgovornost posameznikov in se hkrati dogovoriti o svojem nadaljnjem delu. Predkongresna aktivnost vseh družbenopolitičnih organizacij bo morala preiti v konkretno razreševanje odprtih problemov tam, kjer objektivno obstajajo. Resolucijske usmeritve 8. kongresa pa jim naj bodo v pomoč pri spreminjanju razmer za izboljšanje družbenoekonomskega in samoupravnega položaja delavcev v združenem delu.

Dogodkov seveda ne moremo v celoti povezovati v oceno, ki bi na ta način razrednotila nekatere pozitivne rezultate, ki so jih delovni ljudje in občani dosegli v naši občini. Delavci dobro vedo, kaj vse je še treba urediti za skladen razvoj v naši občini. Prav tako vedo za probleme, s katerimi se srečujemo, samo omogočiti jim moramo, da jih bodo sami reševali v svojem imenu. In delavci tega ne odklanjajo. Potemtakem se moramo mi zavzeti v tej smeri, seveda pa pri tem ostaja odgovornost komunistov za avantgardno vlogo, ki jo imamo in smo zato zgodovinsko odgovorni. Da bomo vsem nalogam kos, ki jih postavlja delavski razred, se moramo nenehno usposabljati, izobraževati in se dejansko poglobljeno lotiti razreševanja vseh odprtih in pogosto razrednih vprašanj. Na ta način bomo dobili ugled in oporo v delavcih, ki so bili in bodo vselej pripravljeni pomagati stvari spreminjati v dobro vse družbe. To so tudi pokazali na nedavnih volitvah v skupščinski sistem. Zato lahko ocenjujemo, da delovni ljudje visoko cenijo vse pridobitve socialistične revolucije, samoupravljanje, neuvrščenost in druge temeljne vrednote in da se bodo maksimalno angažirali za uresničevanje nalog, ki izhajajo iz dokumentov za 8. kongres ZKS in 11. kongres ZKJ.

Sklepi in stališča

Občinska konferenca ZKS je na svoji 3. seji dne 23. marca 1978 obravnavala: Oceno o uresničevanju zakona o združenem delu, poročilo o javni razpravi o dokumentih za 8. kongres ZKS in razpravljala o

kandidatih za osrednje organe ZKS. Na podlagi gradiv, poročil in diskusije je sprejela naslednje sklepe in stališča:

1. Osnovne organizacije ZKS v TOZD morajo do konca marca 1978 obravnavati, na kakšni osnovi v temeljni organizaciji ugotavljajo skupni prihodek in skupni dohodek in ali so v zvezi s tem sprejeti ustrezni samoupravni sporazumi, ki omogočajo delavcem, da na podlagi dohodkovnih odnosov zagotovijo družbeno ekonomsko vsebino dohodka in uveljavljajo svoj položaj v gospodarstvu z ustvarjenim dohodkom. Osnovne organizacije ZKS naj pri tem ponovno aktivirajo strokovno politične komisije, ki so jih izvolile za spremljanje in uresničevanje ZD. Komunisti, ki delajo v strokovnih službah in poslovodni organi TOZD, so jim dolžni pri tem nuditi pomoč in se osebno zavzeti za spreminjanje razmer, s katerimi se bo zboljšal družbenoekonomski in samoupravni položaj delavcev v TOZD.

Komunisti morajo skupno s delovnimi ljudmi skozi kritično — temeljito analizo ugotoviti pomanjkljivosti, vrzeli in nepravilnosti pri uresničevanju samoupravnih odnosov in se dogovoriti za časovne roke in načine, kako jih bodo s skupno akcijo odpravili in presegli. To pa ne more biti le trenutna naloga, temveč nenehna in celovita naloga, ki nas vse komuniste in delovne ljudi tudi trajno zavezuje.

2. Vsaka temeljna organizacija mora imeti svoj žiro račun, na katerem se sproti zbira njena sredstva, pa naj gre za dohodek s prodajo blaga in storitev, dohodek, dosežen na osnovi udeležbe na skupnem prihodu oziroma skupnem dohodku ali na kak drug način dosežen dohodek TOZD. Žiro račun TOZD je hkrati globoko vsebinsko vprašanje uveljavljanja družbenoekonomske vsebine TOZD, zato se bomo komunisti zavzemali za čimprejšnjo uresničitev tega stališča oziroma bomo hkrati z organiziranjem novih tozd vztrajali tudi za odprtje žiro računa pri SDK.

3. Komunisti se bomo zavzemali za združevanje sredstev in dela na podlagi samoupravnih sporazumov, s katerimi so opredeljeni dohodkovni odnosi, cilji in namen združevanja sredstev, osnove in merila za ugotavljanje deleža pri skupnem dohodku, pravice, obveznosti in odgovornosti ter drugi odnosi, s katerimi se zagotavlja vpliv delavcev na gospodarjenje z združenimi sredstvi.

Osnovne organizacije morajo ugotoviti, ali so sedanji samoupravni sporazumi usklajeni z zakonom o združenem delu in sprejete konkretne zadolžitve v zvezi s tem do konca marca 1978.

4. Osnovne organizacije ZK morajo razprave o periodičnih obračunih in zaključnih računih usmerjati tako, da bodo delavci TOZD, preden se bodo odločali o razporeditvi celotnega dohodka, seznanjeni s poročilom poslovnih organov in poslovnih rezultatih, prevzetih obveznostih, uresničevanju letnega in srednjeročnega plana in o perspektivah nadaljnjega razvoja. Razdelitev sredstev po periodičnih oz. zaključnih računih pa mora odražati celovitost potreb in interesov ter sprejetih obveznosti delavcev v TOZD.

5. Komunisti se bomo zavzeli za organiziranje takšnih finančnih služb in internih bank, s katerimi bo omogočeno racionalno gospodarjenje z

denarjem, uveljavljanjem novih družbenoekonomskih odnosov, uresničevanje skupnih, sprotnih in razvojnih potreb ter interesov delavcev v tozdu kakor tudi, da bo zagotovljen njihov neposreden vpliv na vse tokove denarja za enostavno in razširjeno reprodukcijo.

Osnovne organizacije ZKS v Železarni Ravne, Rudniku Mežica, Stavbeniku Prevalje, TZE TRATA Prevalje, morajo ponovno oceniti, kakšne so možnosti za organiziranje interne banke v delovni organizaciji in svoje ugotovitve sporočiti komiteju občinske konference do konca marca 1978.

6. Osnovne organizacije ZKS morajo ponovno prek svoje strokovno politične komisije ugotoviti skladnost samoupravnih sporazumov o trajnih poslovnih razmerjih in družbenoekonomskih osnovah z zakonom o združenem delu, s katerimi urejujejo odnose svobodne menjave dela TOZD-DSSS in med temeljnimi in drugimi organizacijami združenega dela na osnovi skupnega prihodka in skupnega dohodka.

7. Osnovne organizacije ZKS in komunisti v sindikatih morajo ponovno pregledati in ugotoviti skladnost samoupravnih sporazumov z določili ZD, s katerimi se na podlagi osnov in meril vsem delavcem zagotavlja delitev sredstev za osebne dohodke na osnovi vloženega tekočega in minulega dela, rezultatov dela in kvalitete opravljenega dela. S svojo politično dejavnostjo morajo zagotoviti trajno urejanje odnosov v delitvi osebnih dohodkov v odvisnosti od skupno ustvarjenega dohodka TOZD.

Komunisti smo dolžni v vseh svojih družbenopolitičnih in delovnih sredinah usklajevati interese z ekonomskimi možnostmi. Zato bomo spričo sedanjih pogojev in gospodarske rasti pospešili in vzpodbujali akcijo za sprejem samoupravnega sporazuma o pravicah in obveznostih iz zdravstvenega varstva občinske zdravstvene skupnosti Ravne na Koroškem.

8. OO ZKS morajo celovito obravnavati celovito vlogo vseh organiziranih subjektivnih sil, ugotoviti kako posamezni komunisti delujejo v drugih družbenopolitičnih organizacijah, samoupravnih organih, temeljnih organizacijah in v sredini, kjer delajo.

V ta namen naj OO ZKS ponovno aktualizirajo sklepe 5. seje CK ZKS, ki obravnavajo družbeno vlogo ZKS, upoštevajoč pri tem nova spoznanja, vsebovana v predlogu novega statuta ZKS.

9. Konferenca je sprejela kritično oceno o uresničevanju ZD s priporočili komiteja, komisij, aktivna delavcev komunistov in razprave na konferenci.

10. Konferenca je sprejela poročilo o predkongresni aktivnosti komunistov ter sprejela sklep, da se ta aktivnost nadaljuje tudi v prihodnje, s tem da začnejo konkretno razreševati vsa odprta vprašanja v sredinah, kjer delajo in živijo.

11. Konferenca pozitivno ocenjuje poročilo o pripravah in poteku volitev ter pripombe sekretarja občinske konference SZDL v zvezi s tem.

12. Konferenca potrjuje kandidatno listo za člane organov ZK SRS in ZK SFRJ.

Sekretar OK ZKS Ravne
Edo Pogorevc

Delo delavskega sveta Slovenskih železarn v preteklih štirih letih

(poročilo predsednika DS Kolomana Vrečiča)

31. 3. 1978 je bila 1. seja novega delavskega sveta Slovenskih železarn. Zaradi obilice gradiva ga objavljamo nekaj zdaj, nekaj pa ga bomo v prihodnji številki.

Če želimo objektivno presoditi in oceniti delo in prizadevanje delavskega sveta v preteklem štiriletnem mandatnem obdobju, moramo upoštevati poleg okoliščin, v katerih smo delovali, se pred štirimi leti združili, še prehojeno pot združenega podjetja Slovenskih železarn.

Do prve združitve treh slovenskih železarn je prišlo leta 1969. To je bila posledica gospodarskih in družbenih tokov do tedaj izvajane gospodarske in družbene reforme. Težave, ki so nas takrat pestile, posebno pa še razglabljanja o potrebni in nepotrebnosti železarstva na Slovenskem, so nujno narekovaile sanacijo takratnega stanja. Delavci najstarejše industrijske dejavnosti v naši republiki so začutili, da je treba obvarovati slovensko črno metalurgijo. Sprejeli smo pomembno odločitev — integrirali smo se. Med prvimi v naši republiki smo pravočasno spoznali koristi združevanja dela in sredstev. Usklajevanje proizvodnje in predvsem razvoja je bila začetna ambicija ustanovljenega združenega podjetja, ki je z izvedeno specializacijo, delitvijo dela in ukinjanjem neracionalne proizvodnje dala prve rezultate. Začelo se je planiranje enostavne in razširjene reprodukcije z letnimi in srednjeročnim načrtom.

Izdelan je bil prvi petletni načrt razvoja za obdobje 1971—1975. Vse to je dajalo pečat delu in prizadevanjem samoupravnih organov in drugih subjektivnih sil tako v delovnih organizacijah kot v združenem podjetju.

Učinki skupne poslovne politike so bili po štiriletnem obdobju očitni. Združeni so železarji lažje prestali krizno obdobje in ob razrešitvi sistemskih pogojev obnovili rast proizvodnje, akumulativnosti, produktivnosti, solventnosti in kreditne sposobnosti.

Na podlagi pridobljenih izkušenj — dobrih in slabih — se je leta 1973 začel oblikovati samoupravni sporazum o združevanju v Slovenske železarne. Ta sporazum je predvideval kvalitetno poglobljanje združevanja dela in sredstev na ravni združenega podjetja.

Odprla se je možnost in predvideli smo združevanje železarn s tistimi predelovalci jekla, ki naj bi prek polovice reprodukcijskega materiala dobili iz Slovenskih železarn. To je pomenilo, da bo združeno podjetje postalo vertikalno povezana organizacija združenega dela od proizvodnje jekla do končnih izdelkov. Blagovna menjava z državami SEV, povečanje izvoza ter usklajen, medsebojno odvisen razvoj so bile važne sestavine tega načrta.

Tako je bila v združenih delovnih organizacijah izvedena prva preobrazba po amandmajih predvidene nove ustave in 27. novembra 1973

podpisan samoupravni sporazum o združevanju organizacij združenega dela v Slovenske železarne, h kateremu so poleg železarn pristopile še Veriga Lesce, Plamen Kropla, Tovil Ljubljana, Žična Celje in Metalurški inštitut Ljubljana. S tem se je sklenilo prvo in pričelo novo štiriletno obdobje življenja in poslovanja Slovenskih železarn, ki so dobile tipičen značaj sestavljene organizacije združenega dela.

S samoupravnim sporazumom se je razširila obveznost združevanja dela, sredstev in funkcij. Odprla se je možnost povečanja združenega finančnega potenciala za optimalno financiranje proizvodnje in izgradnje proizvodnih kapacitet, za širjenje lastne komercialne dejavnosti in povečanje zunanjetrgovinske aktivnosti, za skladnejši razvoj proizvodnje in predelave jekla ter optimalnejše načrtovanje poslovanja. S tem je nastala tudi potreba po oblikovanju skupnih služb, ki bi bile kos finančni, komercialni in pravni storitveni dejavnosti, izdelovanju osnutkov letnih, srednjeročnih načrtov, dolgoročnih gospodarskih in razvojnih načrtov ter zasledovanju in pomoči pri njihovem ustvarjanju. Za pripravo predlogov organom samouprave in za učinkovito izvrševanje sklepov ter zasnovane poslovne politike delujejo strokovni timi, sestavljeni iz strokovnih delavcev, podpisnikov samoupravnega sporazuma. Predvideni poslovodni organi so ves čas aktivno delovali in bili pomembna opora samoupravnim organom — upravnemu svetu in delavskemu svetu pri urejevanju notranjih odnosov. Po dveh dokaj plodnih letih sodelovanja SOZD, t. j. leta 1974 in 1975, ki je obenem bilo tudi zadnje leto preteklega petletnega obdobja ekonomskega razvoja, je SOZD SŽ po celotnem dohodku bila v SR Sloveniji na prvem mestu.

Tudi sicer so bile Slovenske železarne deležne vrste visokih priznanj.

Kot organiziran sistem so Slovenske železarne med prvimi sestavljenimi organizacijami združenega dela izdelale in sprejele samoupravni sporazum o temeljih srednjeročnega načrta proizvodnje in razvoja v obdobju 1976—1980. Ta dokument je v celoti usklajen z dogovorom o temeljih družbenega plana SR Slovenije. Po zahtevah dogovora o temeljih srednjeročnega plana SR Slovenije morajo Slovenske železarne prispevati svoj delež za skladen razvoj kovinske predelovalne industrije, zato ni naključje, da so bile Slovenske železarne pobudnik za ustanovitev poslovne skupnosti izdelave in predelave jekla in pri sklenitvi samoupravnega sporazuma o temeljih srednjeročnega plana med proizvajalci in predelovalci jekla. Po uspešno prehojeni poti dveh

let našega delovanja, ko smo dosegli skupno in posamič dokaj dobre rezultate dela, smo se zopet začeli obnašati ošabno in vsak po svoje. Začelo je prihajati do pojavov neupoštevanja že sprejetih stališč. Opaziti je bilo improvizacije, pa tudi preveč sestajanja ob nepripravljeni materiji. K problemom nismo pristopili z zadostno mero političnega in samoupravnega posluha oziroma v smislu že dogovorjenih stališč. Po delovnih organizacijah se je začel proces samoupravne organiziranosti z večjim številom TOZD kot temeljnih nosilk združenega dela. Mnenja so bila zelo neenotna, zakonske podlage pa še nedorečene. Šele s sprejetjem zakona o združenem delu je nastalo obdobje ustvarjanja pravne ter organizacijske, torej institucionalne podlage za samoupravno organiziranje združenega dela. Vse to je zavlačevalo tudi samoupravno organiziranost SOZD SŽ in prvotno predvideno zamenjavo samoupravnih organov oziroma delegatov po dveletnem mandatu.

Nekako sočasno so postali problematični tudi proizvodno poslovni odnosi med delovnimi organizacijami, združenimi v SŽ, v zadnjem času pa še navzven pri predelovalcih. Vse to je krhalo dejansko in vizualno enotnost Slovenskih železarn.

Po dveh letih sedanjega petletnega obdobja nismo uspeli ujeti začrtane dinamike rasti proizvodnje. Še več: zaostajamo za rezultati iz leta 1975. Skrbeti nas mora tendenca slabitve ekonomskega položaja, kar pa realno pomeni zniževanje reprodukcijske sposobnosti. Razlike v izvrševanju načrtovanega poslovanja med posameznimi delovnimi organizacijami so velike. Nekateri TOZD ali celo DO postajajo rahitične, tega pa ne smemo dopustiti, posebno če ugotovimo, da na to niso vplivali zunanji vplivi, inflacija stroškov, višje zakonske in pogodbene obveznosti in druge, sicer samoupravno dogovorjene obremenitve, ki jih posamezna TOZD kljub največjim prizadevanjem več ne zmore. V tem primeru moramo nastopati solidarno, za kar smo tudi združeni.

V štiriletnem delovanju SOZD SŽ so družbenopolitične organizacije dvakrat izdelale »oceno delovanja in uresničevanja ustave v SOZD SŽ«; prvo v drugem letu našega mandata, drugo pa lani. Prva ocena je bila dokaj obširna in je dala izhodišča in napotke za začetek postopka prilagajanja samoupravne organiziranosti in s tem obnovitev samoupravnega sporazuma o združevanju v SŽ z novo ustavo. Dosedanji

sporazum je bil namreč sprejet pred sprejetjem nove ustave. Druga ocena, izdelana lani, pa je analizirala preslabe uspehe SOZD SŽ, trenutne in pretekle, ter opozorila na ključna vprašanja druge preosnove SOZD SŽ skladno z zakonom o združenem delu.

Bila je izražena zahteva, da se izvede funkcija blagovnega prometa v SOZD SŽ, da se tržni odnosi med DO in SŽ zamenjajo z delitvijo celotnega prihodka, da se prilagodi aparat skupnih služb potrebam in zakonu o združenem delu, da se preosnova interne banke SŽ izvede skladno z zakonodajo, ter da se prilagodi poslovodna funkcija novi organiziranosti. Vse naštetje je bilo upoštevano pri dopolnitvi in oblikovanju novega samoupravnega sporazuma, ki so ga železarji z referendumom že sprejeli.

Pomanjkljivost sedanjega in verjetno tudi še bodočega delovanja organizma Slovenskih železarn se je pokazala in se kaže v prepočasnem prilagajanju in razvijanju dohodkovnih odnosov.

Posamezniki ali skupine pod plaščem zlaganega samoupravljanja še naprej delajo po starem. Družbena skupnost pa venomer terja spreminjanje prakse in nepretrgano gradnjo novega in boljšega. Zato je uresničevanje zakona o združenem delu resno, odgovorno in seveda konkretno ustvarjalno delo, ki terja od vseh nas delavcev ustrezno mero aktivnosti, izostren političen posluš, razvit čut odgovornosti in potrebo po znanju in informacijah. Samoupravljanje pa mora pomeniti tudi visoko skladnost med pravicami in dolžnostmi.

Delavci — železarji naj še bolj kritično in še bolj ustvarjalno razvijajo in utrjujejo samoupravljanje v svojih TOZD, od tod pa s svojimi delegati in delegacijami tudi na drugih ravneh samoupravne organiziranosti. To nas bo obvarovalo takih dogodkov, kot so bili na Ravnah 27. in 28. februarja letos.

Menim, da so še vedno mnogi prepričani, da že formalna integracija pomeni gospodarski razvoj. Pri tem prepogosto pozabljamo, da si družbenih in gospodarskih procesov ni mogoče izmišljati, ampak jih lahko le pospešujemo, če so dani splošni družbeni pogoji, iz katerih taki procesi črpajo svojo življenjsko moč. To moč pa zmorejo le zdravi in resnični dohodkovni odnosi.

Zato bo nujno:

— pospeševati med DO v SŽ finalizacijo jekla;

Jutranje meglice

— med DO oziroma TOZD, ki so v tehnološki verigi oziroma povezanosti, uveljaviti dohodkovne odnose skupnega prihodka;

— pri načrtovanju novih investicij izhajati iz izhodišč srednjeročnega plana;

— za skupne naložbe združevati sredstva s sovlaganjem in ne s kreditiranjem;

— ker bo gospodarjenje vedno težje, bo potrebno iskati dohodkovne povezave zunaj DO, SŽ, predvsem s tistimi, ki predelujejo naše jeklo in si na ta način zagotovijo lažjo prilagodljivost trgu in soodvisnost vseh, ki so v verigi;

— v gospodarjenju bo treba vgraditi elemente, ki bodo vzpodbujali doseganje boljših rezultatov, nagrajevanje po delu, upoštevanje kakovosti, premije in drugo;

— bolj vzpodbujati racionalizacije in boljše organizacijske postopke, ki naj pripomorejo k postopnemu izboljšanju rezultatov;

— bolj kot doslej je treba sprotno spremljati rezultate poslovanja, jih analizirati in pravočasno izdelati predloge za takojšnje ukrepanje v smislu določil o sanaciji;

— z usmerjenim raziskovalnim in razvojnim delom je treba pospeševati inovacijske procese, vključevati domače znanstvene dosežke in s tem omogočiti skladen razvoj.

Ko se danes oziramo na prehojeno pot in jo ocenjujemo, menim, da ni neosnovano zadovoljstvo, da je le bilo opravljeno pomembno delo v korist slovenskega železarstva in železarjev. Zgrajeni temelji pomenijo trdnejšo materialno in socialno varnost železarjev. Današnje slovenske železarnе so kvalitetno glede na dosežene odnose in gospodarsko moč nekaj povsem drugega, kot je bilo združeno podjetje pred

štirimi leti. Dosedanji rezultati skupnega dela so lahko vzpodbudna za nadaljevanje začete delo in osnova za hitrejšo doseganje ciljev.

S tem ne trdim, da niso bili vedno in vsi subjektivni pogledi pogojevi in objektivni okoliščinami, da ni bilo mogoče napredovati tudi hitreje, kot smo napredovali v kvalitetnem spreminjanju medsebojnih odnosov. Razširjena integracija s predelovalci jekla pa nam je poročila, da smo zaželena in pomembna tvorba v slovenskem prostoru.

Ne poročam, kaj smo razpravljali na 17. sejah delavskega sveta in 27. sejah upravnega sveta v preteklih štirih letih. O tem bodo dale posebno informacijo skupne službe. Zdelo se mi je pomembneje povedati, da je z resničnim hotenjem in prizadevanjem kljub številnim oviram mogoče priti do cilja. To se mi zdi pomembnejše tudi zato, ker sem prepričan, da bo tudi novo konstituiranemu delavskemu svetu potrebno veliko strpnosti in razumevanja za splošne družbene in gospodarske tokove, če bo hotel dosegati zelene rezultate. Če se bo vsakdo izmed nas čutil odgovornega za vseh 17.500 svojih sodelavcev, združenih v Slovenske železarnе, potem ni strahu, da delo ne bi bilo uspešno. Morda bomo cilje uresničevali počasneje, kot bi želeli, toda to še ne pomeni, da niso uresničljivi.

Na koncu se želim zahvaliti vsem sodelavcem, posebno pa še predsedniku upravnega sveta, generalnemu direktorju in sekretarju Slovenskih železarn za sodelovanje in pomoč pri delu delavskega sveta. Novemu delavskemu svetu pa želim uspešno delo v korist vseh TOZD in delovnih organizacij, ki od družitve pričakujejo najbrž več kot doslej.

Poslovanje Slovenskih železarn v letu 1977

PROIZVODNJA IN PRODAJA

Skupno smo lani v vseh treh železarnah izdelali okroglo 779.000 ton surovega jekla, kar je enako kot leta 1976. Za planom smo zaostali za 4%. V Železarni Ravne je proizvodnja surovega jekla glede na leto 1976 porasla za 13%, in tudi letni gospodarski načrt je bil dosežen. Do zaostajanja je prišlo predvsem v Železarni Jesenice.

Blagovna proizvodnja je porasla za 6%, za planom pa še vedno zaostaja za 3%. Največji napredek je bil dosežen na Ravnah, kjer je blagovna proizvodnja porasla za 21%, plan pa je bil presežen s štirimi odstotki. Med predelovalci je Tovil dosegel za 23% večjo proizvodnjo kot leta 1976.

V proizvodnji jekla so nastajale težave zaradi prekomernih zastojev v zvezi z vzdrževanjem. V prvi polovici leta je bilo nekaj težav s prodajo, proti koncu pa so proizvodnjo jekla zmanjševale redukcije električne energije.

V Železarni Jesenice je zaostanek za planom največji v proizvodnji hladno valjanih trakov in pločevine. Nastal je predvsem zaradi težav pri uvajanju novih naprav v hladni valjarni.

V Železarni Štore so bili dosežki skromni predvsem v proizvod-

nji traktorjev. Tudi tu gre za uvajanje nove proizvodnje. Na proizvodne dosežke so vplivali še zastoji zaradi okvar in vzdrževanja.

Domača prodaja je porasla, izvoz pa je nazadoval. Tako smo lani izvozili za 11% manj kot leta 1976 in kar za 24% manj od letnega načrta.

So pa razlike med posameznimi delovnimi organizacijami zelo velike. Železarna Ravne je npr. lani dosegla v izvozu izreden napredek, saj je njen izvoz po vrednosti glede na leto 1976 porastel za 35%. Tudi sicer je železarna Ravne dosegla skoraj polovico celotnega izvoza Slovenskih železarn. Zelo skromni pa so izvojni dosežki v Železarni Jesenice (indeks 59 glede na leto 1976), v Železarni Štore (indeks 53 glede na letni načrt) in v Verigi. Izvojni neuspehi nas morajo resno skrbeti, saj se bodo neugodno odrazili na vseh drugih področjih našega poslovanja.

Pri prodaji na domačem trgu ni bilo resnejših težav. Še posebno velja to za proizvode črne metalurgije. Verjetno pa se bomo tudi tu kmalu srečali z ostrejšo domačo konkurenco in koristno bo, če se začnemo na primeren način na to pripravljati.

S prodajo proizvodov in storitev smo v Slovenskih železarnah dosegli v letu 1977 20% več kot leto prej. V železarnah znaša porast 21%, pri predelovalcih pa 15%. Ti indeksi so precej višji od porasta blagovne proizvodnje oz. količinske prodaje, kar pomeni, da smo na eno tono prodane blaga dosegli opazno večji prihodek kot leta 1976.

Seveda pa to ne pomeni stvarne rasti naših prodajnih cen. Poleg cen sta namreč vplivala na njihovo velikost še vsaj dva dejavnika. V mislih imamo manjši izvoz, pri katerem v poprečju dosegamo precej nižje prodajne cene kot doma, drugič pa gre za strukturalne spremembe proizvodnje v korist dražjim izdelkom. Tako je npr. v Železarni Jesenice na poprečno prodajno ceno znatno vplivala prodaja izdelkov hladne valjarne, v Železarni Štore pa v nemajhni meri proizvodnja traktorjev.

Lani so cene proizvodov črne metalurgije v poprečju narasle za 9,4%. Ta podatek verjetno ustreza tudi rasti cen naših izdelkov na domačem trgu, če ni celo nekoliko visok.

ZAPOSLENI IN OSEBNI DOHODEK

Konec leta 1977 nas je bilo v Slovenskih železarnah skupno 17.440 zaposlenih, kar je 420 delavcev oz. 2% več kot na začetku leta. 37% vseh zaposlenih dela v Železarni Jesenice, 27% v Železarni Ravne, 19% v Železarni Štore ter 17% v ostalih delovnih organizacijah.

Poprečni OD na zaposlenega so znašali 4,860 din, kar pomeni 15% več kot leto prej. V OD smo tako napredovali počasneje kot slovensko gospodarstvo v poprečju, saj je bil poprečni slovenski porast osebnih dohodkov lani nekaj nad 19%. Vzroki za naše relativno zaostajanje so v razmeroma skromnih rezultatih proizvodnje oz. v ne dovolj hitrem porastu našega dohodka oz. čistega dohodka.

Razlike v poprečnih OD med posameznimi delovnimi organizacijami so se lani precej povečale. Najnižji porast glede na leto 1976 ima Železarna Štore (10%), najvišjega pa Veriga (23%). Razmeroma lepe OD so dosegli delavci v Tovilu, Železarni Ravne, izjemno skromne pa v Žižni. Te razlike odražajo uspešnost poslovanja.

POSLOVNA SREDSTVA

Vrednost vseh poslovnih sredstev konec leta 1977 je bila za 20% večja kot na začetku leta. Od tega je odpadlo 45% na osnovna sredstva, 14% na dolgoročne finančne naložbe ter 41% na obratna sredstva. Sedanja vrednost osnovnih sredstev je lani porasla za 17%. Ta porast je rezultat novih investicij, revalorizacije sredstev, po drugi strani pa je tudi rezultat obračunane amortizacije.

Investicije so znašale precej manj od letnega gospodarskega načrta in tudi za procent manj kot leta 1976. Največ je investirala Železarna Jesenice. Njej sledita Železarna Ravne in Železarna Štore. Pri predelovalcih so bile investicije povsod večje kot leta 1976. Najbolj so porasle v Verigi.

Zelo so nam lani ponovno porasle dolgoročne finančne naložbe, in sicer predvsem na račun raznih obveznih posojil in združevanja sredstev (posojilo za razvoj, energetika itd.) Pri teh posojilih gre pravzaprav za neko specifično obliko družbenih dajatev, saj pretežen njihov del nikoli ne bo povrnjen, vsaj ne v realni vrednosti. Zato njihovo naraščanje pravzaprav neposredno zmanjšuje našo reprodukcijsko sposobnost. Ta problem je še toliko bolj pereč, ker od sredstev, ki jih dolgoročno združujemo za razvoj infrastrukture, plačujemo družbene dajatve, in sicer v obliki raznih obveznosti, ki se obračunavajo od vrednosti poslovnega sklada.

Pri obratnih sredstvih odpade največji delež na zaloge. Lani so nam le-te porasle za 21%. Samo porast zalog je torej neprimerno večji od akumulacije, ki smo jo lani ustvarili. Ocenjujemo, da so naše sedanje zaloge večje, kot je objektivno potrebno in bodo kmalu začele obremenjevati tudi našo likvidnost. Železarna Štore so zaloge lani porasle za 35%, v Železarni Jesenice za 26% medtem ko v Železarni Ravne samo za 6%.

Z likvidnostjo v letu 1977 ni bilo težav. Ta ocena pa ne velja več za zadnje mesece leta, ko se nam je začela poslabševati. Ta tendenca se prenaša v leto 1978 in za prve mesece tega leta velja, da se že srečujemo s problemi zaradi pomanjkanja likvidnih sredstev. Stvari se bodo še bolj zaostrele, ko bomo začeli v večjem obsegu uresničevati načrtovane investicije. Računati je treba s tem, da je obdobje relativno ugodne likvidnosti praktično zaključeno, pa ne samo pri nas, pač pa velja to za gospodarstvo naš sploh.

ZAKLJUČEK

Leto 1977 je bilo sicer za marlenost bolj učinkovito kot prejšnje leto, vendar tiste ravni, ki jo štejemo za normalno uspešno, vseeno nismo dosegli. Opažamo pa znatne razlike v uspešnosti med posameznimi delovnimi organizacijami. Skromne rezultate sta dosegli predvsem železarni Jesenice in Štore ter Žižna. Po drugi strani pa so bili med uspešnimi predvsem ostali trije predelovalci, še posebno pa Tovil. Tudi Železarna Ravne je dosegla v poprečju lep rezultat, čeprav je v primerjavi z letom 1976 za marlenost nazadovala. Med drugim je možno iz podatkov o neto dohodkovni meri tudi sklepati, da posluje črna metalurgija na splošno v težjih pogojih kot predelava jekla.

Primerjava naših lanskoletnih osebnih dohodkov s poprečnimi gibanji v gospodarstvu SR Slovenije nam kaže, da smo v Slovenskih železarnah lani nekoliko zaostali. Isto bomo verjetno lahko ugotavljali, ko bomo naše dosežke glede akumulativnosti primerjali z rezultati ostalega gospodarstva. Razlogov za posebno zadovoljstvo torej nimamo.

Na koncu se je treba vprašati, kje so vzroki za naš ne dovolj velik napredek, v letu 1977. Menimo, da jih je treba predvsem iskati v razmeroma skromnih rezultatih, ki smo jih dosegli v pro-

Medsebojna delovna razmerja

(varstvo materinstva, mladine in invalidnih oseb)

Po določilih ustave in zakona o delovnih razmerjih ima vsak delavec pravico do zdravstvenega in drugega varstva ter do osebne varnosti pri delu. Posebnega varstva pri delu so deležni mladi delavci, ki še niso dopolnili 18 let starosti, ženske in invalidi. Ker o splošnem varstvu delavcev pri delu v tem prispevku ne bomo pisali (varstvo pri delu bo obravnavano v posebnem pravilniku), razčlenjamo le posebno varstvo za omenjene tri kategorije delavcev.

Posebno varstvo mladine zagotavlja večina delovnih zakonodaj, zato je tembolj razumljivo, da temu namenja posebno pozornost tudi naša delovna zakonodaja. Delavcu, ki še ni star 18 let, ni mogoče naložiti, da dela posebno težka telesna dela in ponoči; le izjemoma sme delati ponoči, če je že dopolnil 17 let. Izjemne razmere smo že obravnavali v poglavju o delovnem času — elementarne nesreče, nadomestitev nenadno odsotnega delavca in drugo. Naslednja oblika posebnega varstva mladih delavcev je povečan dopust za 7 delovnih dni. Tudi o tem smo že pisali v poglavju o dopustih.

Posebno varstvo žensk obsega:

- prepoved razporejanja delavk na težka telesna dela in dela, na katerih so izpostavljene zdravju škodljivim vplivom;
- prepoved nočnega dela v industriji, gradbeništvu in prometu;
- varstvo materinstva — tudi v času nosečnosti — ter zlasti po porodu.

V železarni imamo vseskozi posebej opredeljena delovna mesta oziroma ponekod kar obrate, v katerih delo žensk ni primerno. Lahko rečemo, da smo v tem včasih bili prestrogi. Pred leti smo sicer kriterije za določanje ženski ustreznih delovnih mest nekoliko ublažili, vendar v tej smeri pri organizatorjih dela oziroma pri vodjih delovnih procesov še vedno delujejo številne zavore. Ni sicer mogoče reči, da so nasprotovanja apriorna, opazimo pa vsaj številne pomisleke o tem, ali je neko delovno mesto primerno za žensko ali ne.

Pomisleki o primernosti delovnega mesta za žensko so največkrat oprti na razlago, da so dela (strugar, rezkalec, brusilec in še

katero) pač telesno težka ali celo strokovno prezahtevna. O tem, pred leti oblikovanem stališču bomo seveda morali krepko razmisliti. V tako razmišljanje nas že silijo splošne poklicne odločitve mladine po končani osnovni šoli ter zlasti razmere v občini; v strukturi prebivalcev že skoraj za 1% prevladujejo ženske.

Nočno delo žensk je v industriji, rudarstvu in prometu z zakonom prepovedano, izjeme dovoli za vsako leto posebej republiški sekretar za delo, vendar le z naslednjimi pogoji:

- da je delovna organizacija izdelala srednjeročni program zmanjšanja oziroma ukinitve nočnega dela žensk;
- da je zagotovljen prevoz na delo, prehrana in drugo;
- da so delavke vsaka tri leta zdravniško pregledane;
- da jim zaradi dela v posebnih razmerah povečamo letni dopust za dva delovna dneva.

V železarni smo izdelali srednjeročni program ukrepov v zvezi z nočnim delom žensk ter do letos zmanjšali število od 49 na 36. Nočnega dela v službi za kemijske raziskave, v postaji prve pomoči ter v čajni kuhinji, kjer dela 26 žensk, tudi v prihodnje ne bomo mogli ukiniti. Za letos nam je nočno delo žensk odobreno le do 30. junija.

Varstvo materinstva zajema čas nosečnosti in določen čas po porodu. V času nosečnosti je ženska zavarovana pred nočnim delom, delom prek polnega delovnega časa ter pred težjim telesnim delom oziroma delom, ki bi škodljivo vplivalo na njeno in otrokovo zdravje oziroma razvoj otroka.

Med nosečnostjo in po porodu ima delavka pravico do nepretrganega porodniškega dopusta 105 dni. Po preteku omenjenega časa ima delavka pravico do porodniškega dopusta še 141 dni ali delati 21 ur na teden do 12. meseca otrokove starosti. Kako bo delavka po preteklih 105 dneh nepretrganega porodniškega dopusta nadaljevala z njegovo izrabo (141 dni skupaj ali po 4 ure do 12. meseca otrokove starosti), se pismeno sporazumeta delavka in odgovorni vodja — ravnatelj.

Z izvidom zdravstvene službe lahko delavka nastopi porodniški dopust 45 dni pred porodom, mora pa ga nastopiti 28 dni pred datumom predvidenega poroda.

Ko otrok dopolni 12 mesecev starosti, ima delavka pravico delati 4 ure na dan, tudi dokler ni otrok star 3 leta, če mu je glede na njegovo splošno zdravstveno stanje potrebna skrbnejša materina nega.

Pravice, katere smo doslej razčlenili, ima lahko oče otroka, če se tako sporazumeta z materjo-delavko ali če mati umre oziroma če otroka zapusti. Novo je sedaj v zakonu določilo, da oče lahko uveljavlja omenjeno pravico le, če je mati otroka delavka, ne pa tudi v drugih primerih. V železarni smo že imeli zahtevke očeta, ki je uveljavljal to

pravico, vendar mati ni bila delavka.

Delavci v združenem delu imamo pravico in dolžnosti zagotoviti varstvo delovnih invalidov in drugih invalidnih oseb. Kot vemo, je invalidna oseba delavec, kateremu je zmanjšana zdravstvena ali delovna možnost za opravljanje svojega dela. V primeru, da invalid svojega dela tudi ob morebitni omejitvi (dvigovanje bremen npr.) ne more opravljati, ima pravico do drugega dela, ki ustreza njegovi ugotovljeni zdravstveni in delovni zmožnosti. Tu je mišljena tudi njegova dotedanja strokovna usposobljenost oziroma strokovna usposobljenost, ki jo pridobi z rehabilitacijo, prekvalifikacijo ali dokvalifikacijo po nastopu invalidnosti.

V vsakem primeru, ko invalidska komisija ugotovi invalidovo zdravstveno zmožnost za svoje ali drugo delo, se smatra, da mora to delo opravljati v polnem obsegu in z normalnim delovnim učinkom. Zato ni res, da sme invalid tudi na drugem delu odklanjati določena dela, če mu osebno iz takega ali drugega razloga niso všeč. Kadar se invalidovo zdravstveno stanje poslabša, ima pravico prek obratnega zdravnika zahtevati ponovno ocenitev zdravstvene zmožnosti za delo, ki ga opravlja. Brez te poti je vsako osebno odklanjanje del iz zadolžitve na delovnem mestu neizpolnjevanje delovnih obveznosti ter zato kršitev teh obveznosti.

V železarni imamo, računano na skupno število delavcev, več kot 10% invalidov.

Kaj storiti, da se invaliditeta zmanjša oziroma kako odpreti več produktivnih delovnih mest za delo invalidov, je ta trenutek eno od ključnih vprašanj železarn. Ne moremo sicer reči, da doslej ni bilo veliko storjeno za zaposlovanje invalidov, vendar za obseg in tendence rasti na tem

področju vsekakor premalo. Ali drugače povedano: invaliditeta je prerasla dosedanji način in metodo reševanja te tako pereče problematike. Izhodov je več, naj nekatere naštejemo:

— adaptacija delovnih naprav in delovnega okolja delavcu, da ne bo razlogov za nastajanje invalidnosti oziroma da bo delavec — invalid tudi naprej lahko opravljal svoje delo,

— načrtovanje take proizvodnje, ki ne bo terjala težkega telesnega dela in ne bo povzročitelj slabih ekoloških pogojev. Pri tem mislim na tehnološke izboljšave, predvsem pa na predelavo in obdelavo doma proizvodnega jekla. Zanimariti tudi ne gre opravljanja določenih storitvenih del, ki jih izvajajo druge OZD.

— Delavcem, ki so postali invalidi, nuditi več strokovne pomoči pri uveljavljanju pravic ter pri reševanju osebnih problemov — ustvariti občutek varnosti in osebnega zadovoljstva;

— v večji meri prenesti skrb za reševanje invalidske problematike na poslovodne, samoupravne in družbenopolitične strukture TOZD in DS.

Prihodnjič bomo pisali o nekaterih osnovnih obveznostih delavcev ter o njegovi odgovornosti za neizpolnjevanje, posebno v zvezi z disciplinsko odgovornostjo.

Milan Zafošnik

MISLI

So ljudje, ki lovijo ribe, in takšni, ki samo kalijo vodo.

Ena cola številčnice na sončni uri je boljša kot dvajset col žada.

Pozdrav od daleč je boljši kot prepir od blizu.

Prve koprnice

izvodnji, pa tudi gibanja cen niso šla nam v prid.

Za nami sta dve zaporedni leti 1976 in 1977, za kateri ugotavljamo, da nismo napredovali v tolikšni meri, kot smo s srednjeročnimi načrti predvidevali. Take in podobne ugotovitve nas seveda ne morejo zavesti v pesimizem, pač pa nam lahko pomenijo predvsem spodbudo za še večje delovne napore, saj je to edina sprejemljiva pot, ki pelje k boljšim poslovnim dosežkom, s tem pa tudi k višjim osebnim dohodkom.

(Povzetek iz gradiva za sejo DS SZ)

NAŠ INTERVJU:

Po novem bolje

Spremembe organiziranosti v ZK

Ivanka Prisljan je zaposlena v centru za samoupravljanje in informiranje. Je član komiteja konference ZKS ŽR in član komisije za organiziranost in razvoj pri občinskih konferenci ZKS Ravne na Koroškem. V zvezi z razpravami o spremembah in dopolnitvah statuta ZKS v okviru predkongresne aktivnosti in v zvezi z ugibanji, kaj bodo te spremembe prinesle zlasti glede organiziranja in novih metod dela v ZK, smo ji zastavili naslednja vprašanja:

Kakšen je po vašem mnenju namen odprave vseh vmesnih oblik organiziranja ZK in vzpostavitve direktne relacije med osnovno organizacijo in občinsko konferenco oziroma občinskim komitejem?

»Menim, da je osnovni namen težišče dejavnosti prenesti v osnovne organizacije in tako razširiti področje njihovega delovanja. S tem bi se močneje izpostavila odgovornost slehernega člana ZKS. Nova oblika bo omogočala, da bo vsak posameznik lahko in moral vplivati na odločitve in se vključevati v razreševanje posameznih aktualnih odprtih vprašanj v svoji delovni sredini. Le tako se bo razvijala in hkrati tudi zaostrovala politična odgovornost posameznika in osnovne organizacije kot celote, obenem pa eliminiralo forumsko delo, ki je bilo marsikje še prisotno.«

»Po novem torej odpade tovarniška konferenca in komite konference ter njihovi organi. Ali lahko navedete nekaj argumentov za in proti obstoju tovrstnih oblik povezovanja?«

»Pred približno dvema letoma smo v železarni skladno z načrtovano samoupravno organiziranostjo spremenili tudi organizacijo ZK. Vsaka temeljna organizacija oziroma delovna skupnost ima svojo osnovno organizacijo. V teh pogojih je bilo nujno potrebno formirati tudi skupne organe. Ne toliko zaradi skupnega odločanja, kot pa zaradi usklajevanja interesov delavcev tozd. Interesi posameznih temeljnih organizacij so delno tudi različni, v okviru delovne organizacije pa jih je pogosto potrebno usklajevati.

Lahko trdim, da si tovarniški komite nikakor ni lastil nobene dominantne vloge, temveč je bil bolj usklajevalec in pobudnik širše akcije prek članstva v osnovnih organizacijah in vez z občinskim komitejem. V danih situacijah, ko ni bilo časa za širše akcije, pa je tovarniški komite vendarle zavzemal sklepe in stališča o posameznih vprašanjih, namesto da bi bolj aktiviral osnovne organizacije.

Pri komiteju delujejo tudi nekatere komisije. Zlasti kadrovska komisija je v preteklem obdobju opravila pomembno delo pri kadrovanju delavcev na nekatera vodilna delovna mesta. Te metode dela so sicer v skladu z obstoječim statutom, res pa je, da moramo stremeti za podružbljanjem kadrovske politike. V tej smeri je

akcija med članstvom v osnovnih organizacijah tudi že tekla, vendar samo takrat, ko je šlo za kadrovanje znotraj tozda oziroma delovne organizacije. Povsem drugače pa je bilo v primerih kadrovanja za občinske in druge forume, ko so bili tudi komunisti o posameznih predlaganih kandidatih seznanjeni šele iz dnevnega časopisja.

Kljub vsemu pa kritično ugotavljam, da je bila vez med tovarniškimi komitejem in članstvom v osnovnih organizacijah slaba, saj v komiteju niti niso bili predstavniki vseh osnovnih organizacij. Če so že argumenti, ki opirajo delovanje komiteja v sedanji obliki, pa dosedanje metode in samo delovanje konference ZK ŽR ni prineslo praktično nobenih rezultatov. Konferenca se je doslej sestala samo štirikrat, od tega sta bili dve konferenci volilni, kar že samo po sebi nekaj pove. Dosedanje konference so bile bolj zbir referatov kot polemično soočanje mnenj delegatov osnovnih organizacij.

Pozdravljam idejo o problematičnih konferencah, ki bi se jih udeleževali sproti izvoljeni nestalni delegati osnovnih organizacij. Seveda bi morale biti te konference dobro pripravljene, brez obveznih sklepov in stališč, zgolj s priporočili, ki pa bi jih članstvo v osnovnih organizacijah pri svojem delu sigurno upoštevalo.«

»Rekli smo že, da kljub raznolikosti obstajajo identični interesi delavcev v tozdih in delovnih skupnostih v okviru delovne organizacije. Zaradi tega bo prav gotovo prihajalo tudi po reorganizaciji do situacij, ko se bodo morali komunisti vseh osnovnih organizacij zavzemati za enotno politiko in enoten način reševanja nekaterih pomembnih vprašanj. Zaradi tega in zaradi vzpostavljanja vezi s komitejem občinske konference in morda še zaradi česa bo koordinacija in povezovanje osnovnih organizacij vsekakor potrebna. Kako si to zamišljate?«

»To vprašanje je resnično aktualno. Občinska konferenca je sicer sprejela sklep, da do sprejetja statutarnega sklepa, kar naj bi bilo predvidoma poleti, tega vprašanja ne načenjamo. Mislim pa, da moramo kljub temu o tem intenzivno razmišljati, da bi poiskali najbolj optimalne rešitve.

Menim, da bi vsekakor morali formirati koordinacijsko-posvetovalno telo, ki bi ga sestavljali člani občinskega komiteja iz železarne in sekretarji osnovnih organizacij. Sigurno pa bo potreben tudi posameznik — koordinator, ki bo predstavljal živo vez. Verjetno bi to lahko bil eden izmed članov občinskega komiteja. Občinski komite, ki je sestavljen skladno s sedanjo organiziranostjo, pa bo v bodoče glede na omenjeno vprašljivo. Morda ga bo potrebno razširiti. Tudi člani občinske konference bodo morali biti v stalni tesni povezavi s svojo osnovno

Ivanka Prisljan

organizacijo. Bistveno pa se bo morala tudi spremeniti vloga profesionalnih delavcev družbenopolitičnih organizacij.

Menim, da bodo nove oblike organiziranja in nove metode dela prinesle neke pozitivne rezultate. Pomembno je, da ta rešitev ni dana za vedno in za vsako prilogo-

nost, temveč da se nove rešitve potrjujejo ali dopolnjujejo s skupnimi izkušnjami. Organiziranost ZK se nenehno usklajuje z razvojem socialističnega samoupravljanja v vsaki temeljni organizaciji združenega dela in družbi našploh.«

deja

IZ GRADIVA ZA XI. KONGRES ZK

Zveza komunistov Jugoslavije se zavzema za takšno socialno politiko, ki bo v skladu s temeljnimi cilji našega materialnega in družbenega razvoja in ki bo dosledno izražala značaj socialističnih samoupravnih produkcijskih odnosov predvsem v tem, da bosta imela delavski razred in samoupravno združeno delo v naslednjem obdobju odločilno vlogo pri graditvi in uresničevanju te politike. V skladu s tem se zveza komunistov zavzema predvsem: da bodo delo, ustvarjalnost in rezultati dela temeljna merila za družbeno vrednotenje ter izhodišče in podlaga za dolečevanje materialnega in socialnega položaja, stabilnosti in varnosti človeka, za nenehno izboljšanje življenjskih in delovnih razmer delavskega razreda.

Zveza komunistov se bo zavzemala za posebno in vsestransko družbeno skrb za otroke brez starševske skrbi, za otroke, ki so prizadeti v telesnem in duševnem razvoju, vzgojno zamerjeni in podobno.

Nujna je nadaljnja preobrazba otroškega dodatka, predvsem za zadovoljevanje potreb otroka v družini in za razvijanje neposrednih oblik družbene skrbi za otroke.

Nujno je v vsaki organizaciji združenega dela določiti način, kako bodo delavci, po delih delovnega procesa, organizirano sodelovali pri obravnavanju pomembnejših vprašanj, o katerih odloča delavski svet.

Delegatske skupščine morajo biti usposobljene in konkretno usmerjene ne samo v usklajevanje interesov in oblikovanje stališč in sklepov, marveč tudi za udeležbo pri uresničevanju sprejete politike. To nalogo morajo opravljati z neposredno politično kontrolo med delom izvršnih in upravnih organov. Pri tem morajo zaostrovati osebno in družbeno odgovornost vseh nosilcev javnih funkcij.

Zveza komunistov se zavzema za nadaljnji napredek družbenega standarda, predvsem prehrane, rekreacije, počitka, izobraževanja, kulture itn., ki naj kar največ prispevajo h krepitvi psihofizičnih in drugih sposobnosti in razvoju popolne človekove osebnosti, usposobljene in pripravljene za učinkovito delo in ustvarjalno sodelovanje v družbenih zadevah.

Gregor Klančnik

ZADNJE DESETLETJE SLOVENSKEGA ŽELEZARSTVA

Železarstvo je najstarejša industrijska proizvodna dejavnost na Slovenskem. Že pred-slovenski narodi so v teh krajih spoznali uporabnost železa in jekla, slovenska peč v Kropi pa je pričla, da so naši predniki že v dvanajstem stoletju talili rudo in pridobivali železo. To je dokaz bogate železarske tradicije. Izdelovalci železa in jekla so se rojevali v gorskih globačah, uporabljali so vodno energijo, lesno oglje in revne domače železove rude. Tudi vse naše železarne Jesenice, Ravne in Store imajo tako ter plodno preteklost, saj so se v teh tovarnah že v devetnajstem stoletju izdelovala poleg navadnih tudi orodna in druga žlahtna jekla.

V času med prvo in drugo svetovno vojno so slovenske železarne bile pomemben jugoslovanski izdelovalec in dobavitelj jeklenih izdelkov. Razen razvoja Železarne Jesenice pa se v tem času slovensko železarstvo ni dosti okrepilo, ob osvoboditvi leta 1945 pa je vendar tvorilo pomemben temelj obnove, industrializacije in razvoja jugoslovanske črne metalurgije. Leta 1946, to je prvo leto, ko so železarne Jesenice, Ravne in Store že normalno obratovali, je bilo izdelanega 142.000 ton surovega jekla.

Od obnove drugih v lastni razvoj

Do leta 1950, ko so slovenske železarne dale blizu dve tretjini jugoslovanske proizvodnje jekla, je razvoj usmerjala Generalna direkcija za črno metalurgijo. Že takrat je bila prednost dana razvoju železarn v središču države, v slovenskih železarnah pa je bila prednost

Perspektivni plan je predvideval:

	Žel.	Jesenice	Ravne	Store	Skupaj
— surovega jekla	ton	400.000	150.000	67.000	617.000
— blagovne proizvodnje	ton	280.000	104.000	55.000	439.000

Kljub relativno najmanjšemu vlaganju so slovenske železarne že leta 1970 dosegle proizvodnjo 630.000 ton surovega jekla in 527.000 ton blagovne proizvodnje. Iz znanih razlogov zaostajanja v investiranju, ki je bilo pospešeno po integraciji slovenskega železarstva, je za načrtovano proizvodnjo zaostala le železarna Store, ki je leta 1970 dala 37.500 ton surovega jekla, železarni Jesenice in Ravne pa sta v perspektivnem planu predvideno proizvodnjo prekoračili.

Celotna jugoslovanska proizvodnja jekla je v tem letu znašala le 2.221.000 ton. Brez upoštevavanja blagovne menjave je zato uvoz jeklenih izdelkov leta 1970 znašal milijon ton in se v tem in še večjem obsegu nadaljeval vsa naslednja leta.

Osveščanje v recesiji

Ni dvoma, da so nenačrtani izgradnji jugoslovanske črne metalurgije v zadnjih dveh desetletjih poleg subjektivnih botrovale tudi objektivne slabosti. Med te spadajo tudi posegi, ki so optimistično v kratkem času s kirurškim posegom želeli sanirati ekonomske probleme in z liberaliziranim uvozom ozdraviti domače proizvajalce jekla. Ta terapija pa je dosegla nasproten učinek. Ob povečanem uvozu jekla so domače železarne še znižale izkoriščanje proizvodnih zmogljivosti in po vrsti padale v rdeče številke ali poslovne izgube. Imune niso bile tudi slovenske železarne, saj so že leta 1967 vse tri imele poslovne izgube in s tem zašle v najtežje obdobje poslovanja po osvoboditvi domovine z vsemi značilnostmi ekonomske krize.

Kaže, da sta nesreča in kriza najboljše zdravilo osveščanja in vzpodbuda združevanja, ki sta imeli svoj vpliv tudi pri integraciji slovenskega železarstva. Prav v času najtežjih ekonomskih krčev smo resno začeli

dana takim rekonstrukcijam, ki so hitro dajale državi potrebno jeklo. Potem ko so delavci prevzeli tovarne, kar se šteje za rojstvo našega samoupravnega sistema humane gradnje socializma, so se posamezne železarne razvijale samostojno, usklajevanje proizvodnje pa je potekalo le prek Združenja jugoslovanskih železarn.

Slovenske železarne se tudi v takih pogojih niso medsebojno izolirale, kar je ugodno vplivalo tudi na uskladitev investicijskih projektov po 47. natečaju JIB leta 1960. Ta natečaj, razpisan na podlagi odloka zveznega izvršnega sveta, je pomenil večjo kreditno injekcijo za poživitev proizvodnje jekla v Jugoslaviji. Združenje jugoslovanskih železarn je v ta namen izdelalo perspektivni plan razvoja črne metalurgije, ki je od izhodiščnega leta 1959 do leta 1972 predvideval povečanje proizvodnje surovega jekla od 1,3 milijona na 3,2 milijona ton letno. Zaradi avtonomnega projektiranja s prekoračevanjem predvidenih dimenzij objektov ter neusklajene gradnje posameznih železarn in obratov so nastale nove zmogljivosti z nizko stopnjo izkoriščanja, pomanjkanje investicijskih sredstev, velik zamrznjen kapital in visoki stroški proizvodnje. Rezultat uresničevanja perspektivnega plana iz leta 1960 je bil slab, jugoslovanska črna metalurgija kljub dodatnemu velikemu vlaganju še do sedaj ni dosegla meje 3,2 milijona ton, šele lani smo se ji približali, ko smo izdelali 3.175.000 ton surovega jekla. Zanimivo pa je pogledati, kako so se po omenjenem načrtu obnašale slovenske železarne Jesenice, Ravne in Store.

tiščati glave skupaj, ustanovili sicer nepo-žegnano in neformalno telo koordinacijski odbor, ki so ga sestavljali trije glavni direktorji železarn in po potrebi pritegovali tudi druge strokovne delavce tovarn.

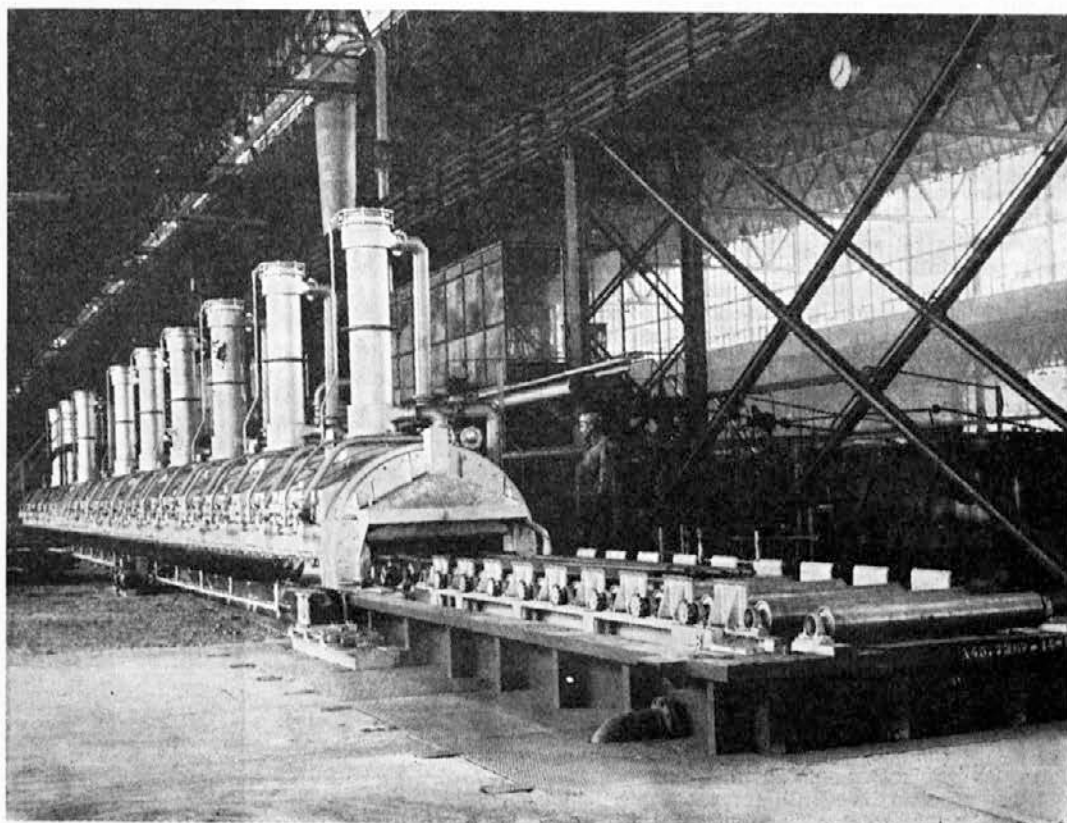
V tem organu sem ves čas delovanja opravljal funkcijo predsednika in ugotoviti moram, da smo solidarno in disciplinirano izvrševali sprejete obveznosti. Že znatno pred izvedbo referenduma 15. septembra 1969 o integraciji železarn Jesenice, Ravne in Store, ki je bila plod široko ubrane akcije družbenopolitičnih, samoupravnih in poslovnih delavcev, smo v celoti usklajevali poslovanje in razvoj, enotno sklepali kupnoprodajne pogodbe in si skupaj prizadevali za izhod iz kočljivega ekonomskega položaja. Po sklenitvi pogodbe 30. septembra 1969, s katero je bilo rojeno Združeno podjetje slovenske železarne, smo zastavljeno delo nadaljevali ob složnem delu strokovnih delavcev železarn, brez skupnih služb združenega podjetja pripravljali gradivo, skupni plan proizvodnje za leto 1970 in srednjeročni plan za obdobje od 1971 do 1975 ter druge enotne samoupravne akte.

Veliko tega entuziazma je pozneje skopnelo, z dosegom boljšega ekonomskega položaja pa se je tudi zmanjševal interes združevanja dela in sredstev. To je dokaz, da skupne službe ne pomenijo mnogo, če z njimi složno in ubrano ne sodelujejo odgovorni in strokovni delavci združenih delovnih organizacij.

Minilo je že desetletje, odkar smo gorenjski, koroški in štajerski železarji združili moči, ter osem in pol let, odkar smo ustanovili Združeno podjetje slovenske železarne. Ob zadnji seji delavskega sveta prejšnje mandatne dobe 27. februarja letos so po uspešno izvršenih referendumi pooblaščenici predstavniki delovnih organizacij železarn Jesenice, Ravne in Store ter predelovalcev Verige Lesce, Plamena Kropa, Tovila Ljubljana, Žične Celje ter Metalurškega inštituta na Jesenicah podpisali nov samoupravni sporazum o združitvi v sestavljeno organizacijo združenega dela Slovenske železarne. S tem sta bili zaključeni dve štiriletni obdobji:

— prvo Združenega podjetja slovenske železarne od leta 1969 do 1973 in

— drugo s predelovalci žice in Metalurškim inštitutom razširjene sestavljene organizacije Slovenske železarne od novembra leta 1973 do začetka leta 1978 ter sklenjena nova zveza združevanja dela in sredstev slovenskega železarstva. Zaupanje, potrjeno v 61 tozidih, 14 delovnih skupnostih skupnih služb

in 4 enovitih delovnih organizacijah je veliko priznanje in še večja obveznost utrjevanja temeljev in nadgradnje združenih slovenskih proizvajalcev in predelovalcev jekla.

Najprimernejši čas za ugotavljanje dosežkov združenega slovenskega železarstva v preteklem obdobju je bil ob razmišljanju, ali naj tudi v prihodnosti v tem sodu združujemo delo in sredstva; sedaj, ko je to že potrjeno, pa moramo gledati predvsem naprej, kaj bomo po novem samoupravnem sporazumu o združitvi v Slovenske železarne storili in ustvarili. Pri iskanju smeri naprej pa je oziranje nazaj vedno priporočljivo, saj je to kažipot za uspešno odstranjevanje ovir na poti napredka.

Prvi uspehi integracije

Prva štiri leta od 1969 do 1973 enotne družine slovenskih železarn Jesenice, Ravne in Štore so bila v znamenju velikega napredka. Takemu gibanju gospodarjenja so botrovali izboljšani objektivni pogoji poslovanja, znatno pa je prispevalo združeno reševanje proizvodnje ter finančno-ekonomske problematike. Slovenske železarne so z usklajevanjem poslovanja, optimiranjem izkoriščanja razpoložljivih finančnih potencialov, s pospešenim odpravljanjem ozkih grl v proizvodnji, delitvijo dela, odpravljanjem nerentabilne proizvodnje in skupnim pritegovanjem dodatnih virov same prispevale največ, da so prebolele krizo, odpravile poslovne izgube, sanirale stanje, postale likvidne, solventne in kreditno sposobne, osebne dohodke uskladile z drugimi, dosegle akumulativnost in s tem od-

skušeno desko za nov razvoj proizvodnje. Pomemben v tem času je tudi razvoj čuta za proizvodnjo jekla na Slovenskem, saj je jeklarstvo v naši republici že dobivalo prizvok nepridiprava, s katerim je slovenski narod obremenila zgodovina. »Pločevino lahko uvažamo, cest pa ne moremo.« »Če bi železarn ne imeli, bi jih sedaj sigurno ne gradili«, je bilo rečeno na najbolj avtoritativnem mestu republiških družbenopolitičnih struktur, zato je razumljivo, da so bili potrebni veliki napor pri odstranjevanju take miselnosti. Utvara bi bila, če bi mislili, da je proizvodnja jekla sedaj široko podprta, ugotoviti pa vendar moramo, da smo z našo enotnostjo in upornostjo v najtežjih časih uspeli zlomiti glavni odpor in tudi na Slovenskem jeklarstvu vrniti mesto, ki mu pripada.

Ugotoviti je treba, da so v prvih letih združenega slovenskega železarstva integracijski procesi imeli široko družbeno podporo, kar je le olajšalo delo pri utrjevanju združenega podjetja, oblikovanju skupnih služb in zlasti pri pridobivanju nujnih dodatnih finančnih sredstev. Ob vračanju državnega kapitala gospodarstvu smo bili najprej leta 1971 deležni 51 milijonov dinarjev sredstev v obliki dolgoročnega kredita, z zakonom SR Slovenije o prenosu pa je bil na poslovno skupnost izdelave in predelave jekla prenesen državni kapital, ki je bil plasiran v slovensko črno metalurgijo, kar je posredno utrdilo tudi notranjo povezavo slovenskih železarn v okviru sozda. Napredek prva štiri leta združenih železarn Jesenice, Ravne in Štore je realno možno prikazati le s proizvodno-poslovnimi dosežki. Ti so naslednji:

		1969	1973	Indeks
— surovo jeklo	— ton	626.437	695.485	111
— blagovna proizvodnja	— ton	517.259	642.973	124
— realizacija	— mio din	1.523	2.937	193
— izvoz	— 000 \$	6.123	26.026	425
— zaposleni		11.818	12.403	105

Produktivnost, računana z blagovno proizvodnjo, se je povečala za 18%; največji napredek pa je bil dosežen v povečanem dohodku in akumulaciji. Poprečni osebni dohodki so se v letih 1969 do 1973 dvignili od 1136 dinarjev na 2351 dinarjev ali za 106%, torej za dvakrat, bruto akumulacija se je povečala od 122 milijonov na 386 milijonov dinarjev ali za več kot trikrat. Poslovni skladi so se v tem času podvojili in dvignili od 877 na 2013 milijonov dinarjev ali za 130%.

Ti rezultati sigurno zgovorno pričajo o uspešnosti prvega štiriletne obdobja združenega slovenskega železarstva. Razumljivo je, da je ta pomembna industrijska dejavnost s takimi dosežki pridobila ugled; družbenopolitični forumi so jo celo smatrali za temelj, na katerem naj bi se zgradila integracija celotne slovenske jeklarske predelovalne industrije.

Slovenske železarne so torej bile že v tem času pobudnik za združevanje dela in sredstev na področju celotne kovinske industrije. Izdelali smo zasnovano, po kateri naj bi se dejavnosti strojegradnje, cestnih ter tirnih vozil, bele tehnike in poljedelske mehanizacije povezale v združena podjetja, vsi skupaj pa s Slovenskimi železarnami in združenimi trgovskimi hišami tvorili sklenjen krog dohodkovno poslovne tvorbe. Proces združevanja pa ni šel po tej zasnovani poti. Zataknilo se je že na prvi stopnici pri oblikovanju združenih podjetij, zamisel pa je vendar dobila svojo verifikacijo z zakonom o prenosu republiških sredstev za razvoj črne metalurgije na združeno delo predvidene poslovne skupnosti izdelave in predelave jekla.

Na drugi etapi združevanja

Slovenske železarne so kot organiziran sistem imele najbolj realno osnovo za širjenje ter kvalitetno izboljševanje združenega podjetja. Po izdelanih analizah in drugih pripravah ter uspešno izvedenih referendumih je v čast 30-letnice rojstva republike bil 27. no-

vembra 1973 v Ljubljani sklenjen samoupravni sporazum o združitvi v združeno podjetje Slovenske železarne, katerega so podpisali predstavniki delovnih organizacij: Železarne Jesenice, Železarne Ravne, Železarne Štore, Verige Lesce, Plamena Kropa, Tovila Ljubljana, Žične Celje in Metalurškega inštituta. S to zvezo proizvodnje in predelave jekla smo že dobili vertikalno povezano sestavljeno organizacijo združenega dela.

S povečanjem števila združenih delovnih organizacij se je povečal tudi obseg poslovanja, število zaposlenih in spremenila fizionomija te organizacije združenega dela. Nastala pa je tudi večja heterogenost po velikosti in interesih združenih delovnih organizacij. V takem položaju bi bila nujna učinkovita organizacija skupnih služb, ki pa se niti po obsegu niti po kakovosti ni zadosti hitro razvijala. Vsa štiri leta delovanja sozda Slovenske železarne so zato obstajala notranja nasprotja, zlasti na področju medsebojnega blagovnega prometa, vzajemnega nastopanja na tržišču in oblikovanja prodajnih cen, ki so zmanjševala vrednost doseženih rezultatov pri združevanju dela ter sredstev.

Gledano skozi prizmo materialnih dosežkov smo v času delovanja sestavljene organizacije združenega dela SZ bili uspešnejši prvi dve leti. To nam priča uspešno izvrševanje preteklega srednjeročnega plana v obdobju 1971 do 1975. Ugotavljanje rezultatov je možno le za železarne, ki so bile združene celotno to petletno obdobje.

Srednjeročni plan za obdobje 1971 do 1975 so slovenske železarne Jesenice, Ravne in Štore dobro uresničevale. V tem času so dosegle naslednje: (glej tabelo na str. 13!)

Slovenske železarne so torej v preteklem petletnem obdobju dosegle velik skok v obsegu proizvodnje ter poslovanja. Obdržale so celo delež v jugoslovanski proizvodnji jekla celih 15 let. Dokončale so investicije po 47. natečaju in vstopile v nove velike investicijske projekte:

— Železarne Jesenice v rekonstrukcijo žične valjarne, izgradnjo nove hladne valjar-

Vertikale

		1970	1975	Indeks
— surovo jeklo	— ton	630.309	795.008	126,1
— blagovna proizvodnja	— ton	527.450	704.111	133,5
— realizacija	— mio din	1.527	6.428	420,9
— izvoz	— 000 \$	9.406	28.357	301,5
— akumulacija bruto	— mio din	137,2	964	702,6
— poslovni sklad	— mio din	897,3	4.093,3	456,2
— število zaposlenih		11.568	13.827	119,5
— poprečni OD		1.335	3.667	274,7

ne ter obratov za hladno oblikovanje profilov ter izdelavo vratnih podbojev.

— Zelezarna Store je zgradila novo jeklaro in valjarno, nodularno livarno, obdelovalnico in pričela z gradnjo tovarne traktorjev, — Zelezarna Ravne je razširila obrate mehanske predelave jekla, zgradila novo tovarno industrijskih nožev, uvedla elektro žlindrin postopek ter dopolnila metalurške obrate.

V rasti proizvodnje sta najbolj napredovali železarni Store in Ravne. To velja predvsem za Zelezarno Store, ki je delež v Slovenskih

železarnah povečala v jeklu od 6 na 11 %, v blagovni proizvodnji pa od 14 na 24 %.

Za sedanjo strukturo delovnih organizacij sozda SZ pa je pomembnejše od ugotovitve uspehov v preteklem petletnem obdobju, kaj smo dosegli v zadnjih štirih letih skupnega življenja. Primerjava proizvodnih ter poslovnih rezultatov v letih 1973 in 1977 nam kaže, da v tem času, ki že zajema dve leti novega petletnega obdobja, dinamika rasti ni zavirljiva in da zaostajamo za sprejetim srednjeročnim planom. Poglejmo kazalce:

		1973	1975	1977	Indeksi		
					2:1	3:2	3:1
		1	2	3	4	5	6
surovo jeklo	— ton	695.485	795.008	779.402	114	98	112
blag. proizvodnja	— ton	674.996	740.841	759.310	110	102,5	113
realizacija	— 000 din	3.311.333	7.464.806	8.549.169	225	115	258
izvoz	— 000 \$	31.247	38.750	39.798	124	103	127
akumulacija bruto	— 000 din	450.522	1.074.829	1.012.104	239	94	225
poslovni sklad	— 000 din	2.286.772	4.493.732	6.996.256	197	156	306
število zaposlenih		14.881	16.460	17.247	111	105	116
poprečni OD na fiz. zaposl.		2.319	3.657	4.829	158	132	208

Neugodno gibanje je torej zlasti prvi dve leti sedanjega petletnega obdobja. Slovenske železarne so prve med sozdi sprejele samoupravni sporazum o temeljih srednjeročnega plana za leta 1976 do 1980. Ta je v celoti usklajen z dogovorom o temeljih družbenega plana SR Slovenije; sklenili so tudi sporazum o temeljih srednjeročnega plana skupnosti izdelave in predelave jekla, vrsto sporazumov na področju blagovnega in denarnega prometa, sporazume o ustanovitvi in združitvi združenj v DO, nov sporazum o združitvi v sozd Slovenske železarne in interno banko. Napisanega je veliko, le uresničevanje je problematično, kar posebej velja za dinamiko rasti proizvodnje po srednjeročnem planu. V primerjavi z izhodiščnim letom 1975, ko so Slovenske železarne po skupnem prihodu in po dohodku postale največji sozd v republiki, smo v dveh letih 1976 in 1977 v surovem jeklu nazadovali za 2 %, v blagovni proizvodnji napredovali le za 2,5 %, pri tem pa število zaposlenih poprečno povečali za 5 %. To enostavno povedano pomeni: proizvodna stagnacija.

Na gibanje fizične proizvodnje je zaradi obsega najbolj vplivala Zelezarna Jesenice, ki je v jeklu zaostala za 6 %, v blagovni proizvodnji pa zrastle le za 1,8 %. Le delno se lahko tolažimo s spremenjeno strukturo proizvodnje in uvedbo vrednejših izdelkov. Evidenca nas opozarja, da tudi na premiku v smeri kvalitetnih in plemenitih jekel zaostajamo.

Medtem ko je Zelezarna Nikšič v vzponu in je v strukturi proizvodnje že leta 1976 imela 70,3 % žlahtnih jekel, so slovenske železarne šele leta 1977 izdelale 50 % teh jekel. V letih sedanjega petletnega plana, ko je količina proizvodnje jekla v SZ padla, smo v kakovosti jekla stagnirali, delež žlahtnih jekel pa se je le malenkostno povečal, in sicer od 49,5 na 50 %. Tudi glavni proizvajalec žlahtnih jekel Zelezarna Ravne je v tem času ostala na dosežku 82 % žlahtnih asortimanov. Primerjava z zunanjimi izdelovalci žlahtnih jekel z visoko stopnjo predelave in pregled uvoza nam kaže, da imamo še velike možnosti — tržne in tehnološke, saj je na primer prodajna cena

združenih avstrijskih železarn žlahtnih jekel 3-krat večja od Zelezarne Ravne, kljub temu da ima ta 50 % višje poprečje od SZ.

V tirnico srednjeročnega plana

Leta 1977 nobena delovna organizacija sozda SZ ni sklenila s poslovno izgubo. To pomeni, da še nismo med tistimi, ki so prestopili mejo minimalne rentabilnosti, kar pa ne pomeni, da smo brez problemov. Največje jugoslovanske železarne so to leto sklenile z visokimi izgubami, zato je razumljivo, da tudi slovenske železarne niso mogle ostati neranjene. Padec akumulativnosti je že dve leti prisoten in bruto akumulacija lanskega leta je optimalno za 6 %, realno pa najmanj za 25 % nižja od leta 1975. To stanje nam že resno ogroža razvoj. Rešitev je v prvi vrsti treba iskati v proizvodnji.

Vedeti pa je treba, da je velik del akumulacije iz leta 1977 angažiran izven sozda Slovenske železarne v obliki obveznega združevanja za infra strukturo in manj razvita območja. Kako postopoma rastejo bremena, se vidi iz naslednje ugotovitve:

V primerjavi z letom 1976 so se lani v Slovenskih železarnah dvignili:

- prihodek od prodaje izdelkov za 20%,
- čisti dohodek za 18%,
- zbir osebnih dohodkov za 16%,
- davki in prispevki za 42%,
- delež za financiranje infrastrukture in manj razvite za 43%.

Slovensko železarstvo se v naši republiki v resnici še vedno ne obravnava kot pomembna dejavnost. Na zadnji televizijski reportaži 27. marca o štiriletnem razvoju Slovenije jeklo ni bilo niti omenjeno, pa četudi je to za človeštvo najvažnejše gradivo, in da ga izdelamo 440 kg na prebivalca, to je toliko, kot na prebivalca lani v ZDA.

Slovenske železarne so važen dejavnik gospodarskega življenja. Oskrbujejo kovinsko in elektro industrijo, z njimi so usodno povezane: proizvodnja energije, sfera prometa, dobavitelji surovin, gradbena operativa, proiz-

vajalci opreme, orodja in drobnega inventarja. Vsak delavec SZ zaposluje najmanj enega v gospodarstvu izven sozda.

Za osebne dohodke bruto so Slovenske železarne lani izplačale 1.467 milijonov dinarjev, za davke, prispevke ter drugo udeležbo izven sozda pa so morale odvesti 439 milijonov din, in to brez upoštevanja deleža za pokrivanje izgube železniškega gospodarstva. Da bi lahko pokrili tako velike dajatve, je zmanjkalo iz dohodka oblikovanega poslovnega sklada, tako da so delovne organizacije na račun amortizacije morale odvesti 32 milijonov din. Ne vem, kdo bo ta proces siromašenja gospodarstva obrnil. Nam ne pretijo le težave v razširjeni reprodukciji, temveč tudi v likvidnosti ali v tekočem poslovanju.

Na današnji prvi seji novega delavskega sveta sozda Slovenske železarne imamo na dnevnem redu gospodarski plan za letošnje leto. To pomeni nov večji korak pri zasledovanju dinamike rasti proizvodnje v sedanjem srednjeročnem obdobju. V letošnjem tretjem letu petletke naj bi po planu dosegli:

		indeks plana 1980/1978 v %
surovega jekla (ton)	807.250	84
blagovne proizvodnje (ton)	822.526	87,5
realizacije (mio din)	10.401	84
izvoza (000 \$)	54.684	55
število zaposlenih	17.936	99,4

Leta 1980 bi morali izdelati 960.000 ton surovega jekla, kar pomeni, da bomo letos zaostali za 16%. Podobno je v blagovni proizvodnji. Blagovna proizvodnja je za nas in za naše porabnike najvažnejša, saj je od nje odvisna količina dobavljenih izdelkov, zato ji moramo posvečati posebno pozornost. Praksa v preteklosti je pokazala, da železarne le en del proizvodnje za tržišče lahko izdelajo iz nabavljenih polizdelkov in da smo pri kvalitetnih in žlahtnih asortimanih v celoti vezani na lastno proizvodnjo jekla. Iskanje vložka izven sozda zato ne sme zmanjšati akcije za povečanje proizvodnje v lastnih jeklarah.

Povečanje deleža vložka naših valjarn iz drugih virov mora imeti torej svojo optimalnost. Ta brez dvoma neugodno vpliva na strukturalno naravnost proizvodnje na kvalitetna in žlahtna jekla. Naša naloga je v prvi vrsti substituiranje uvoza višje vrednih jekel, hkrati pa tudi razvijanje porabe teh izdelkov zlasti na bližnjem območju. To nalogo najlažje uveljavljamo v skupnosti izdelave ter predelave jekla. V tej skupnosti so združeni proizvajalci strojne in elektro industrije, proizvodnje cestnih in tirnih vozil, bele tehnike kmetijske mehanizacije in slovenske železarne. Naloga našega sozda v tej skupnosti je dvojna:

- prednostno oskrbovanje,
- povečanje porabe žlahtnih jekel.

Ti dve nalogi sta si delno v medsebojnem nasprotju, kar se odraža tudi v neposrednim in posrednim negodovanjem članic skupnosti za jeklo. Uspešno izvrševanje prve preprečuje izvrševanje druge naloge. Sočasno plemenitenje strukture izdelave in predelave jekla je edino pravilna pot slovenske kovinske industrije. Podatki na žalost kažejo, da za to naravnost še nismo mnogo storili.

Slovenske železarne so porabnikom v Sloveniji neposredno in prek trgovskih delovnih organizacij leta 1976 dobavile 54,2% jeklenih izdelkov, leta 1977 se je ta odstotek povečal na 55,6%, za letos pa se planira celo 59,3%. Po fizičnem obsegu se torej oskrbovanje Slovenije absolutno in relativno povečuje, drugače pa je po vrednosti. Računa se, da bo letos v Sloveniji prodano blago imelo povprečno ceno 10.556 dinarjev na tono, kar je 18,8% višje kakor lani, pri prodaji v druge republike pa bo poprečna cena 13.470 dinarjev ali za 31% višja, kar pomeni, da v Sloveniji zaostajamo v dinamiki porabe žlahtnih jekel, kar povratno vpliva tudi na proizvodnjo jekla.

Poprečna cena porabe jekel sozda SZ in preblaga tendenca spreminjanja strukture porabe v naši republici nas opozarjajo, da je na tem področju v prihodnosti treba napraviti več. Največ bomo storili, če bomo sprejeta naročila za kvalitetna in plemenita jekla v redu izvrševali in hitro osvajali nove asortimane.

Na poti izvrševanja srednjeročnega plana bo mnogo ovir:

- težave pri nakupu potrebne uvozne opreme,
- problemi pri uvozu surovin, reprodukcijskega materiala in rezervnih delov,
- ogrožanje akumulativnosti,
- likvidnostni problemi,
- težave pri izvozu blaga,
- zaostajanje razvoja tehnologije in opremljenosti,
- neuskajana rast in struktura zaposlenih z gibanjem proizvodnje.

Vse to nas letos in naslednja leta sili k zaostrenemu odpravljanju notranjih subjektivnih slabosti, k selekciji zaposlenih, izločanju delomrznežev in primernemu nagrajevanju tistih, ki proizvodnjo nosijo na svojih plečih. Poostri bi morali čut za razloček slabega od dobrega in dušiti splošen pojav ugodnega življenja enih na račun drugih, izkoriščevanja pridnih in ustvarjalnih od lenih, nesposobnih ter »iznajdljivih«.

Z boljše notranjo delovno in tehnološko disciplino bomo napravili največ. Zvišali bomo izplen, povečali proizvodnjo, znižali materialne stroške, povečali osebne dohodke ter zadovoljstvo in ne nazadnje izboljšali bomo reprodukcijsko sposobnost. Vsega pa vendar sami ne bomo dosegli. Potrebni bodo tudi zunanji ukrepi za izboljšanje pogojev poslovanja. Že smo v stikih z republiškim izvršnim svetom za urejanje naslednjih problemov:

- oskrbovanje z bogato železovo rudo iz uvoza za ekonomiziranje proizvodnje sivega in belega grodja,
- usklajevanje prodajnih cen izdelkov sozda SZ z drugo sorodno proizvodnjo,
- enakomernjša razdelitev proizvodnih stroškov proizvajalcev električne energije med delovne organizacije slovenske metalurgije,
- prednostno odobravanje nujne uvozne opreme,
- enakopravno vključevanje slovenskih železarn v ekonomske ukrepe za prednostni razvoj jugoslovanske črne metalurgije.

Vedeti moramo, da brez dobre volje pri zmanjševanju subjektivnih slabosti in ekonomiziranju proizvodnega procesa znotraj sozda ni možno uporno zahtevati objektiviziranja zunanjih vplivov.

Zlahtna jekla — naša prihodnost

Smo v času, ko že tečejo priprave plana za naslednje petletno obdobje 1981 do 1985. Izdeluje se že dogovor o kontinuiteti razvoja črne metalurgije Jugoslavije, kar že pomeni poseganje v naslednje srednjeročno obdobje. Približno vemo, kakšni so načrti razvoja železarstva v drugih republikah. Jugoslavija bo v bližnji prihodnosti imela 4 integralne železarne: Zenico, Smederevo, Skopje in Sisak s skupnimi zmogljivostmi okrog 7,5 milijonov ton surovega jekla. Jugoslovanske potrebe po izdelkih masovnih jekel od profilnih do ploščnatih in hladno predelanih asortimanov bodo v celoti lahko pokrile te železarne, za Nikšič in slovenske železarne ostane odprta možnost le v tistih asortimanih, ki jih ne morejo izdelovati integralne železarne, a to so kvalitetna in zlahtna jekla.

Naravnost na kvalitetna in zlahtna jekla z visoko stopnjo predelave je torej pogoj prihodnosti slovenskega železarstva. Vsaka specialna proizvodnja pa zahteva široko tržno območje, a to velja tudi za zlahtna jekla. S sigurnostjo lahko trdim, da bo v naslednjem desetletnem obdobju celotno slovensko železarstvo preorientirano na elektro metalurgijo. Elektro jeklarstvo že hkrati pomeni kvalitetna in zlahtna jekla, orientacijo v prodajo na celotnem jugoslovanskem območju in vsaj 30% v izvoz. Od te zahtevne poti v prihodnosti slovenskega železarstva nas ne more nihče oprostiti.

Naravnost razvoja slovenskega železarstva je vsaj za eno desetletje jasna. Milijon ton

surovega kvalitetnega in zlahtnega jekla je naš cilj naslednjega petletnega obdobja, kar pomeni, da več pričakujemo od strukturalnega plemenitja asortimana, kot od povečane količine. Že za kontinuiteto izgradnje jugoslovanske črne metalurgije smo prijavi našo zahtevo za transformacijo iz Siemens Martinovega postopka na elektro jeklarstvo. Ta naša opredelitev bo količinsko zmanjšala in spremenila strukturo porabe energije, vplivala na obojestransko blagovne tokove, zahtevala kvalitetni vložek za proizvodnjo surovega jekla, uvedbo železove gobe in dolgoročno oskrbovanje s kakovostnimi polizdelki ter vplivala na prodajne poti, med katerimi bo izvoz prevzel najpomembnejšo vlogo.

Vse, kar želimo kot pobudniki doseči izven sozda, moramo pred tem uresničiti znotraj Slovenskih železarn. Sozd mora biti najbolj poligon za uveljavljanje dohodkovnih razmerij, iz njega pa naj prihajajo kot preizkušena in učinkovita oblika proizvodnih odnosov. To velja tudi za plemenitje proizvodnih programov v predelovalnih tozdih in delovnih organizacijah za vzpodbujanje izvoza, delitev dinarskega in deviznega prihodka ter za združevanje in dohodkovno nalaganje sredstev.

Lepša prihodnost slovenskega železarstva ne bo priplavala po juhi, za njo se bo treba prizadevno in pogumno boriti. Sloga ter vzajemnost v sozd združenih delovnih organizacij bosta pri tem odločilna dejavnika, zato je treba izkoristiti vse, kar nas zbližuje. To velja za stalno kreativno prisotnost poslovnih, strokovnih, samoupravnih in družbenopolitičnih delavcev, medsebojno izmenjavo izkušenj, poslovna, strokovna in družabna srečevanja zaposlenih v Slovenskih železarnah.

Zaključek

— Slovenske železarne so kot združena proizvodna tvorba v osem in pol letih svojega skupnega delovanja postale kadrovske in materialno bogatejše. Realna akumulativnost je rastla do leta 1975, ko je po skupnem prihodku in dohodku ta sozd postal prvi v Sloveniji.

— Prvi dve leti srednjeročnega plana 1976 in 1977 nekatere združene delovne organizacije in sozd kot celota zaostajajo za dinamično predvidene stopnje rasti proizvodnje in poslovanja. To se odraža tudi v gibanju akumulativnosti, ki je nominalno padla za 6%, realno pa najmanj za 25%.

— Padanje reproduktivne sposobnosti je posledica notranjih slabosti in objektivnih vzrokov, hitrejši inflacije stroškov ter povečevanja prispevkov od rasti cen izdelkov in zaostajanja v investicijskih naložbah.

— Gospodarski plan za leto 1978 pomeni zahtevno akcijo za povečanje stopnje rasti in ekonomiziranje proizvodnje po količini in kakovosti, da bi se približali dinamiki srednjeročnega plana.

— V tozdih, delovnih skupnostih skupnih služb in enoviti delovnih organizacijah sozda SZ je treba zaostri delovno ter tehnološko disciplino in tako zmanjšati izkoriščanje ustvarjalnih delavcev od neprizadevnih.

— Delitev dohodka in odnosi v osebnih prejemkih morajo zagotoviti stalnost kadra in tudi mladino vzpodbujati za prevzemanje zahtevnih del v slovenskem železarstvu.

— Cene v obeh smereh blagovnega prometa bodo zaradi zahtevnosti uvajanja delitve skupnega prihodka tudi v prihodnosti pomemben dejavnik oblikovanja dohodka, zato jim bo po vzoru drugih na sozdu SZ potrebno posvetiti večjo pozornost.

— Samoupravni sporazum o temeljih srednjeročnega plana proizvodnje in razvoja sozda SZ vsebuje konkretizacijo obveznosti posameznih DO in celotnega sozda, zato mora zasledovanje njegovega uresničevanja biti stalna naloga vseh podpisnic, združenih DO SZ.

— Samoupravni sporazum o združitvi v sozd SZ je obveznost za usklajevanje poslovanja in razvoja, združevanje sredstev ter razvijanje dohodkovnih odnosov, delitev skupnega prihodka in učinkovito prisotnost na tržišču.

— Samoupravni sporazum o temeljih srednjeročnega plana skupnosti izdelave in predelave jekla zahteva tekoče bilanciranje jekla za predelavo v SRS, skrb za realno oskrbovanje in izboljševanje strukture porabe.

— Prihodnost slovenskega železarstva je v kvalitetnih in zlahtnih jeklih, zato je na zdravi poslovni politiki treba pogumno snovati dolgoročno naravnost na elektro jeklarstvo.

— Izvoz, neposreden in z delitvijo skupnega deviznega prihodka, posredna prodaja v tujino, je osrednja naloga prihodnosti slovenskega železarstva, zato bo ta obveznost morala postati svojina vseh zaposlenih.

— Oblikovanje in izvajanje dogovora o petletnem razvoju jugoslovanske črne metalurgije mora enakopravno upoštevati slovensko železarstvo, zato je za širjenje ter posodobljenje tehnologije treba zahtevati enake pogoje, kot jih bodo deležni drugi jugoslovanski proizvajalci.

— Uspeh sozda bo tudi v prihodnosti odvisen predvsem od pripravljenosti in iskrene prizadevnosti poslovnih in strokovnih delavcev združenih delovnih organizacij, ki morajo ostati združeni oblikovalci planov in predlogov za poslovno in samoupravno odločanje.

— Utrjevati je treba čut pripadnosti Slovenskim železarnam, nadaljevati že uvedeno prakso strokovnih posvetovanj, srečanj udeležencev NOB, športnih ter kulturnih in političnih manifestacij, na katerih bodo sodelovali in se združevali delavci Slovenskih železarn.

Vraže pod atomskim soncem

Proizvodnja Slovenskih železarn v februarju

Ce sodimo februarske delovne uspehe na osnovi operativnih načrtov delovnih organizacij SZ, smo lahko z njimi kar zadovoljni. Letni načrt, razdeljen na dvanajstine, ali kot mu pravimo, linearni načrt pa kaže v primerjavi slabše dosežke. Vzporedna z linearnim načrtom daje slabše rezultate že zaradi najkrajšega meseca v letu, kar pa ni edini vzrok za zaostanke. Okvara transformatorja pri elektroindukcijski peči v Železarni Štore je najtežji zastoj, ki bo imel za posledico izpad dvomesečne proizvodnje surovega železa, predvsem vložka za potrebe lastnih livarn.

Pomanjkanje plina propan — butan se je odrazilo povsod tam, kjer so na ta energetski medij vezane peči za toplotno obdelavo vložka ali gotovih izdelkov. Popravila, daljša od načrtovanih, so pravila, daljša od načrtovanih, so vzrok za prekomerne zastoje v nekaterih osnovnih proizvodnih obratih in obratih predelave.

Pomanjkanje delovne sile je bil vzrok zaostankom proizvodnje v livarnah, adjustaži in podobno. Neredka problematika je pomanjkanje vložka v medsebojnem oskrbovanju TOZD v okviru ene delovne organizacije.

Pri proizvodnji finalnih izdelkov je često neugoden asortiment naročil vzrok za količinske zaostanke, višja vrednost realizacije pa običajno izravnava dosežen rezultat z načrtom ali ga celo preseže.

Za vrsto finalnih proizvodov še vedno primanjkuje naročil. Skoda, da je pri tem prizadetih več TOZD v železarnah, kjer lahko osnovna dejavnost zakrije problem, pri predelovalcih je pa posledica občutnejša in se da kasneje zaostanek težko nadoknadi.

Proizvodnja surovega železa je zaradi okvare transformatorja v Železarni Štore razumljivo pod planom. Plavži v železarni Jesenice delajo solidno in so izvršili operativni načrt, za linearnim so pa zaostali za 18%. Letošnja proizvodnja surovega železa v SZ je ob koncu februarja 4% nižja kot v istem obdobju lani.

Proizvodnja surovega jekla ni bila dosežena niti po operativnih planih niti po linearnem načrtu. Mesečni plan je bil dosežen 98%. Po dveh mesecih je proizvodnja nekaj sto ton nižja od lanske v istem času in z dosedanjimi dosežki niso nikjer posebno zadovoljni. V jeklarni Železarne Jesenice je letošnja proizvodnja za okoli 2000 ton nižja kot ob koncu februarja lani, v ravenski jeklarni je sicer za 5% višja kot lani, vendar zaostaja za planom za okoli 400 ton, kar je glede na kratek mesec opravičljivo. V Železarni Štore so v jeklarni presegli linearni in operativni plan, letošnja proizvodnja je pa okoli 300 ton nižja kot v enakem obdobju lani.

Podatki o blagovni proizvodnji so pravo merilo proizvodnega utripa, s katerimi smo pa lahko samo delno zadovoljni. V preteklem letu smo šteli za uspešen dosežek vsak mesec, ko je bila blagovna

proizvodnja večja od 60.000 ton. Z usposobitvijo novih proizvodnih zmogljivosti je razumljivo letošnji načrt občutno višji. Po prvih dveh mesecih je v vseh treh železarnah skupaj blagovna proizvodnja večja od lanskega leta za 9%. V resnici je samo v Železarni Jesenice večja za 20%, pri tem pa moram naglasiti, da količinsko proizvedeni traktorji v Železarni Štore niso upoštevani, pa četudi bi bili, ne bi v Štorah dosegli lanskega blagovne proizvodnje konec februarja. Linearni načrt je bil v železarnah izvršen za februar 93%, zbirni zaostanek pa znaša 5%. Med predelovalci žice sta mesečni načrt dosegla ter presegla Tovil in Žična, ki imata po prvih dveh mesecih tudi občutno večjo proizvodnjo kot lani v istem času. Večje težave z naročili imata Plamen in Veriga. Oba zaostajata v izvrševanju letošnjega plana in imata po 8% nižjo proizvodnjo od lanskega leta.

Izvozne rezultate je po prvih dveh mesecih letos izjemno težko ocenjevati. Poleg znanih težav z možnostjo plasmana je vrsta novih predpisov učinkovala, vsaj trenutno, dokler se delo ne uteče, dokaj zaviralno. Zadovoljivo je mogoče to, da je vrednost letošnjega izvoza po dveh mesecih 3% večja od lanske ob tem, da je letošnja količina izvoza 23% manjša kot lanska.

Vrednost prodaje je letos v železarnah in pri predelovalcih izdatno večja, kot je bila po prvih dveh mesecih lani, in to prav v vseh delovnih organizacijah. Ta podatek je posebno razveseljiv, če upoštevamo, da ima vrsta delovnih organizacij letos manjšo blagovno proizvodnjo, kot so jo imele ob koncu februarja lani. Mesečni načrt so dosegli ali presegli v Železarni Jesenice, v Plamenu in Tovilu. Zbirni rezultat je 5% pod načrtovano vrednostjo, kar je pa 24% več kot po dveh mesecih lani.

Pravijo, da je epidemija gripe končana, odsotnost z dela bi morala biti gotovo manjša. Dobavitelji zagotavljajo, da se ni treba več bati pomanjkanja plina. Okvara transformatorja na elektrodukcijski peči Železarne Štore bo še imela svoj vpliv na izvrševanje plana proizvodnje surovega železa in blagovne proizvodnje, vsaj pri linearnem planu.

Da bi zmanjšali vpliv pomanjkanja naročil, bo treba veliko truda in prizadevnosti.

Veliko naših proizvodov, med njimi tudi nekaterih, pri katerih zmogljivost proizvodnih naprav niso polno izkoriščene, manjka na tržišču. Zmanjšati prekomerne zastoje in skrajšati načrtovana redna popravila, bi morala biti letos dva izmed ciljev aktivnosti, če hočemo izvršiti gospodarski načrt.

Marec je med daljšimi meseci oziroma ima največ delovnih dni. Oskrba z osnovnimi surovinami je zagotovljena. Rezultati v marcu so lahko dobro vodilo za prihodnje pričakovanje.

Milan Marolt, dipl. inž.

Miroslav Paškvan

ci prihajali v železarno zato, da smo opravili svoje vsakodnevno delo, nismo pa vselej bili prisotni, da bi istočasno prispevali k razvoju samoupravnih odnosov, izvajanju družbene samozaščite, varstvu okolja itn. Menili smo, da so za te stvari zadolženi delavci, ki za to tudi prejemajo osebni dohodek, naša vsakodnevna naloga je med drugim tudi, da nam ne sme biti vseeno če v dvorani, kjer delamo, pri belem dnevu gorijo luči, če naokrog leži staro železo, ki lahko tudi povzroči delovno nezgodo. Vse premalo skrbimo za naše stroje. Te naloge so le del vseh tistih, ki jih sproti dobivamo z delom. Res pa je tudi, da se poraja miselnost nekaterih delavcev, da jim to ni zapisano v »zadolžitvi dela«. To je eno področje. Drugo pa je po mojem to, da zakon o združenem delu preveč počasi uresničujemo. Se posebno tisto področje, ki omenja podružbljanje družbene samozaščite. Res je tudi, da družbenopolitične organizacije kljub prizadevnosti niso vselej prisotne pri nastajanju določenih aktov, in ko pride do nerešenih vprašanj, so izpostavljene kritiki. Da bi te napake odpravili, bo treba izdelati varnostni program ter zaostri odgovornost poslovnih organov, saj so prav oni nosilci samozaščite.

Delo in vloga družbene samozaščite je »nova« zadeva. Tu gre predvsem za sporazumevanje, kaj je družbena samozaščita in kaj narodna zaščita. Mislim, da je treba narodno zaščito v celoti spoznati, da delajo v njej ljudje, ki znajo v kratkem času zadeve rešiti pravilno in zavarovati ljudi in objekte.

Jože Homan, DS KSZ:

»Že v letu 1976 so delavski sveti TOZD in DS imenovali pet do sedemčlanske odbore za ljudsko obrambo in družbeno zaščito. Tako tak odbor sestavljajo predsednik, podpredsednik, načelnik in člani. Na nivoju delovne organizacije je formiran odbor za ljudsko obrambo in družbeno samozaščito, ki ima funkcijo usklajevalca med tozdi in DS ter z ustreznimi organi izven delovne organizacije. Po ustanovitvi so odbori izvršili varnostno oceno v TOZD in DS. Poleg tega je bila opravljena politična ocena. Obe oceni so obravnavali in z dopolnitvami sprejeli delavski sveti.

MNENJA DELAVCEV:

Družbena samozaščita v železarni Ravne

TOZD je samoupravno organizirana enota in pravna oseba, v kateri delavci odločajo o vseh pomembnih vprašanjih proizvodnje in delitve dohodka in osebnega dohodka. Odločajo pa tudi o svoji vsakodnevni varnosti in varnosti družbene lastnine, s katero upravljajo. Da bi dosegli cilj družbene samozaščite, je treba storiti naslednje:

Ravnati z družbenimi sredstvi kot s svojo osebno lastnino in se obnašati do proizvodnih sredstev kot do osnovnih dejavnikov za ustvarjanje dohodka in OD. Če bomo v naši organizaciji družbenega dela znali z družbenimi sredstvi ravnati kot s svojimi, se nam ni treba bati, ali bo zagotovljen dohodek ali ne.

Da je res tako, nam dovolj zgovorno pove podatek, kaj lahko dosežemo z dobro dejavnostjo družbene samozaščite. Diplomant višje upravne šole v Ljubljani je za diplomsko nalogo vzel področje družbene samozaščite ter na osnovi izračunov in statističnih podatkov dokazal naslednje: če bi pri nekem gradbenem podjetju delavci privarčevali samo en odstotek cementa, ki gre v izgubo

zaradi neprimerne skladiščenja ter razmetavanja, bi se v tej OZD osebni neto dohodek lahko povečal za 30 odstotkov.

Nedvomno bi se podobni primeri našli tudi v železarni, kar bi lahko potrdili v TOZD kontroli kakovosti in drugih službah. Kaj o tem in marsičem drugim s tega področja menijo, smo vprašali nekaj naših delavcev. Takole so odgovorili:

Miroslav Paškvan, TOZD ETS:

»Splošna ugotovitev je, da smo tudi v naši TOZD s podružbljanjem družbene samozaščite šele na začetku. Naša TOZD mora zaradi objektov in narave dela po vsej delovni organizaciji vse zadolžitve izpolniti brezhibno. O družbeni samozaščiti prevladuje mišljenje, da morajo vse to urediti in opraviti neki »tisti«, mi pa vemo, da je to osnovna naloga oziroma dolžnost slehernega zaposlenega v železarni. Družbena samozaščita niso samo poklicni gasilci in varnostna služba niti ne ograja, ampak smo res osnovni dejavniki delavci sami.

O pomanjkanju varstvene kulture menim, da smo doslej delav-

Jože Homan

Na osnovi ocen odbori izdelujejo varnostne programe in ustrezne načrte za delo enot narodne zaščite. Na podlagi varnostnih programov bodo odbori dokončno formirali narodno zaščito po TOZD in DS skladno z zahtevami zakona.

O varnosti kulturi menim, da bo dosežena takrat, ko bodo delavci TOZD in DS čutili tisti odnos do delovnih in materialnih sredstev v delovni organizaciji, kot ga čutimo do lastnih sredstev doma.

Povsem normalno se nam zdi, da smo doma vsi dolžni čuvati lastnino in še kaj več, kar pa v primeru družbene lastnine ni čisto tako. Osnovna varnostna kultura se odraža predvsem v odnosu vseh delavcev do česar koli, kar je povezano z varnostjo v širšem smislu, z gospodarjenjem in upravljanjem itn. Da bi to dosegli, se moramo seveda tudi ustrezno izobraževati, informirati in ukrepati. V tem smislu smo v DO že organizirali predavanja. Pripravljamo pa potrebne samoupravne splošne akte, ki jih bomo posredovali v razpravo in sprejem.

Kar se tiče narodne zaščite, je ta del družbene samozaščite. Glede na naš koncept samoupravne demokracije je edina pravilna pot, da zavarovanje pogojev dela in drugih vrednosti opravljajo vsi delovni ljudje na podlagi samoupravne pravice in dolžnosti. Ta naloga je torej dolžnost nas vseh v smislu družbene samozaščite. Narodna zaščita pa ima v posebnih pogojih posebno funkcijo: varovanje delovnih ljudi, občanov, varovanje pogojev dela, proizvodnih sredstev, družbenih dobrin, okolja za delo in bivanje. Organizirana prisotnost narodne zaščite v določenem času in prostoru je najučinkovitejša preventiva, da bi preprečevali uničevanje ali poškodovanje naprav, okužbe ali zastrupljanja, tatvine, razne ekscese, ki motijo mirno in varno delo, neodgovorno obnašanje posameznikov ali skupin, ogrožanje varnosti ljudi in podobno.

Stanko Bahun, TOZD jeklarna:

»Tudi v naši TOZD smo v fazi zasnove zastavljenih nalog ob nastajanju koncepta družbene samozaščite. Naš odbor se pri-

pravlja na izvrševanje nalog v okviru LO in DS. Ob začetnih korakih pogrešamo več podpore poznavalcev tega področja. Ne pravim, da se niso vključili ljudje iz naših strokovnih služb, temveč bi potrebovali strokovnjake, ki že imajo prakso pri zaščiti tipično metalurških naprav in agregatov. Zavedamo se, da smo verjetno tudi stvari, ki jim ne pravzaprav začetniki in da bodo bomo takoj kos. Naša naloga se ne bo končala ob izdelavi vseh potrebnih programov za izvajanje LO in DS v TOZD, temveč bo praksa pokazala, kje smo naredili napake.

Mislím, da se vsi ljudje ne zavedajo pomena ljudske obrambe in družbene samozaščite, zato je naša prva naloga ta, da jim to razložimo, kajti sleherni delavec v TOZD bo nosilec dela teh nalog. Glede pomanjkanja varnostne kulture bi rekel, da se ljudem do danes ni bilo treba preveč ukvarjati z varnostjo in zaščito. To so zanje opravljali drugi (dežurni, varnostni organi itn.). Če se ozremo okoli sebe, vidimo veliko primerov povzročanja škode namerno ali nenamerno, verjetno pa je vzrok pomanjkanje varnostne kulture. Prav v tem je tudi smisel podružbljanja varnostnih zadev. Danes in v bodoče je glavno nalogo zaščite družbene lastnine v železarni prevzela

Stanko Bahun

narodna zaščita. Ona je prva, ki je poklicana, da ob vseh izrednih situacijah varuje pridobljene družbene dobrine.»

Rajko Stropnik, DS KSZ:

»Družbena samozaščita kot najširša dejavnost delavcev in občanov, ki je uperjena na preprečevanje družbeno škodljivih pojavov, bo v celoti zaživelja šele skozi daljše obdobje, ker je aktivnost delovnih ljudi odvisna od stopnje zavesti, da je družbena lastnina samo njihova, ta zavest pa je ozko povezana z varnostno vzgojo in stopnjo varnostne kulture.

Del samozaščitnih aktivnosti v železarni se izvaja že vsa leta po vojni. Poklicna gasilska enota varuje proizvodna sredstva v železarni pred nevarnostjo uničenja s požari in eksplozijami. Ta enota tudi usposablja delavce za uporabljanje ročnih gasilskih aparatov in podobno. Služba za

INFORMIRANJE V KOROŠKI REGIJI

Na zadnji seji aktiva novinarjev in komisije za informativno dejavnost pri MS ZKS za Koroško, ki je bila 17. marca, so razpravljali o samoupravnem sistemu informiranja ter ocenili položaj informiranja v naši regiji. Na kratko je ocena naslednja:

Dejavnost in vsebina obveščanja je v koroških občinah v zadnjih nekaj letih precej napredovala. Tu mislimo predvsem na izboljšano kakovost tistih informacij, ki so namenjene delovnim ljudem za njihovo samoupravno dejavnost.

Kljub razmeroma dobremu delu pa materialni položaj informiranja ni na zavidljivi ravni. Vse preveč smo zapadli mnenju, da je obveščanje nekaj, kar mora biti in kar ob manjši materialni podpori tudi obstaja in deluje. Najslabše se godi lokalnim radijskima postajama Slovenj Gradec in Radlje, zato bi bilo potrebno opozoriti SIS, SZDL in sindikate, da naj se čimprej učinkovito vključijo v reševanje te problematike, saj smo porabniki informacij prav vsi.

Razen finančnih problemov zasluži posebno obravnavo še delovni položaj novinarjev, ki je med najslabšimi. Dolež se nihče ni poskušal najti niti okvirnih normativov za to delo. Ocenjevanje novinarjevega dela je najčesteje v rokah ljudi, ki tega dela ne poznajo.

Informiranju v regiji je treba zagotoviti večjo samoupravno povezanost z združenim delom, izdelati osnovne normative za ocenjevanje novinarskega dela, urediti nagrajevanje ter izbrati normalne delovne pogoje predvsem na lokalnih radijskih postajah.

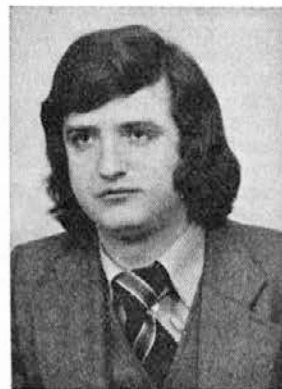
V delovnem smislu pa morajo sredstva javnega obveščanja v regiji še celoviteje streči potrebam samoupravne razvoja.

-ar

varstvo pri delu skupaj s postajo prve pomoči izvaja kompleksno aktivnost z namenom, da se zmanjšujejo delovne nezgode in poklicne bolezni. Varnostna služba nadzira gibanje delavcev in občanov, kot tudi materialnih dobrin v smeri delovna organizacija in obratno. Prav na tem področju je storjeno najmanj in ravno tu je vrzel v varnostni vzgoji in kulturi nasploh. Ko bomo delavci v železarni ravnali z družbeno lastnino, ki jo uporabljamo, tako kot s svojo osebno lastnino, bo pretežni del aktivnosti družbene samozaščite uresničen. Zame je odločilnega pomena varnostna vzgoja delavcev. Pomembno vlogo pri tem mora imeti naše glasilo, kjer bi namesto rubrike o nesrečah pri delu mogoče bila rubrika družbena samozaščita naših TOZD in DS. V tem okviru bi bilo mogoče delavce učinkovito obveščati o varnostnih problemih in o načinu reševanja le-teh. Odbori za ljudsko obrambo in družbeno samozaščito bodo morali biti iniciatorji takega obveščanja.

To, da v dnevnem časopisju in tudi v Fužinarju objavimo podatke ali skice, ki pomenijo eno od vrst tajnosti, je problem širšega pomena, ne samo naš. V preteklosti je bilo nekaj resnih spodsrljajev, kar pa ni vedno opravičljivo z nevednostjo. Objava situacijske skice železarne z legendo in oznako vseh pomembnih točk, je nedopustna in nepopravljiva napaka. V bodoče bosta uredniška odbora morala biti skrajno budna, da take stvari ne pridejo v objavo. S tem v zvezi bo sprejet pravilnik o podatkih in listinah, ki so zaupne narave, ki natančno določa, kaj so taki podatki in listine kot tudi ukrepi za njihovo zavarovanje.

Ko je omenjam ta pravilnik, bi dodal še, da smo pripravili za skoraj vsa področja družbene sa-

Rajko Stropnik

mozaščite predloge samoupravnih aktov — pravilnikov, navodil in poslovnikov. Od skupno dvanajst aktov bi omenil le naslednje:

pravilnik o fizičnem in tehničnem zavarovanju objektov, pravilnik o varstvu pred požarom — eksplozijo in drugimi elementarnimi nesrečami, pravilnik o stikih s tujci in tujino,

pravilnik o prometni varnosti. Vendar pa se bomo morali po teh pravilih tudi ravnati, ne pa jih zapreti v predale in mogoče pozabiti, da sploh obstajajo, ker bomo ne glede na našo nevednost odgovarjali za kršitev določil teh samoupravnih aktov.»

Alojz Janežič, TOZD energija:

»Ustavno določilo, ki se glasi približno takole:

»Nihče nima pravice podpisati kapitulacije SFRJ,« je dobilo široko izvedbo v Zakonu o ljudski obrambi in družbeni samozaščiti. Dolžnosti in obveznosti, ki izhajajo iz tega zakona, morajo po vsebini postati lastne vsem državljanom SFRJ z namenom: graditi in braniti.

Odbori LODS so logična posledica, ki izhaja iz zakona in po-

Alojz Janežič

menijo samoupravno organiziranje družbene samozaščite na začetku: na delovnem mestu v TOZD in z nosilci, ki so najbolj (vsaj morali bi biti) zainteresirani, da je delovni — tehnološki proces nemoten, to je z delavci. Vsi odbori LODS še niso opravičili svojega obstoja, kljub temu pa mislim, da ne bi smeli biti prepričani, da je vsa krivda na odborih. Mislim, da so varnostne ocene in varnostni programi pokazali nekaj problemov, ki jih bomo morali reševati na nivoju DO kot celote, potem bo odborom LODS vsebina in odgovornost predložena v pravi vsebini. Naš odbor LODS je svojo aktivnost usmeril predvsem v pripravo in izdelavo varnostnega programa. Večina aktivnosti, ki smo jih vnesli v program, pa je v naši TOZD (predvsem zaradi vsebine dela v energiji) že dalj časa prisotna.

Družbena samozaščita ni in ne more biti stvar zakonov, samoupravnih aktov, organov (odborov LODS), ampak stvar slehernega državljana SFRJ, torej tudi delavca v TOZD. Težko bi rekel, kako, vendar moramo najti poti, da bomo vrednote družbene lastnine pri delavcih približali vrednotam osebne lastnine (zakaj kraja, če sam sebi nekaj ukradem? čemu bolezenska odsotnost, ali daljša kot je potrebno? zakaj neopravičena izostanek? zakaj neodgovorna uporaba orodja, strojev, materiala, energije ipd.) Čeprav ne bi smeli, še vedno tako ravnamo, in moramo se vprašati: »Ali bi tako ravnal, če bi bilo to moje?« Mogoče bi pomagala uvedba posebne stimulacije za prihranke, če že ne uporabljamo določil o povračilu po nemarnosti narejene škode, kajti resnici na ljubo je treba poudariti: nekateri tudi višino zavesti merijo z denarjem.

Narodna zaščita smo mi vsi, samo da imajo nekateri naši sodelavci (sodelavec naj bi pomenilo prijatelj) v organizirani obliki narodne zaščite posebne naloge. Te naloge pa so lahko samo toliko prijetne ali neprijetne, kolikor smo med seboj prijatelji, pri čemer pa naj prijateljstvo ne pomeni izkrivljanja naših delovnih obveznosti in zadolžitvev. Narodno zaščito naj bi kadrovske sestavljali spoštovani in vzorni delavci.

Sead Karadža, TOZD valjarna:

»Sprejem zakona o združenem delu je v naši DO in v vseh TOZD začel celoten proces združbljanja funkcij družbenopolitičnega, ekonomskega pa tudi varstvenega pomena. Vse večje so naloge, pravice in dolžnosti, reševanje problematike pa preneseno med delovne ljudi v TOZD. Začrtane akcije so dobro programirane, vendar na vseh področjih ni vse tako, kot bi želeli imeti urejeno. To velja tudi za področje varnostne funkcije. Ko smo v tozdh ustanovili odbore LO in DS, izdelali politično in varnostno oceno, smo mislili, da smo glavno delo opravili ter da bodo stvari kar same od sebe stekle. Da ni tako, smo se kaj hitro lahko prepričali. Površno in formalno opravljeno delo ni dalo nikakršnih rezultatov, kajti pri izdelavi varnostnih programov smo naleteli na probleme. Popravljati smo morali politično in varnostno oceno, tako da smo dobili dejansko stanje v TOZD. Logično se nam zdi sedaj, da varnostna problematika ni mogla dobiti prave vloge, ker med delovnimi ljudmi še ni bila sprejeta kot del vsakodnevnega dela in življenja.

Sead Karadža

Delno opravičilo za takšno stanje je v pomanjkanju izkušenj na tem področju ter miselnost, da je naše premoženje in delo dobro varovano zunaj naših ograj oziroma, da nam bodo drugi to zadevo urejali. Danes smo bogatejši za izkušnjo in sem prepričan, da bo naše delo tudi na tem področju celovitejše čez čas, s programsko zastavljeno akcijo bomo odpravljali zamujeno. Pomanjkljivosti, ki ovirajo ustvarjanje dobrih pogojev za normalen delovni proces in ob tem varnostne pogoje za učinkovitejše varovanje našega premoženja, so nam odprle oči in ravno na ta način jih bomo lažje odpravljali.

Težko bi trdil, da je večini delavcev v naši TOZD in DO tuja varnostna kultura. Verjetno je res, da jo posamezniki drugače obravnavajo na različnih mestih, to je, da se drugače obnašajo do skupnega družbenega premoženja kot do lastnega (privatnega). Po mojem je ravno v tem iskati vzroke za miselnost, da je našim delavcem tuja varnostna kultura.

Za odpravo tega na videz jasnega problema je potrebna izredno zahtevna družbenopolitična samoupravna in socialna akcija vseh subjektivnih sil, s katero bi odpravili nepoznavanje politične, družbenoekonomske in socialne preobrazbe odnosov do proizvodnih sredstev ter upravljanje in odločanje o pridobitvah iz dela.

Ta preobrazba mora biti prenesena v vsakdanjo prakso. Delovni ljudje morajo dejansko odločati prek samoupravnih organov o lastnem premoženju, sredstvih in ne nazadnje o celotnem dohodku. Dokler ni tako, ni moč pričakovati celovitega odnosa tudi do varnostne vloge odnosov do LO in DS. V temeljnih samoupravnih aktih morajo biti programsko rešene naloge samozaščitnih aktivnosti v TOZD. Izvajanje programov mora odbor LO in DS preverjati, ocenjevati

in o rezultatih obveščati delavce in samoupravne organe TOZD. Namen in vloga narodne zaščite mi je dokaj znana. Prepričan sem, da to področje ni tuje večini zaposlenih v železarni. Vprašanje je le, kako naj zaživi v vsakdanjih normativih pa še v izrednih situacijah. Po mojem iz spoznanja, da je treba sredstva za proizvodnjo ter druge objekte normalno ali po potrebi bolje varovati, saj posamezne probleme znotraj TOZD najbolje poznajo in najlažje razčistijo sami delavci. Da opredelimo vlogo in naloge narodne zaščite, moramo najprej dobro vedeti, kaj imamo, npr. sredstva za proizvodnjo, naprave, karakter delovnega človeka itn. Te naloge se same od sebe ne bodo reševale, temveč je treba izdelati načrt izvajanja teh nalog.

Franc Rotar

Druga stran o „Mnenjih delavcev“

V odgovorih v rubriki »Mnenja delavcev« so se vsi sodelavci dotaknili bistvenih vprašanj s področja družbene samozaščite v naši delovni organizaciji. Čeravno sta bila zakon o ljudski obrambi in zakon o družbeni samozaščiti, varnosti in notranjih zadevah objavljena že v oktobru 1976, istega meseca tudi stopila v veljavo in nam naložila veliko nalog in dolžnosti, ki bi jih morali z omenjenih področij že opraviti do konca preteklega leta, smo v nekaterih vprašanjih šele na začetku, čeprav smo v nekaterih dejavnostih s tega področja že precej naredili. Zato se bom v svojem prispevku dotaknil predvsem tistih vprašanj, ki predstavljajo izhodišča in orientacijo za pristop k našemu skupnemu uspešnemu delovanju na področju družbene samozaščite.

Družbena samozaščita (DS) ni nov pojem. O njej smo pričeli govoriti že z letom 1941, ko smo začeli ustanavljati enote narodne zaščite v NOB. Po končani vojni je prešla skrb za varnost izključno na državne organe. Ustava iz leta 1963 je točno opredelila naloge organov za notranje zadeve in vlogo delovnih ljudi glede varnosti. Žal so te določbe ostale samo na papirju in do realizacije ni prišlo. Posledica tega je bil znani »brionski plenum« leta 1966.

Tako so z letom 1967 zavestne politične sile na čelu z ZK pričele razmišljati in nakazovati potrebo po združbljanju funkcije varnosti. Stali smo pred poglobitvijo vprašanjem, ali se vrniti na stari sistem varovanja delovnih ljudi in občanov, pogojev za njihovo delo, proizvodjalnih sredstev in družbenih dobrin ter okolja, v katerem prebivajo, to je na ponovno uvedbo industrijske milice, ali varovanje prenesti na specializirana podjetja za varovanje premoženja ali pa celo na vojaško zaščito oz. zaščito s pripadniki teritorialne obrambe.

Glede na naš koncept socialistične samoupravne demokracije ter s tem vzporednega prenašanja pravic in dolžnosti na vse državljanke, v čemer se odraža odmiranje funkcije države, je bila izbrana edina pravilna pot, da zavarovanje naštetih vrednot opravljajo vsi delovni ljudje in

občani na podlagi samoupravnih pravic in dolžnosti, ki izhajajo iz zakona o združenem delu ter republiške in zvezne ustave.

Tako smo bili leta 1970 priča prvemu poskusu združbljanja varnostne funkcije v Sloveniji. V nadaljnjem procesu je bila družbena samozaščita prek ustave SFRJ in SRS opredeljena kot sestavni del samoupravne dejavnosti občanov in njihovih političnih sil. S sprejemom zakona o družbeni samozaščiti, varnosti in notranjih zadevah je dejavnost na tem področju jasno opredeljena. Funkcija varovanja vsega premoženja, ki ga imamo v upravljanju, varovanja nas samih ter pogojev dela je prešla na nas, t. j. na vse člane naše delovne skupnosti. To so dobro povedali nekateri sodelavci v rubriki »Mnenja delavcev«, da smo na svojih delovnih mestih postavljene v vlogo dobrih in skrbnih gospodarjev, kot to stalno delamo s svojo lastnino doma. Iz tega izhaja jasn zaključek — družbeno samozaščito v najširšem smislu in obsegu predstavljamo vsi mi brez izjeme, ne glede na položaj, spol in starost.

Sam zakon o družbeni samozaščiti, varnosti in notranjih zadevah pa za konkretizacijo dela na področju DS še ne pomeni vsega.

Roman Kogelnik

Oblike in način uresničevanja nalog s področja družbene samozastite, dalje pravic in dolžnosti ter odgovornosti delavcev in drugih organov, pristojnih za DS, naj bi dobile svoje mesto v naših samoupravnih aktih, t. j. statutih, pravilnikih, poslovnih in nazadnje v naših varnostnih programih. Glede usklajevanja teh aktov z določbami o DS precej zaostajamo. Strokovna služba je že lani pripravila 12 različnih pravilnikov in poslovnikov s tega področja. Vsi ti akti čakajo na potrebno verifikacijo pristojnih samoupravnih organov, kar pa še ni bilo opravljeno zaradi objektivnih in subjektivnih razlogov. Pri celotnem delovanju na področju DS moti ta pomanjkljivost le s tem, da pristojni organi v TOZD in DS pri sestavljanju varnostnih programov nimajo potrebne jasnejše predstave in orientacije, kar bi bilo še bolj potrebno pri sestavi varnostnih ocen.

Posebno vlogo v delovanju družbene samozastite ima **narodna zaščita**. O tem novem pojmu bo več napisano v naslednji številki našega glasila, zato omenjam le naslednje:

Narodna zaščita je specifična organizirana oblika uresničevanja določenih pravic in dolžnosti delovnih ljudi in občanov s področja družbene samozastite. S tem je jasno povedano, da je narodna zaščita le del družbene samozastite, t. j. njen fizični odraz, ne pa posebna organizacija zunaj sistema družbene samozastite, najmanj pa podaljšana roka organov za notranje zadeve ali drugih podobnih organov. Mešanje pojmov o družbeni samozastiti, narodni zaščiti in še drugih, zlasti pa nepoznavanje celotne vloge in pomena DS, dalje narodne zaščite in oseb z »rdečimi trakovi« in njihovih nalog je odraz dosedanje pomanjkljive informiranosti, osveščenosti in zavesti. Res je, da na tem področju čaka še ogromno dela, lotili pa se ga bomo takoj po izdelavi varnostnih programov po vseh TOZD in DS. To akcijo si zamišljamo z uvedbo stalne rubrike o družbeni samozastiti v našem glasilu, z organiziranjem seminarjev za načelnike in ločeno za pripadnike narodne zaščite ter s prirejanjem občasnih predavanj za ostale strukture v naši delovni skupnosti.

Menim, da bi v tem smislu koristno uporabili vsak zbor, bodisi po družbenopolitični liniji ali samoupravni plati za razpravo, pojasnjevanje in tolmačenje vloge in pomena DS z vsemi njenimi dejavnostmi. Z naštetimi oblikami in še drugimi možnimi in nomenjenimi bomo uspeli sčasoma dvigniti našo **varnostno kulturo** na tako raven, da bomo v pravem smislu osveščeni in zavestni pristopili k izvajanju nalog na področju DS in s tem tudi s te strani uresničevali pravice in dolžnosti, ki nam jih dajejo že uvodoma omenjeni ustavni in zakonski predpisi.

Ne bo odveč, če v teh razmišljanjih omenim tudi vlogo in naloge družbenopolitičnih dejavnikov v naši delovni skupnosti na področju družbene samozastite.

Mislím, da ni dovolj, da so med člani odborov za ljudsko obrambo in družbeno samozastito (LODS), ki imajo po TOZD in DS

na področju DS zakonsko določene naloge in pooblastila, tudi predstavniki ZK, sindikata in mladine. Razprave o DS bodo morale biti v večji meri prisotne tudi na sestankih osnovnih organizacij ZK, sindikalnih podružnic in mladine. Najbrž ne bom povedal nič novega, če rečem, da bodo

PREDSTAVLJAMO NAŠEGA INOVATORJA:

Od rojstva železar

V modelni mizarni smo za kratek razgovor poprosili **Ernesta Pušnika**, delovodjo za izdelavo kovinskih modelov. Tovarišu Pušniku smo najprej postavili vprašanje, kdaj je pričel delati v železarni in koliko časa je že delovodja. Odgovoril je takole:

»Kdaj sem pričel delati v železarni, bi težko odgovoril. Rodil sem se v hiši, kjer so pred letom dni porušili železarski dimnik. Vso svojo mladost sem preživeljal z delavci in nekaterim, kot so že pokojni Jug, Ditinger in Steharnik, redno prinašal čez plot kruh in mošt. V prostorih (bratovski skladišči), kjer sem preživeljal mladost, je ustvarjal in delal že Prežihov Voranc. Mladega človeka oblikuje okolje in je vplivalo tudi name. Vzljudil sem delo železarja, še bolj pa delo modelarja.

Ernest Pušnik

Po odsluženju vojaškega roka sem se zaposlil v modelni mizarni kot ključavničar. Z velikim veseljem sem opravljal to delo in z velikim spoštovanjem prisluhnil besedam tovarišev Gradišnika, pokojnega Gamsa in Cvetka. Ti so mi vcepili misel: »delaj, ustvarjaj in izpopolnjuj se!« Ves čas sem se izpopolnjeval v modelarsko livarski stroki. Tako sem leta 1964 postal delovodja modelarstva v ključavničarski stroki.

»Kaj vas je privedlo do tega, da ste pričeli razmišljati o inovacijski dejavnosti. Katera je bila vaša prva izboljšava?«

»Samo delo narekuje delavcu, da je treba storiti in ustvariti čim več, čim boljše, s čim več

zadeve na področju DS hitro in uspešno krenile naprej le z pospešenim in učinkovitejšim delovanjem vseh samoupravnih, družbenopolitičnih, individualno — poslovnih ter strokovnih struktur v naši delovni organizaciji.

Roman Kogelnik

in uspešnejšo produktivnost. Obremenjuje pa ga po mojem mnenju dolga pot do uveljavljanja inovacije. Vprašam: kdo je odgovoren za korist delovne organizacije, da inovatorja ne obremenjuje prijava inovacije?«

»Kaj menite o nagrajevanju za delo inovatorjev?«

»Mojo prvo izboljšavo je komisija sprejela z nerazumevanjem. Na mojo pritožbo, ali komisija misli, da bo večja korist za TOZD jeklovarne in manj prihranka za komisijo, so mi delo inovatorja priznali in nagradili. Drugo izboljšavo je komisija sprejela z večjim razumevanjem. Takrat so mi tudi napisali: izboljšava je v veliko korist TOZD jeklovarne in naj prejme inovator primerno nagrado za opravljeno delo.«

»Kaj bi ob tej priložnosti želeli povedati svojim sodelavcem glede uveljavljanja tehničnih izboljšav?«

»Vsak delavec naj ob delu razmišlja o tehnični izboljšavi za večjo produktivnost in po svojih močeh naj išče možnost izboljšati dejavnost, ki jo opravlja, v korist vseh delavcev železarne.«

F. Rotar

ZA DRUGAČNO POJMOVANJE VLOGE DRUŽBENOPOLITIČNIH ORGANIZACIJ

V železarni smo z reorganizacijo, s tem da smo v vseh tozdih in delovni skupnostih oblikovali osnovne organizacije ZK, sindikalno in mladinsko organizacijo, vzpostavili primerno formalno osnovo za politično delovanje. Reorganizacija je v odnosu na staro stanje nesporno že dala določene rezultate, ki pa še daleč niso takšni, kot smo jih pričakovali. To se je pokazalo zlasti pri analiziranju februar-ske prekinitev dela.

Vloge posameznih družbenopolitičnih organizacij pri graditvi in utrjevanju samoupravnega socialističnega sistema so seveda objektivno zelo različne, osnovni cilj, za katerega si morajo prizadevati, pa je isti. Različne so tudi detajlne oblike organiziranosti in metode dela. Za vse pa velja, da morajo kar najhitreje prekiniti z vsemi oblikami furmskega dela, ki je bilo ponekod bolj, po drugod pa manj prisotno.

Zveza komunistov prihaja v obdobje po osmem kongresu ZKS in pred XI. kongresom ZKJ še zlasti v situacijo, da intenzivno analizira svoje dosedanje delovanje. Kongresni dokumenti prinašajo nove oblike organiziranosti in nove metode dela, večjo odgovornost in splošno angažiranost vsakega posameznega člana ter organizacije kot celote. Aktiviranje članstva, ki, resnici na ljubo, doslej marsikdaj ni bilo dovolj aktivno, pa je vse prej kot lahka naloga. Osnovna pomanjkljivost, ki jo opažamo pri mnogih komunistih, je sorazmerno nizka stopnja idejnopoličnega znanja. Pozitivna je vzpodbuda, po kateri smo v zadnjem času pristopili k razvijanju raznih oblik marksističnega izobraževanja. V preteklosti je bilo to izobraževanje v celoti zanemarjeno. Zamujenega pa se ne da čez noč popraviti.

Ob tem pa ne moremo mimo kritične ugotovitve, da smo se mimo organiziranih oblik komunisti dolžni sami vsestransko izobraževati in da tega spet še daleč ne počnemo v zadostni meri. Običajno se razpravljajo o teoretičnih vprašanjih zavrača z »obrazložitvijo«, češ: »kaj bomo filozofirali,« ali »pustimo teoretična vprašanja drugim, mi pa se raje lotimo konkretnih življenjskih vprašanj, kot so OD, proizvodna problematika« ali podobno.

Zelimo torej razpravljati o nekaterih vprašanjih, o katerih sicer moramo razpravljati, vendar brez idejne osnove, izključno iz samih svojih znanj in spoznanj, pri čemer pridejo običajno do izraza zgolj subjektivni ali ožji interesi nasploh. Pa tudi če je razprava celovita in objektivna, dejansko ne gre za politično akcijo, temveč bolj za opredeljevanje do čisto konkretnega vprašanja, kot da nismo politična organizacija, temveč samoupravni organ. Niti Zveza komunistov niti druge družbenopolitične organizacije ne smejo in ne morejo obstajati in delovati kot paralelna institucija organom samoupravljanja. Dejansko se to v nekaterih sredinah dogaja, čeprav tega najbrž večina ne

bi hotela priznati. Sicer pa se tega dejstva po večini sploh ne zavedamo. Eden od dokazov, da je tako, je zahteva, naj se pred vsako samoupravno akcijo sestanejo in opredelijo tudi družbenopolitične organizacije. Če je potrebno, da se članstvo osnovne organizacije ZK do vsakega vprašanja sproti opredeljuje, bi to pomenilo, da sicer nima konkretne usmeritve do urejanja pomembnejših vprašanj razvoja; pomeni lahko tudi, da je članstvo precej dezorientirano in lahko zapade vplivu demagogov, zlasti kadar gre za anarholiberalistične tendence, kot se je to v nekaterih sredinah pokazalo ob zadnji prekinitvi dela v železarni.

Ne bi sicer smeli stvari idealizirati, ker smo živi udeleženci hitrih in bistvu radikalnih sprememb v družbi kot celoti ter misliti, da bomo v enkratno ugotovitvijo ter s kritiko in samokritiko čez noč vse dosegli. Gre torej za razmišljanja o neki bolj smotrni zasnovi političnega dela v bodoče, ki mora temeljiti na rastoči zavesti predstavnikov subjektivnih sil. Zavest le-teh in tudi drugih delavcev, ki se borijo za iste cilje, pa ne raste sama od sebe. Stopnja zavesti posameznega delavca ali občana je nujno pogojena z dejanskim položajem posameznika v temeljni organizaciji ali kjerkoli že živi in dela. Dejanskega položaja delavca v tozda pa spet ne dokazujejo verbalne izjave o enakopravnosti in enakih pravicah samoupravljanja vseh in vsakogar, temveč učinkovito izgrajevanje in dosledno izvajanje sistema materialnega in moralnega stimuliranja delavcev v združenem delu. Da, tudi moralnega stimuliranja, o katerem do sedaj še nismo spregovorili, pa bi vsaj v Zvezi komunistov slejkoprej morali.

J. Dežman

Razvoj vrtalnih kladiv v zadnjih letih

Poraba komprimiranega zraka pri vrtnanju s pnevmatičnimi vrtalnimi kladivi je zelo pomembna obremenitev, predvsem zaradi nizkega faktorja izkoristka te energije. Pri tem tudi ne moremo zanemariti dejstva, da so v mnogih rudnikih izgube komprimiranega zraka zelo velike. Zaradi tega so mnoge ugledne firme že nekaj desetletij preizkušale druge načine pogona vrtalnih kladiv. Tako so se že pred nekaj desetletji pojavila prva električna udarna kladiva, ki pa niso dala pričakovanih oziroma zaželenih rezultatov.

V zadnjih nekaj letih pa so se poizkusi povsem preorientirali na hidravlični pogon vrtalnih kladiv, in če uspehe cenimo po objavljenih rezultatih vrtnanja, moramo priznati, da pomenijo nova hidravlična kladiva pravo revolucijo na tem področju. Pri tem ne gre za osamljene rezultate ene same firme. Dobra in uspela hidravlična kladiva nudijo skoraj vsi pomembni proizvajalci pnevmatičnega orodja.

Ker je postala tudi Železarna Ravne pomemben proizvajalec kvalitetnega pnevmatičnega orodja, moram pojasniti, da gre zaenkrat pri novih hidravličnih kladivih le za težka kladiva za lafetni jumbo, ki jih Železarna Ravne ne proizvaja, vendar pa osebno ne izključujem možnosti hidravličnega pogona tudi za kladiva srednje teže.

Prednosti hidravličnih kladiv so izredne. Čeprav bazira ta ocena le na objavljenih rezultatih vrtnanja, ni mogoče dvomiti o uspehu novih hidravličnih vrtalnih kladiv. Prednosti so:

— Nizka specifična poraba električne energije, ki znaša le 25 do 30% energije, ki je potrebna za ekvivalentno pnevmatično vrtalno kladivo.

— Izredno visok učinek vrtnanja. Navajam le dva rezultata:

Firma Atlas Copco trdi, da so s hidravličnim vrtalnim kladivom tipa COP 1038 dosegli v granitu učinek 1,60 m/min za vrtino \varnothing 51 milimetra. Atlas Copco navaja, da je to rezultat, ki je vreden vpisa v znano GUINNESS-ovo knjigo rekordov!

Druga znana švedska firma LINDEN-ALIMAK, ki je v zadnjih 10 letih začela s proizvodnjo pnevmatičnega orodja in ki je na tem področju v kratkem času dosegla zelo dobre rezultate, je objavila naslednje rezultate vrtnanja v granitu:

S hidravličnim kladivom ALI-DRILL AD-101, teže 100 kg, so dosegli v granitu hitrost penetracije 1,90 m/min.

Razlogov za tako izredne učinke je več:

— Vsa nova hidravlična vrtalna kladiva imajo izredno visoko število udarcev, tj. od 3000 do 3400 v minuti.

— Kladiva delajo z izredno visokim pritiskom olja, tj. do 250 kp/cm².

— Vsa kladiva imajo neodvisno izpiranje z vodo, ki ima pritisk 12 kp/cm².

— Vsa kladiva imajo poseben pogon za rotacijo drogovja, ki lahko poljubno varira od 0 do 230 obr./min.

— Seveda je moč udarcev bata mnogo večja kot pri ekvivalentnih pnevmatičnih kladivih. Zaradi tega uporabljajo vsi težje vrtalno drogovje, in sicer najmanj 1", ali pa celo 1—1/2".

Od uglednih firm, ki so uspela s konstrukcijo novih hidravličnih vrtalnih kladiv, navajam le nekatera:

— ATLAS COPCO objavlja rezultate za zadnja 4 leta in trdi, da so v tem času mnoga hidravlična kladiva zavrtala prek 200.000 m vrtin po kladivu. Firma trdi, da ima registriran primer, ko je hidravlično kladivo zavrtalo

55.000 m vrtin brez vsake zamenjave katerega koli rezervnega dela!

— LINDEN-ALIMAK AB daje rezultate vrtnanja za hidravlično vrtalno kladivo ALIDRILL AD-101, ki so jih dosegli leta 1976.

— Finska firma TAMROCK je dala na tržišče že nekaj tipov težkih hidravličnih vrtalnih kladiv.

— Od ostalih firm naj omenim še francosko firmo SECOMA, ki je izdelala jumbo s hidravličnim vrtalnim kladivom za profile 2 x 2 m do 4 x 4 m, kakor tudi večji jumbo za profile do 7 m višine.

Med ameriškimi firmami je potrebno omeniti predvsem INGERSOLL-RAND.

Kakor sem že uvodoma omenil, pokrivajo danes hidravlična vrtalna kladiva le tisto področje, ki ga Železarna Ravne ne obdeluje. To so težka hidravlična kladiva, montirana na hidravličnih lafetnih ročicah, ki so primerna za vrtnanje večjih jamskih komunikacij; no SECOMA je že izdelala jumbo za minimalni profil 2 x 2 metra.

Mišljenja sem, da gre zaenkrat razvoj hidravličnih vrtalnih kladiv izključno na račun ekvivalentnih težkih pnevmatičnih kladiv, vendar pa ne izključujem možnosti prodora hidravličnih kladiv tudi na polje srednje težkih vrtalnih kladiv.

Tržišče lahkinih in srednje težkih vrtalnih kladiv na pnevmatični

pogon je trenutno še zelo perspektivno in ni videti ogroženo ne doma, niti v inozemstvu.

Železarna Ravne je na področju pnevmatičnega orodja dosegla zavirljive rezultate. Posebna za sluga za ta ugled imata pnevmatični kladivi RK 21 in RK 28, saj smo s paralelnimi poizkusi vrtnanja ugotovili, da ta kladiva ne zaostajajo za najboljšimi izdelki drugih renomiranih firm.

Kljub temu pa bi morala razvojna služba Železarne Ravne posvetiti več pozornosti izrednim dosežkom hidravličnih kladiv, posebno še če ima železarna namen, da začne z izdelavo vsaj enega tipa lafetnega jumba za vrtnanje profilov od 2 do 4 m višine, ki so v naših rudnikih zelo pogosti. Pri tem moram poudariti, da so vse firme, ki so izdelale hidravlična vrtalna kladiva, montirale ta kladiva na jumbo za ustrezna pnevmatična kladiva.

Pri tem ne izključujem možnosti sodelovanja s kakšnim renomiranim inozemskim partnerjem, še posebno, ker je danes izbira partnerja mnogo lažja kakor pred leti. Nekateri nove firme, kakor npr. LINDEN-ALIMAK in TAMROCK so namreč že dosegle raven kvalitete svojih izdelkov, kakor so jo imele do nedavno le vodilne firme na tem polju, kakor npr. ATLAS COPCO, INGERSOLL-RAND in GARDNER DENVER.

Ing. Viktor Sošič

Stanovanjska politika — neizčrpen vir polemiziranja

Kako lahko pride mlada družina do stanovanja?

Mlade družine običajno nimajo stanovanja in žive pri enih ali drugih starših ostalih sorodnikih ali pa si priskrbijo najemniško stanovanje, ki je često v precej slabem stanju. Pravica do uveljavljanja potrebe po »lastnem« stanovanju je z ustavo SFRJ zagotovljena vsem državljanom, vendar kaže, da je zagotovljena samo pravica, s stanovanjem je pa že dosti težje. Običajno uveljavljanje potreb poteka po petih ustaljenih možnostih:

1. prosilec prosi za stanovanje pri delovni organizaciji, v kateri združuje svoje delo ali pa ga šele bo združeval (predhodno in naknadno uveljavljanje);

2. prosilec prosi za stanovanje pri skladu družbene pomoči SSS v občini ali krajevni skupnosti, kjer prebiva ali namerava prebiti — tudi predhodno ali naknadno uveljavljanje;

3. prosilec s pomočjo kreditov (ali brez) individualno gradi;

Ravenska razglednica

Plin je, plina ni

4. prosilec individualno kupuje stanovanje — zgrajeno za tržišče;
5. prosilec podeduje stanovanje, ko starši dogradijo in se preselijo v svoje stanovanje.

Od opisanih načinov sta najbolj oblegana prva dva, saj so ostali vezani na večje finančne sposobnosti posameznika.

V delovni organizaciji strokovna služba zbere prošnje vseh prosilcev ter v skladu s samoupravno sprejetim pravilnikom o delitvi stanovanj izdela prednostno listo — se pravi, da prosilce razvrsti po vrstnem redu na bolj in manj potrebne in v skladu s takšno listo tudi dodeljuje stanovanja, ki jih je navadno vsaj desetkrat manj kot prosilcev. Pri izdelavi prednostne liste v večini primerov še vedno pri kriterijih upoštevajo delovno dobo v organizaciji, poprečni osebni dohodek prosilca, število družinskih članov in razmere, v katerih prosilec prebiva. Napisano pravilo ne ve ljga edino v primerih, kadar gre za kadrovska stanovanja — tu še vedno odloča potreba po kadrih — glede na izobrazbeno strukturo. Predvsem največje težave ob stanovanjski problematiki nastajajo v manjših organizacijah, ki z majhnim številom zaposlenih in s tem tudi z nižjo vsoto prispevkov, ne uspevajo zagotavljati približnega reševanja stanovanjskih vprašanj.

Običajno v takšnih organizacijah tudi planiranje v stanovanjski izgradnji ni postavljeno na realna tla ali pa celo plani sploh niso izdelani.

Nekoliko drugače je z reševanjem stanovanjske problematike pri skladu družbene pomoči, saj sklad dodeljuje stanovanja mladim družinam, materam samohranilkam, upokojencem in socialno ogroženim družinam. Sklad družbene pomoči dodeljuje stanovanja po naslednjih kriterijih:

- doba bivanja prosilca v občini;
- doba bivanja zakonskega partnerja v občini;
- doba zaposlitve prosilca in zakonskega partnerja v občini;
- poprečni mesečni osebni dohodek na člana družine;
- razmere bivanja prosilčeve družine;
- zdravstveno stanje idr.

Tudi pri skladu družbene pomoči je prosilec najmanj desetkrat več kot stanovanj. Prosilci so prav tako razporejeni na prednostno listo. Izredno zanimivo je dejstvo, da se vrstni red po petnajstem mestu bistveno od delitve

do delitve ne spreminja, saj se po sleherni delitvi vedno najde nekaj novih prosilcev, ki žive v bistveno slabših pogojih od tistih, ki so na listi že dalj časa. Toda, ali resnično žive v težjih razmerah?

Večina ne. Prav zaradi tega je pomembno raziskati te pogoje in se končno do njih opredeliti.

Znano je že, da v starejših naseljih obstaja nekaj zgradb, ki bi jih bilo najbolje porušiti, da s svojim videzom ne bi več onesnaževale okolja, pa ne samo z videzom — tudi z namenom.

Lastniki teh stanovanj namreč zelo radi oddajajo v najem dele zgradb, saj na ta način pridejo do dodatnega vira dohodka brez napore in hkrati podnajemnikom pomagajo hitreje reševati njihovo stanovanjsko vprašanje. Precej jih je že bilo, ki so na ta način prišli do novega stanovanja pri skladu družbene pomoči.

V takšnih primerih je tudi očitna nedodelanost dokumentov, s pomočjo katerih se rešuje stanovanjska problematika. Mlade družine v svoji iznajdljivosti običajno najemajo vse mogoče prostore, jih za silo opremijo, kdaj pa kdaj pogledajo vanje in v večini primerov še naprej žive pri starših ali kakorkoli drugače v boljših pogojih. Pri komisijskem pregledu uradnega stanovanja je vedno ugotovljeno, da je prostornina stanovanja pod vsakimi kriteriji, da v prostoru ni vodovoda, morda celo elektrike, sanitarij in kdove kakšne pomanjkljivosti so še zapisane v zapisnikih. Po zaslugi tako celovite ocene, ki točno ustreza pravilnikom, pride prosilec kaj hitro do visokega števila točk in torej tudi visoko na prednostno listo.

Takšna metoda seveda niti malo ni poštena do ostalih prosilcev, še posebej takrat ne, če moramo ugotoviti, da se takšnih ukrepov poslužujejo predvsem tisti, ki bore malo koristnega storijo za širšo družbeno skupnost — ali pa celo nič. Toda koga to zanima, ki je že na tak ali kakšen koli drugačen način prišel do stanovanja!

Tudi v teh primerih samoupravna stanovanjska skupnost ne zasluži preglasne hvale, saj ni storila prav nič, da bi takšna obnašanja posameznikov omejila ali pa lastnikom starejših, za bivanje neprimernih stanovanj s komisijskim ogledom uradno onemogočila sklepanje podnajemniških pogodb in oddajanje prostih kapacitet.

S tem načinom, ki sam po sebi ne zahteva ne vem kako težkega

dela, razen da se je zanj treba premakniti iz pisarniških prostorov, bi na učinkovit način odpravili izkoriščevalska nagnjenja brezobzirnih posameznikov.

Ob koncu je treba tudi priznati, da nekaterih občanov takšno pisanje prav gotovo ne zanima, da so celo takšni, ki jim je odvratno,

vendar so tudi takšni, ki jih predlogi, sistemske rešitve ali polemika zanimajo. Zaradi tega je tudi logično, da bomo še naprej kdaj pa kdaj lahko prebrali kaj s tega občutljivega področja, pa čeprav v zamero nekaterim ki se upravičeno lahko čutijo prizadete.

Stane Bodner

OB 100-LETNICI ROJSTVA ZOFKE KVEDROVE

Na RK SZDL so sklenili svečano obeležiti 100-letnico rojstva slovenske pisateljice Zofke Kvedrove, ki bo 22. aprila letos. V zgodovino jugoslovanskega delavskega gibanja sodi, zato je treba njeno delo primerno osvetliti.

Rodila se je leta 1878 v Ljubljani, odraščala pa v eni najbolj osamljenih vasi na Slovenskem, v Loškem potoku. Od tod so našli ljudje odhajali na tuje — v Ameriko, Nemčijo, pač tja, kjer so ponujali večji kos kruha.

Neznosne domače razmere, kjer je gospodarila pijača, so jo zgodaj pognale v svet. Za popotnico

BRANJE:

Zofka Kvedrova
(odlomek)

Bilo je naravnost neumljivo. Osemnajst let je bila stara, tri mesece omožena, lepa, krasna, njen mož je bil bogataš in le malce v letih in debeljušen, da se je komaj videlo. Skočila je v vodo. Kar tako neki dan, brez pisem, brez scen. Prav nič se ni čulo o kakšni tajni, prepovedani ljubezni, o kakšni drugi, skrivni nesreči. Ošla je iz salona, vprav, ko so se gostje poslavljali, in šele drugi dan so jo našli v vodi pri jezcu. Njen mož ni razumel in ne sorodniki ne znanci — nihče...

Ali da, da...
Nekatere mlade, lepe žene malce priletnih, debeljušnih, bogatih gospodov so razumele...

so ji bile grenke izkušnje, toda Zofka ni bila ena tistih, v usodo vdanih žena. Spopadala se je z življenjem, rinila se je skozenj, kadar so jo klestile krivice, ves ta boj pa izpisala v svojih delih preprosto in odkrito, predvsem pa s srcem, ki pač zmeraj odseva tudi navičnost in idealizem.

V Pragi je izdala svojo prvo knjigo »Misterij žene«, zbirko drobnih črtic, ki odkrivajo bolečine kmečkih, delavskih in mestnih žensk. Slo ji je za to, da bi bilo moč iz njenih del razumeti podrejeno usodo ženske v družini in družbi, njih izkoriščano, zapostavljeno in poniževano življenje, ko je ženska lahko bila le dekla očetu, bratu, možu in svojim otrokom pa tujim moškim. Lahko so jo zasramovali in podcenjevali prav tisti, ki so ji določili tako vlogo. In kakšna ironija, da se je ona sama, ta ista Zofka, ki se je bojevala za osvoboditev žene, zlomila z lastno življenjsko usodo!

Ves čas, odkar je zapustila Ljubljano in Trst, je živela od pisateljevanja. Njena skrb za Slovenec niti v tujini ni usahnila. Še v Pragi je urejala slovensko glasilo Domači prijatelj, v katerem je tudi našemu Prežihju objavila prve črtice.

Dela Zofke Kvedrove so obtožba naše meščanske in malomeščanske neodgovornosti, so krič žene proti vsemu nasilju nad njo. Pa sto let po njenem rojstvu vsega tega tudi še nismo premagali, zato ostaja njeno delo aktualno.

Z. S.

Misterij žene

Ali molčale so.
Molčale so, kakor mrtve, gluhe stene njihovih spalnic, ob katerih se je zaganjal neskončen, tih, brezglasen stud, molčale so, kakor zrak, ki so vanj dihale svoj neizmerni, potuhnjeni gnus...

Molčale so, oblačile se v svilo in vesile nase zlato in dragotinske zakaj voda je globoka in smrt tako strašna!

Prišla je iz šole. Sedem let je bila stara.

»Pojdi zibat!« ji je dejala mati.
»Tonček gre lahko na dvorišče.«
Tonček se je šel na dvorišče igrati, ona je zibala najmlajšega brata. Njen prosti čas...

Prišla je domov. Bila je stara dvanajst let — po hišah je raznašala časnike. Pri materi v kuhinji je sedel Tonček. Tonček je služil pri peku in raznašal zemlje.

»Raznesi ti v naši ulici pecivo,« ji je dejala mati. »Tonček naj se nekoliko pogreje.« Bila je namreč zima.

In ona je vzela košek in šla zopet ven v zimo, da se Tonček lahko pogreje... Njen prosti čas...

Prišla je iz tovarne. Devetnajst let ji je bilo. Po dvanajst ur na dan je bila v tovarni.

»Skuhaj nam večerjo, lačni smo,« je dejal oče. Matere ni bilo več — umrla je bila.

Ona je šla in skuhala večerjo za očeta in brata in zase. Pri večerji je dejal oče:

»Jutri je nedelja, zašij mojo obleko za delavnik.«

»Pa še najino pokrpaj,« sta se oglasila brata.

Drugi dan so oče in brata pili v krčmi. Treba se malo pokrepčati... Ona je sedela doma in jim krpala raztrgane suknje. Njen prosti čas...

Prišla je domov. Bila je omožena, imela je dva majhna otroka: nekaj mesecev in dve leti...

Mož je hodil v tovarno, ona je stregla po hišah dopoldne, popoldne je pazila na svoja dva otroka in na tri male od sosede, ki je popoldne gladila po hišah perilo...

Pazila je na otroke in plela nogavice za prodaj... Ni vedela, kdaj je njen prosti čas, ali dopoldne, kadar leta umivat in pospravljat od hiše do hiše, ali popoldne, kadar sedi doma in plete nogavice in ne sme vzeti svojih

otrok v naročje, da se ne zamudi... Niti male, smešne, dveletne deklice ne, ki je že poskušala zibati ji dojenca...

Njen prosti čas...?!?!...

Bil je eden onih stotisočerih... Idealist je bil. Brez prestanka je fantaziral o svoji mladi, krasni ljubici.

»Vidite, ona je zame tako visoka, tako sveta... Nobena nepoštljiva misel o njej se ni rodila v moji duši!...«

Poslušala sem ga in se nasmehnila.

»Kak idealist ti je,« sem mislila in bilo mi je nekako dobro — lepo v srcu.

Zadnjič je mnogo govoril o sebi. Vse je povedal. Koliko denarja je že zabil v razvpitih hišah...

»Za božjo voljo, in vi ste zaljubljeni idealno?!«

»No, da, to je povsem nekaj drugega.«

»Vi ste zaljubljeni in še zahajate tja?!«

»No, da, kaj potem! Vsi delamo tako. In končno, kaj pa naj delamo?! V tistem našem primorskem gnezdu ni nič družbe, nič zabave, torej... To je čisto naravno,« je dejal z neprimerljivo ravnodušnostjo. Videlo se mu je na obrazu, kako je miren...

»A vaša draga?!...«

»Ona je zame tako visoka, tako sveta...!« Bil je ves razvnet in navdušen.

V srcu me je bolelo.

Kaj smo ženske takšnim stotisočerim moškim?

Angel ali zver.

Le človek ne.

Franc Boštjan, Pri branju, olje

družbe ter se tragično razbije. Therese je zaničevala množice in postave. Želela je živeti le po svojem srcu, zato je hladnokrvno odstranila oviro, ki ji je kratila pravico imeti otroka s človekom, ki ga je ljubila. Svojega dejanja se ni nikoli kesala, njegovega pomena pa se je zavedla šele dosti kasneje.

Timo K. Mukka, Zemlja je pregrešna pesem, roman. PZ, Ms, 150 din, 231 str.

Pisatelj predstavlja svojo finsko domovino. S klenim, epsko močnim jezikom popisuje življenje v preprosti vasi, ki pa ni veliko drugačna kot katerakoli druga kjerkoli na svetu. Zgodba je pretresljiva pripoved o elementarni ljubezni in življenju, ki nam razkriva nove razsežnosti in novo okolje daljnega severa.

(Po knjigi 77)

ŠE O POPUSTIH

Kaže, da smo se že navadili na razne oblike nudenja blaga potrošnikom. Trgovina se poslužuje različnih oblik ponudbe in reklama ji je v veliko pomoč. Ena od pogostnih oblik ponudbe so razprodaje s popusti v cenah. Visoke cene in podražitve prizadevajo predvsem občane z manjšo kupno močjo. Tudi potrebe posa-

meznika in družine se skozi življenje menjajo, saj družina z nepreskrbljenimi otroki težje prenaša podražitve kot tisti, ki skrbi le zase. Razumljivo je, da tisti, ki breme življenjskih stroškov težje prenaša, bolj cení vsak dinar in bo dobro premislil, kdaj, kako in kje ga bo potrošil.

Menim, da je pri nas precej ljudi, ki se razvešale vsake pocenitve in željno čakajo razprodaje po znižanih cenah. Pri takšnem nakupu si lahko posameznik ali družina z manjšimi dohodki privoščijo nakup konfekcije, obutve in drugih vabljivih stvari, katerih sicer ne bi kupili. Če je blago kvalitetno, se nakupa na razpoda-ji ni sramovati, kajti še včera bi mogoče isto stvar kupili znatno dražje, pa danes ceneje kupljeno ravno tako uporabljamo in jo bomo uporabljali, dokler nam bo ustrezala. Prijateljem, ki so pred kratkim enako stvar kupili dražje, se seveda ne bomo hvalili, da smo jo dobili ceneje. Tudi drugim ljudem bomo zamolčali. Morda bi kdo iz nevoščljivosti celo protestiral proti popustom in govoril o enakih oblekah, ki jih nosimo, o navlakih, ki se nabira doma, in podobno, čeravno smo v službi večinoma eni v belih, drugi v modrih in črnih delovnih oblačilih. Tudi uniformiranih kavbojki se ne moremo odreči niti v službi niti doma.

Logično je, da se tovarne in trgovine včasih hočejo znebiti neposrečenih izdelkov ali stvari, ki že dalj časa ležijo na policah in v skladiščih, kar seveda tudi stane. Proizvodna podjetja tudi menjajo programe, da bi predrugačila izdelke in spremenila ceno. Razprodaja prejšnjih izdelkov je način, kako priti vsaj do manjšega dohodka in pokritja izgube. Kako takšne izdelke prodati, je seveda odvisno od reklame in sposobnosti prodajalcev, a največja vaba so popusti in prodajni ceni, ki pritegnejo množico kupcev. Kar zadeva kupce, pa je po mojem mnenju boljše, da kupujejo naše izdelke s popustom, kot pa da nosijo doma prislužene denarje čez mejo, da bi tam podobne stvari ceneje kupovali. Tudi vsakršno uvoženo hrano vidimo v naših trgovinah in zakaj bi jo potem hodili kupovat drugam, če jo lahko s popustom dobimo pri nas?

S KNJIŽNE POLICE

Domača dela

Božidar Debenjak, Vstop v marksistično filozofijo, ČZP Komunist, Lj., 160 str, 70 din.

Gre za delo, ki ga velja kot prvega vzeti v roke pri študiju marksizma. Knjiga je razdeljena na tri dele. Prvi piše o filozofskih virih marksizma, predvsem o klasični nemški filozofiji, mislecih med Heglom in Marxom ter o treh neposrednih virih marksizma: nemški klasični filozofiji, utopičnem socializmu in politični ekonomiji. Drugi del posreduje glavne Marxove in Engelsove misli, tretji del pa govori o poteh in stranpoteh marksistične nauka.

Edvard Kocbek, Krog navznoter, SM, Lj., 246 str, 130 din.

V knjigi zbrani potopisno — esejski spisi dajejo zaokroženo podobo o Kocbekovi meditativni naravi, o njegovem izvornem pričevanju in razgledovanju po stvarih časa in sveta. Te spise posebej odlikuje stilistična izbranost in slikovitost.

Karel Grabeljšek, Nioba, roman. PK, Lj., 190 str., 160 din.

Osrednja osebnost pričujočega romana je pripovedovalka svoje pretresljive življenjske zgodbe — stara Knezovka, vdova po nekoč premožnem gruntarju in mati osmih otrok, ki pa je na smrtni postelji ostala povsem sama. Roman Nioba predstavlja nenavadno globoko in pretresljivo upodobitev naše kmečke matere.

Prevodi.

Willi Heinrich, Prgišče nebes, roman. Zo, Mb., 427 str, 220 din.

Knjigo lahko uvrščamo med uspešnice, saj je bila v Nemčiji na seznamu najbolj prodajanih knjig. Zgodba pripoveduje o zakonolomstvu o problematiki, ki ob takih primerih nastaja. V knjigi je tudi vse polno strastnih erotičnih opisov, vendar ostaja avtor v mejah, predvsem pa želi biti pravičen do vseh junakov bodisi negativnih ali pozitivnih.

John Knittel, Therese Etienne, roman. ZO, Mb., 447 str., 200 din.

Therese Etienne je povest o usodni strasti, ki zadene z vso silo v oviro moralnih temeljev sveta in

LIKOVNA VEST

V ravenskem Likovnem salonu je bila od 31. marca do 9. aprila razstava del akad. kiparjev Viktorja Gojkoviča in Vojka Štuhca ter akad. slikarja in grafika Petra Vernika. Vsi trije so pripadniki iste generacije in so kljub udeležbi na številnih skupinskih razstavah ter jasno izraženim umetniškim stremljenjem vendarle še v tisti srečni fazi ustvarjanja, ko so človeku odprte vse poti in dane vse možnosti, da iz talenta, znanja in izkušenj zgradi tak ali drugačen umetniški svet.

Razstava spada med tiste, ob katerih se najlaže krešejo mnenja ter razčiščujejo pojmi, s tem pa se tudi širi poznavanje likovne umetnosti nasploh.

-k

Zavedati se bi morali dejstva, da mora tudi naš delovni človek delati in nekomu svoj izdelek prodati. Prezreti ni, da po nakupu vsakdanjih potrebščin še radi prihranimo kaj denarja za lastno prevozno sredstvo, ki ni poceni. Tudi knjig in časopisov se ne moremo odreči. Popusti v cenah so torej za dolčeno kategorijo prebivalstva dobra stvar in jih ni kritizirati. Žal nimamo vsi nadporečno visokih dohodkov, da bi se lahko po nakupu snobovsko pohvalili, da je »moja obleka boljša zato, ker je stala 100 tisočakov več in je bila kupljena v posebni trgovini«. Naš občan naj bi se po smotnem nakupu pohvalil, da je kupil dobro in poceni blago!

-k

NESREČE PRI DELU V MARCU

Emil Pušnik, TOZD valjarna — pri spuščanju pokrova vertikalne glave ga je stisnilo za kazalec desne roke.

Franc Pavlič III., TOZD jeklar — pri zalaganju peči ASEA z odpadnim železom mu je brizgnilo tekoče jeklo za vrat in v oko.

Srečko Urnat, TOZD jekloli — pri avtogemem rezanju ulitkov se mu je eden skotalil na levo nogo ter mu poškodoval III. in V. prst leve noge.

Alojz Kranjc I., TOZD jekloli — pri izbujanju sponk pri livarskem okviru se je s kladivom udaril po kazalcu desne roke.

Anton Mori, TOZD kovačnica — pri brušenju kovanih prstanov si je ob vrteči se brusilni plošči obrusil kazalec leve roke.

Mirko Založnik, TOZD jekloli — pri nameščanju ulitka na delovno mizo ga je ta stisnil za palec desne roke.

Maks Šmon, TOZD jeklar — pri litju jekla v kokilo je iz ponove brizgnilo jeklo. Pri umiku se je spotaknil, pri čemer si je poškodoval desno nogo.

Mirko Rožej, TOZD jekloli — pri brušenju ulitkov je razneslo odrezilno brusilno ploščo, pri čemer mu je ta poškodovala laket desne roke.

Eva Frane, TOZD jekloli — pri brušenju ulitkov si je ob delovni mizi poškodovala prstanec leve roke.

Mira Videršnik, TOZD jekloli — pri brušenju ulitka ji je brusilna plošča stisnila kazalec leve roke ob delovno mizo ter ga ji poškodovala.

Adem Ilazi, TOZD jeklar — pri nakladanju vročih odpadkov mu je spodrsnilo, pri čemer se je opeknel po hrbtu.

Mirko Laznik, TOZD valjarna — pri adjustiranju ploščatih valjanih profilov se mu je eden skotalil na zapestje desne roke.

Mirko Krejan, TOZD kovačnica — pri prestavljanju veza odžaganih ploščatih profilov se je veriga zapela ob spodnji rob kovanca, pri dvigovanju z žerjavom pa se je vez posul, pri čemer so ga kovanci udarili po mečih leve noge.

Čepljenje proti tetanusu

Mile Božič, TOZD valjarna — pri poravnavanju gredic na stolicah je z rokavico zadel ob rob na gredici, pri čemer se mu je ena skotalila na desno roko.

Stojan Ristič, TOZD jeklar — pri zlaganju opeke mu je ena zdrsnila na roko ter mu poškodovala prstanec desne roke.

Stanko Rožej, TOZD kovačnica — pri nalaganju gredic na stolice s pomočjo električnega mostnega žerjava so se te posule ter mu poškodovala desno roko.

Štefan Rožej, TOZD kovačnica — pri razvrščanju kovanih palic se mu je ena skotalila na desno nogo ter mu poškodovala gleženj.

Ivan Berneker, TOZD kovačnica — pri sekanju kovanega profila mu je izbilo sekuro iz rok, pri čemer ga je ročaj udaril v trebuh, pri padcu pa si je poškodoval tudi glavo.

Milan Sudar, TOZD strojno gradbeno vzdrževanje — pri ravnanju kotnega železa je popustil zvar, zaradi česar se je udaril po kazalcu leve roke.

Zdravko Dobrovnik, TOZD strojno gradbeno vzdrževanje — pri odkrivanju odvodnega kanala hidrokomore v čistilnici jeklolitine mu je kovinska plošča (pokrov kanala) stisnila prstanec leve roke.

Vinko Celner, TOZD elektrotehniške storitve — med čiščenjem bakrene žice s pomočjo ščipalk ga je sodelavec vščipnil v sredinec leve roke.

Slavko Gnamuš, TOZD komerciala — po popisu jekla za odpremo je z zložaja nerodno skočil, pri čemer si je poškodoval levi kolk.

Maks Hovnik, TOZD strojno gradbeno vzdrževanje — pri demontaži odlagalnega vzvoda z osi za delovno mizo centromaskina mu je padla os na nart leve noge.

Maks Pušnik, TOZD industrijski noži — pri zalaganju nožev v žarilno peč so se noži prevrnili in mu stisnili palec leve roke.

Enci Elizabeta, TOZD rezalno orodje — pri odpremi nožev v skladišču se je na nožu urezala v kazalec desne roke.

Ludvik Krivec, TOZD stroji in deli — pri struženju ga je zadel ostružek v čelo in ga poškodoval.

Anton Breznik, TOZD pnevmatični stroji — pri izdiranju merilnega trna je zadel z desno roko ob vrteče se brusilno vreteno in se urezal.

Ernest Svetec, TOZD rezalno orodje — z roko je trčil v podajalno kolo, pri tem pa se mu je delec kroma zapičil za noht desne roke.

IVAN PUŠNIK

Dragi Vanč!

Globoko nas je pretresla in razžalostila vest, da si nas za vedno zapustil sredi cveta svojega življenja. Nemi smo sprejeli žalostno resnico, da za vedno odhajš od nas, da smo izgubili dobrega tovariša in pridnega sodelavca. Težko je razumeti usodo, ki je iztrgala družini ljubečega očeta in moža. Da, kruta je usoda in hudo je sprejeti resnico, da se za vedno poslavljamo od tebe.

Vzljubili smo te kot prijatelja, saj je bilo tvoje tovarštvo med nami plemenito. Vedno si imel za vsakega od nas lepo besedo ali dobre nasvete pri opravljanju našega skupnega dela v Železarni Ravne. V tvojih besedah je bilo čutiti toplino, ki je prihajala iz tvoje notranjosti, toplino, ki je delovala na nas blagodejno in razumevaljoče.

Rodil si se na obronkih Pohorja v kmečki družini kot drugi otrok številne družine tik pred drugo svetovno vojno. Mladost si preživljal pod okupacijo, ki ti je vtisnila tegobe takratnega časa. Vsa svoja mladostna leta si preživel na očetovi kmetiji, kjer si moral trdo delati, in kot si nam pripovedoval, si to delo rad opravljal. Da bi si izboljšal gmotni položaj, si se leta 1963 zaposlil najprej v Tovarni usnja in še istega leta v Železarni Ravne v energetske službi kot strojnik plinskih generatorjev, pozneje pa kot strojnik plinastih in tekočih goriv. Rad si opravljal svoje delo in ponosen si bil nanj z zavestjo, da s sodelavci daješ energijo celotni železarni za njeno delo, kot daje srce kri telesu. Da, dajal si tudi del svoje lastne energije in s tem zapustil neizbrisno sled svojega prispevka za napredek našega kolektiva.

Ko si si ustvaril družino leta 1963, si nosil v sebi željo, da si ustvariš svoj dom. Ta želja se ti je tudi izpolnila in skupaj z ženo sta si zgradila hišo v Dovžah, kjer si živel srečen v krogu svojih dragih. Bil si srečen ti, žena, kot tudi otroka. Težko je razumeti tako kruto usodo, katere priča smo danes ob tvojem grobu, da za vedno

zapuščaš svojo ljubo družino in nas vse. Ni ti bilo dano dolgo uživati sadov tvojega dela v prelepi Mislinjski dolini.

Dragi Vanč, ko se poslednjič poslavljamo od tebe, ti izrekamo iskreno zahvalo za tvoje delo in tovarštvo. Živel boš še naprej med nami v spominu, kot si ga nam vtisnil s svojo navzočnostjo med nami.

Naj ti bo lahka domača zemlja! Ženi, otrokoma in svojem iskrenem v imenu vseh sodelavcev iskreno in globoko sožalje.

ZAHVALA

Ob boleči izgubi dragega očeta in moža **Ivana Pušnika** se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, znancem, sodelavcem za darovano cvetje in vsem, ki ste ga v tako velikem številu pospremili na njegovi zadnji poti.

Sodelavcem in OOS TOZD energija iskrena hvala za denarno pomoč. Hvala tudi gasilskemu društvu, govorniku za poslovilne besede ter pevcem in godbi za žalostinke.

Zalujoči: žena Mihaela, sin Janez in hčerka Betka

ZAHVALA

Ob nenadni in prerani izgubi našega dragega moža in očeta **Ivana Poročnika** se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste se prišli posloviti od njega. Hvala vsem prijateljem, sodelavcem in znancem za darovano cvetje in vence ter izrečene izraze sožalja in številne spremstvo na njegovi zadnji poti. Hvala godbi za žalostinke, govorniku in g. kaplanu za poslovilne besede.

Zalujoči: žena Tončka, hčerke Dragica, Mojca, Zofka in sin Tomaz z družinami

ZAHVALA

Ob prerani izgubi najinega očeta **Antona Kodermana** se iskreno zahvaljujemo sodelavcem mehanične delavnice za poklonjeno cvetje in spremstvo na njegovi zadnji poti.

Hčerka Ljuba in sin Tone

ZAHVALA

Ob smrti naše drage mame — stare mame **Katarine Šteharik** se iskreno zahvaljujemo sorodnikom, prijateljem, bivšim in novim sostanovalcem, sodelavcem, odboraru NTK ter znancem za poklonjeno cvetje in vence.

Iskrena hvala g. kaplanu in vsem, ki ste jo pospremili na njegovi zadnji poti.

Zalujoča: sin in hčerka z družinama

ZAHVALA

Ob smrti moža in očeta **Avgusta Vožiča**, delavca Železarne Ravne, gasilskega častnika GD Kotlje in člana ZB Kotlje, se iz srca zahvaljujemo za izraze sožalja, za gmotno pomoč, Železarni Ravne, ZB Kotlje, GD Kotlje, sodelavcem in vsem gasilcem Mežiške doline, sorodnikom, sosedom, govornikom, g. župniku v Kotljah in godbi Železarne Ravne.

Žena Ivanka, hčerki Marjana in Iva, sinovi Gusti, Tini in Emil

Gibanje zaposlenih v tovarni v času od 21. februarja do 20. marca 1978

Tek. št.	Priimek in ime	Rojen	Kvalifikacija	TOZD — DS	Odkod je prišel
PRIDOBILI LASTNOST DELAVCA					
1.	Cekić Lijana	3. 4. 1954	KV natakaraica	DS za gospodarjenje	za določen čas
2.	Fujs Anton	19. 1. 1953	VSS inž. strojništva	priprava proizvodnje	štipendist ŽR
3.	Golob Alojz	5. 6. 1951	NK delavec	komerciala	iz druge delovne organizacije
4.	Golob Janez	27. 7. 1957	NK delavec	priprava proizvodnje	iz druge delovne organizacije
5.	Gorenšek Ciril	9. 3. 1958	SŠ elektrotehnik	elektrotehn. storitve	prva zaposlitev
6.	Kajžer Marija	12. 9. 1956	NS	DS KSZ	prva zaposlitev
7.	Kobolt Ivan	8. 5. 1960	NK delavec	priprava proizvodnje	prva zaposlitev
8.	Kobovc Peter	28. 6. 1953	KV električar	rezalno orodje	iz druge delovne organizacije
9.	Koprivnik Angela	19. 9. 1945	NK delavka	rezalno orodje	iz druge delovne organizacije
10.	Kotnik Viktor	9. 6. 1946	NK delavec	vzmetarna	iz druge delovne organizacije
11.	Lakovšek Slavko	3. 6. 1954	PK topilec	jeklovlek	iz druge delovne organizacije
12.	Lečnik Marjan	5. 11. 1956	SŠ met. tehnik	raziskave in razvoj	prva zaposlitev
13.	Lukić Zoran	2. 2. 1960	NK delavec	valjarna	iz druge delovne organizacije
14.	Luma Mefail	20. 2. 1953	NK delavec	pnevmatični stroji	iz druge delovne organizacije
15.	Merkač Milan	15. 5. 1958	KV zidar	vzmetarna	iz druge delovne organizacije
16.	Močilnik Ivan	19. 5. 1950	NK delavec	pnevmatični stroji	iz druge delovne organizacije
17.	Novšek Marija	4. 6. 1947	NK delavka	elektrotehn. storitve	za določen čas
18.	Pečnik Joško	11. 9. 1950	VŠ dipl. inž. str.	priprava proizvod.	iz JLA
19.	Pšeničnik Franc	13. 3. 1956	KV zidar	vzmetarna	iz druge delovne organizacije
20.	Rajh Ivanka	21. 8. 1950	NK delavka	DS KSZ	iz druge delovne organizacije
21.	Ristič Velimir	19. 6. 1946	NK delavec	valjarna	iz druge delovne organizacije
22.	Sagoničnik Marija	15. 6. 1959	KV prodajalka	DS za finance	za določen čas
23.	Sedar Jože	19. 1. 1951	NK delavec	kovačnica	iz druge delovne organizacije
24.	Slivnik Ivan	22. 7. 1956	KV str. ključavničar	strojno gradbeno vzdrževanje	iz JLA
25.	Šipek Eva	11. 5. 1943	NK delavka	valjarna	iz druge delovne organizacije
26.	Šteharik Jože	7. 2. 1958	NK delavec	vzmetarna	iz JLA
27.	Špegu Marjana	23. 7. 1961	NS	DS KSZ	za določen čas
28.	Štumberger Renata	20. 7. 1956	SŠ likovni tehnik	priprava proizvod.	prva zaposlitev
29.	Vožič Janko	16. 3. 1955	KV žarilec o. p.	valjarna	iz druge delovne organizacije
30.	Vrhovnik Vilko	26. 10. 1936	SŠ ekonomski tehnik	priprava proizvod.	iz druge delovne organizacije
31.	Zagernik Štefka	14. 12. 1954	KV krojačica	rezalno orodje	iz druge delovne organizacije

Tek. št.	Priimek in ime	Rojen	Kvalifikacija	TOZD — DS	Kam je odšel
IZGUBILI LASTNOST DELAVCA					
1.	Balant Silvester	2. 12. 1952	NK delavec	jeklolivarna	samovoljna zapustitev dela
2.	Celec Alojz	23. 1. 1926	PK topilec	jeklarna	starostna upokožitev
3.	Fužir Olga	21. 10. 1958	NK delavka	rezalno orodje	med poskusno dobo
4.	Grabner Marjan	19. 6. 1954	SŠ met. tehnik	jeklarna	dana odpoved
5.	Klugler Lidija	3. 8. 1954	NS	DS KSZ	dana odpoved
6.	Okič Fadil	25. 3. 1955	NK delavec	priprava proizvod.	izključen po sklepu DS
7.	Poročnik Ivan	25. 1. 1931	PK žerjavovodja	jeklolivarna	umrl
8.	Prevolčič Marko	25. 4. 1947	PK žerjavovodja	jeklarna	dana odpoved
9.	Račnik Jurij	22. 4. 1954	NK delavec	jeklarna	samovoljna zapustitev dela
10.	Rebernik Franc	30. 9. 1940	NK delavec	stroji in deli	samovoljna zapustitev dela
11.	Salschnig Franc	1. 10. 1956	KV valjavec o. p.	valjarna	dana odpoved
12.	Senegačnik Franc	13. 10. 1957	KV žarilec o. p.	kalilnica	dana odpoved
13.	Vožič Avgust	28. 8. 1918	NK delavec	priprava proizvodnje	umrl
14.	Pušnik Ivan II.	18. 4. 1939	PK delavec	energija	umrl
15.	Vajs Anton	8. 4. 1957	KV žarilec o. p.	valjarna	dana odpoved

IZOBRAZBA — KVALIFIKACIJA

Pridobili lastnost delavca	
1 — VŠ dipl. inž. str.	1 — PK topilec
1 — VSS inž. strojništva	2 — NS delavca
1 — SŠ elektrotehnik	14 — NK delavcev
1 — SŠ metalurški tehnik	
1 — SŠ ekonomski tehnik	Izgubili lastnost delavca
1 — SŠ likovni tehnik	1 — SŠ metalurški tehnik
1 — KV strojni ključavničar	1 — KV valjavec o. p.
1 — KV natakara	2 — KV žarilca o. p.
1 — KV krojačica	2 — PK žerjavovodja
2 — KV zidarja	1 — PK topilec
1 — KV električar	1 — PK delavec
1 — KV prodajalec	1 — NS delavec
1 — KV žarilec o. p.	6 — NK delavcev

Glede **NOMINAL** bi se bilo končno treba orientirati na tiste, ki ustrezajo poštanim tarifam. Sedaj bi te bile: 1, 1,50, 3,40 in 4,90 dinarjev. Morda se kot izjema kakšne druge. Če rabi pošta več nominal, lahko tako tiska redne ali celo avionske znamke. Poleg tega je potreba po visokih nominalah iz dneva v dan manjša, saj že skoraj vse pošte uporabljajo žigosne stroje in plačujejo tarife v gotovini, ne v znamkah.

Glede **SESTAVE SERIJE** naj bi bile te krajše, morda celo največ tri ali štiri znamke v seriji. Po možnosti pa

naj bi bilo čim več izdaj posameznih znamk.

TISKANJE naj bi se opravilo doma, saj imamo sami možnost za izdelavo kvalitetnih znamk, in to najboljše v linijskem globokem tisku, s katerim se proizvajajo najlepše znamke poleg heliografure, za katero pa pri nas ni upov. Zelo zanimivo bi bilo vedeti, kakšen je pravi razlog, da se naše znamke tiskajo v vseh mogočih in nemogočih evropskih tiskarnah, od koder smo dobili že precej nemogočih proizvodov, ki nam nikakor niso v ponos.

NAKLADNE PRILOŽNOSTNIH IZDAJ naj bodo tolikšne, da se lahko prodajajo v svobodni prodaji na vseh poštah v kompletnih serijah in ne tako nizke, da bi z njimi lahko špekulirali.

KVALITETA naj bo čim boljša. To bo doseženo, če bodo upoštevani navedeni predlogi. S tem naj bi se tudi ustvaril koncept jugoslovanske znamke, kar je vsekakor zaželeno.

REDNIM FRANKOVNIM ZNAMKAM je treba dati tisti pomen, ki ga kot propagandno sredstvo imajo. Če gre za turistično propagando kot pri sedanjih izdajah, naj bo kvaliteta takšna, da bo tuje privlačila, ne odbijala. Ne bi bilo napak, če bi našim priložnostnim izdajam dodali še **LETO IZDAJE**, kot to delajo mnoge druge države. V množini novih izdaj se je težko znajti in hitro določiti, za katero izdajo gre. Mnogi naši žigi so v glavnem strojni, ki znamke uničujejo. Poleg tega so po navadi polni prask. Za zbiralce mora biti žig lepo okrogel, ne pa zamaščen in spraskan.

NAŠ UPOKOJENEC

Alojz Celec, roj. 23. januarja 1926, v železarni od 1. marca 1951 v TOZD jeklarna kot prvi pomočnik talilca. Starostno upokožen 28. februarja 1978

KAKŠNE ZNAMKE BI ŽELELI FILATELISTI

Glede **IZBIRE SLIK** naj bi se za vsako izdajo razpisal natečaj. Dela naj bi ocenjevale komisije, v kateri naj bi bili zastopani tako umetniki kot filatelisti.

REKREACIJA IN ŠPORT

SMUČANJE

Na Golteh je bilo tekmovalje v veleslalomu za najboljše smučarje. V vrhunskem razredu je osvojil Andrej Höcl tretje mesto, v prehodnem razredu pa je bil Miran Stefanovič trinajsti.

Na Koblji pa so se pomerili v slalomu Andrej Höcl je bil četrty, Andrej Stefanovič pa peti.

V Topli pri Črni je tekmovalo 150 najboljših smučarjev vzhodne regije v slalomu. Pri cicibankah je zmagala Pušnikova iz Črne. Pri cicibanah je bil najboljši Zaggar z Raven, tretji pa Pečovnik iz Črne. Med mlajšimi pionirkami je zmagala Fužirjeva iz Črne pred Videmškovo z Raven. Pri mlajših pionirjih je zmagal Jelen iz Črne. Pri starejših pionirjih pa je bil najboljši Kranjc iz Črne.

Smučarji so zaključili svoja tekmovalja v letošnji sezoni. V organizaciji smučarskih klubov Fužinar in Slovenj Gradec so se na Mali Kopi pomerili člani in mladinci vrhunškega razreda v slalomu in veleslalomu. Pri članih je v slalomu zmagal državni reprezentant Franko, Andrej Stefanovič je bil četrty, Andrej Höcl pa peti. V veleslalomu je zmagal Slovenjgradčan Kozelj, Höcl je bil četrty, Andrej Stefanovič pa deseti. Med najboljšimi mladinci se je Miran Stefanovič uvrstil na deveto mesto.

PLAVANJE

Na državnem prvenstvu za pionirje do desetega leta je v Vodica pri Šibeniku tekmovalo 96 plavalcev iz 18 klubov. V vrh jugoslovanskega plavanja med najmlajšimi se je prebil naš tekmovalc Aljoša Medvešek, ki je postal dvakratni državni prvak, enkrat pa je osvojil srebrno kolajno. Zmagal je na 100 m hrbtno in 200 m mešano, drugo mesto pa

je osvojil na 200 m hrbtno. Kričejeva pa je bila četrta na 100 m prsno.

Maja Rodičeva se je udeležila mednarodnega mitinga v Bremeu, na katerem so nastopili plavalci iz 22 držav. Svoj najboljši uspeh je dosegla na 200 m prsno, kjer je bila enajsta.

V Trentu je bil 11. tradicionalni miting plavalcev Evrope. Skupno je nastopilo nad 1000 posameznikov, iz desetih držav. Kvaliteta je bila na višku, saj je nastopilo šest kompletnih državnih reprezentanc, dvanajst tujih in 105 italijanskih klubov. Kot posamezniki so se izkazali plavalci Fužinarja, ki so osvojili tri zlate, eno srebrno in eno bronasto kolajno.

Miran Kos je med svojimi vrstniki osvojil prvo mesto na 100 m hrbtno, Dimiter Vočko je zmagal na 100 m delfin in bil tretji na 200 m mešano. Maja Rodič je zmagala na 200 m mešano in došla srebrno kolajno v disciplini 100 m prsno. S točkami posameznikov za uvrstitve med prvih 10 je Fužinar med inozemskimi klubmi ekipno zasedel 2. mesto.

Na mednarodnem plavalnem mitingu Mladosti v Zagrebu pa je Andreja Cesnik osvojila odlično drugo mesto na 100 m hrbtno. Bolj kot uvrstitev je pomemben rezultat: 1 minuta in 17 sekund, ki jo uvršča med perspektivne vrhunske plavalke v Jugoslaviji.

NAMIZNI TENIS

V Ptujju so se pomerile najboljše slovenske igralke na tretjem selekcijskem turnirju. Med dvanajstimi tekmovalkami je zmagala Langerholceva iz Ljubljane. Logarjeva je kot pionirka osvojila odlično četrto mesto v konkurenci članic. Ačkova je bila šesta, Horvatova pa sedma.

V Mariboru je bil tretji selekcijski turnir članov druge skupine. Izreden podvig je naredil Bojan Pavič, ki je osvojil prvo mesto in se s tem uvrstil v prvo skupino najboljših članov Slovenije.

Na Ravnah je bilo ekipno državno prvenstvo za mladinke. Državni prvak je postal Proleter iz Čoke, ki je zmagal pred Naftagom, Olimpijo, Mladostjo in Fužinarjem. V ekipah, ki so se uvrstile pred Fužinarjem, igra vsaj po ena državna reprezentantka, tako da je tudi peto mesto uspeh za našo ekipo, ki je nastopila z naslednjimi igralkami: Ačko, Logar, Horvat, Trbižan in Šavc.

V Zagrebu pa so se pomerili mladinci. Ekipa Sobote iz Murske Sobote je tudi letos osvojila naslov državnega prvaka. Naši tekmovalci Leš, Janežič, Pavič in Ginter so med dvanajstimi ekipami osvojili deveto mesto.

ODBOJKA

Tekmovalje moških in ženskih ekip druge zvezne in enotne republiške lige so v zaključni fazi. Ženska ekipa Fužinarja zmaguje naprej in bo prav gotovo osvojila naslov prvakinj in pravico udeležbe na kvalifikacijah za vstop v prvo zvezno ligo. Vse ostale ekipe igrajo iz kola v kolo slabše in so si pokvarile uvrstitve v tablicah vseh štirih lig.

V 13. kolu moške zvezne lige sta bila oba koroška predstavnika poražena. Fužinar je na domačem terenu zaigral brez volje in po nepotrebnem prepustil točke Blejcem, ki so prvič zmagali na Ravnah, in to s 3:1. Mežičani so igrali doma in v borbeni, več kot dve uri trajajoči tekmi izgubili proti Metalcu iz Siska s 3:2. V naslednjem kolu je Fužinar v Ljubljani premagal Enotnost s 3:0, Mežica je gostovala na Bledu in izgubila s 3:1. Štiri kola pred koncem prvenstva je Fužinar z 18 točkami na četrtem, Mežica pa z osmimi točkami na sedmem mestu.

V moški republiški ligi sta koroška predstavnika izgubila tri tekme. Žerjav je v Mariboru premagal Branik s 3:1, na domačem terenu pa izgubil z vodilnim Zelezarjem iz Žirovnice prej »Jesenice« tesno s 3:2. Mislinjčani so izgubili zaporedoma štiri tekme. V Novem mestu so bili poraženi s 3:0 doma pa izgubili s slabo ekipo iz Kamnika s 3:1. Po 14. kolu je Mislinja peta s sedmimi zmagami, Žerjav, ki je doslej zmagal petkrat pa je sedmi.

Obe ženski ekipi, ki tekmujeja v enotni republiški ligi, sta bili po dvakrat premagani. Mežica je izgubila v Kopru s 3:1 in doma proti vodilnemu Merkuriju iz Nove Gorice s 3:0. Mislinjčanke so bile poražene v Novi Gorici s 3:0, doma pa izgubile z zelo slabo ekipo iz Gorij s 3:1. Mislinja je tretja, Mežica četrta.

STRELSTVO

V Postojni je bilo 24. finalno tekmovalje za »zlatu puščico« v streljanju z zračno puško. Nastopilo je 162 posameznikov, ki so postali občinski prvaki ali izpolnili normo. Med najboljšimi je

bil tudi naš občinski prvak — Mežičan Praper, ki je osvojil deveto mesto, s tem, da je v 60 streljih dosegel 552 krogov s povprečkom 9,2.

S. F.

SKLEPI ŠAHOVSKE ZVEZE KOROŠKE

Po daljši razpravi so delegati šahovske zveze Koroške, ki so sestali v Dravogradu 16. marca sprejeli naslednje sklepe:

— V zvezo se vključi novo ustanovljeni šahovski klub Radlje,

— Izvede se tekmovalni program, in sicer: moštveno pionirsko prvenstvo je treba po občinah izvesti do 16. aprila, da bo možno organizirati 22. aprila v Dravogradu regionalno prvenstvo.

Po občinah morajo biti končana prvenstva posameznikov do 14. maja, ker bo 20. maja na Ravnah regijsko prvenstvo pionirjev in pionirk.

Ugotovitev sestanka je tudi, da bo letošnje pionirsko prvenstvo v spremenjeni obliki, ker ne bo več delitve na mlajše in starejše pionirje in pionirke. Taka sprememba predstavlja nazadovanje pionirskega šaha.

Izvede se moštveno prvenstvo Koroške, katere prvak se bo boril v kvalifikacijah za vstop v Slovensko ligo. Moštvo bo sestavljalo: 6 članov, 2 članice in 2 mladinci. Opravljeno je bilo zrebanje za to tekmovalje, ki bo trajalo od 31. 3. do 25. 4. 1978. Posebnost tega tekmovalja je, da lahko na prvi deski igra klubski prvak ne glede na kategorijo. Najbolji uvrščen s 1. deske pridobi pravico nastopa na prvenstvu posameznikov SRS, kolikor ima 1. ali višjo kategorijo.

V jesenskem delu mora biti organizirano mladinsko in člansko prvenstvo Koroške.

Sklenjeno je bilo še, da je treba izdelati osnutek statuta SZ za Koroško ter posvetiti večjo pozornost stikom z zamejskimi Slovenci in jim tudi materialno pomagati.

Zaradi preobširnega dnevnega reda ni bila podana ocena delu šahovskih krožkov na šolah in se bo obravnavala na prihodnji seji.

Viktor Pesjak

PASCALOVE MISLI

Sladko govorjenje, slab značaj

Kdor dobro govori, slika misli. Kdor pa je sliko že dokončal, še ne neha slikati, ne naredi slike, temveč zmazek.

Verjamemo skoraj samo tisto, kar nam je všeč.

Spomin je potreben za vse delavnosti razuma.

Fotografije za to številko prispevali: M. Dolinšek, F. Kamnik, F. Rotar, E. Wlodyga, služba za propagando in služba za informiranje.

Naši plavalci v Trentu